

TÜRK İDARE DERGİSİ

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İKİ AYDA BİR ÇIKARILIR

Yıl: 38

Kasım - Aralık —1967

Sayı: 309

İÇİNDEKİLER

1— GENEL İDARE:

A—TETKİKLER:

	<u>Sahife</u>
Kalkınma Planı ve İdareci	Rahaddin GENEL 4
Türkiye nüfusu üzerinde araştırmalar.....	Bekir Silki ORANSAL 20
Fransa'da Kamu Teşebbüsleri personel rejimi Dr. Nuri TORTOP	87
Toplum kalkınması birimi olarak ilçenin	
Finansman ihtiyacı	Selçuk YALÇINDAĞ 105

II _ MAHALLİ İDARELER:

A — TETKİKLER:

Kalkınma amaçlarına uygun bir mahalli	
İdare sisteminin nitelikleri.	Arslan BAŞARIR 123

İDARİ COĞRAFYA:

Atabey İlçesi İdari Coğrafyası	M. Yalçın ERTAN 134
--------------------------------	---------------------

KARARNAMELER:	145
---------------	-----

HABERLER:	159
-----------	-----

FİHRİST:	(303 ila 308 sayılı dergiye kadar) 189
----------	--

ABONE BEDELİ

Türkiye için yıllığı : 500 kuruş
Yabancı memleketler için yıllığı : 750 kuruş

----- 000 -----

ABONE BEDELİNİN GÖNDERİLMESİ ŞEKLİ

A — Türkiye’de:

Bulunan yerin Malsandığına tutan yatırımlar mukabilinde alınacak (çeşitli gelir makbuzu) aynen ve taahhütlü mektupla;

İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü-Ankara

Adresine gönderilmelidir.

B — Yabancı memleketlerde:

Abone bedeline, makbuz pulu için 4 kuruş eklendikten sonra hâsıl olan meblâğ, posta veya banka havalesi olarak yukarıdaki adrese gönderilmelidir.

----- 000 -----

İdareyi ilgilendiren mevzularda hazırlanacak etütler kabul olunur.

Gönderilecek yazının iki nüsha olması ve 20, 25 sahifeyi geçmemesi, makinada seyrek satırla yazılmış olması ve yarım sahifeyi geçmeyen ayrıca bir de özü bulunması lâzımdır.

Dergiye derç olunmayan yazılar iade edilmez.

Yazı işleri için İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü’ne müracaat edilmelidir.

Sahibi: İçişleri Bakanlığı

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Mes’ul Müdürü: **Yiğit KIZILCAN**

- İDARECİLER;

BANA İÇTEN HAYKIRANLAR, BÜYÜK TÜRK ULUSUNUN TAM ANLAMI İLE MİLLET OLMASINI İSTEYEN ONUNLA EN MODERN BİR TÜRK DEVLETİ KURMAK İÇİN İNSANLIK FEDAKÂRLIKLARININ HİÇ BİRİNİ ESİRGEMEYEN, KÜLTÜR, İDARE, İNTİZAM VE DEVLET ANLAMLARINI EN SON İLMİ TELÂKKİLERE GÖRE, TEBELLÜR ETTİRMEYE ÇALIŞMIŞ VE ÇALIŞAN ARKADAŞI ARIMDIR. TATBİK EDEN, İCRA EDEN, KARAR VERENDEN DAİMA DAHA KUVVETLİDİR.

MUSTAFA KEMÂL ATATÜRK

GENEL İDARE

TETKİKLER:

KALKINMA PLANI ve İDARECİ

Bahaeddin GÜNEY

(308. S. Dergiden Devanı)

2 — Vali ve Kaymakamların Plan Tatbikatındaki Fonksiyonları:

Yapılan planların kıymeti tatbik kabiliyetleri ve tatbik edilmeleri ile ölçülür. Plan icra edilmezse, onun yapılması için sarf edilmiş gayretlerin ve ümitlerin boşa gitmesi tabiidir. Planlarda yer alan gerek hususi, gerek destek programları hakikate yakın olarak tespit edilmiş olsalar bile, planın tatbikata intikalinde birtakım faktörler daha işin içine, karışmaktadır. Plan tahminlerinde kullanılan vasıtaları — değişen durum göz önünde tutularak — devamlı bir surette tashihe tabi tutmak ve gerekli tedbirleri almak lazımdır.

Diğer taraftan plan tatbikatında, ilgili farklı şahıs ve gruplar arasındaki münasebetler ve bunların tanzimi önem kazanmaktadır.

Sosyal ve ekonomik kalkınma vetiresine giren görev ve unsurların çeşitlenmesi ve çok karmaşık bir hal alması karşısında, kalkınmanın bir bütün olarak gerçekleştirilebilmesi büyük bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bakımdan planın icrası, devamlı bir sevk ve idare vetiresine ihtiyaç göstermektedir.

¹⁶Vali ve kaymakamların planın icrasındaki sevk ve idare fonksiyonların yönetme, teşkilatlandırma, koordinasyon, kontrol ve halkla münasebetler bölümleri altında inceleyeceğiz.

¹⁶ AYTÜR, Memduh. «Sosyoekonomik Kalkınma Planları ve Yersel Plancılık» A. g. e.

Yönetme:

Komuta ve yürütme de denilen yönetim fonksiyonu; teşkilatları, iktisadi ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmek üzere plan hedeflerine sevk etmektir. Bu bakımdan yönetim, sevk ve idarenin faal bir yönüdür.

Yönetme, devamlı, karar almayı, emirler vermeyi, güdülen siyasete ait genel kaide ve usuller koymayı, memurlara yol göstermeyi, teşkilatı faal tutmayı ve nihayet teşkilatın bir lideri olarak hizmet etmeyi gerektirir.

Planın icrası, sürekli bir yönetim görevine ihtiyaç gösterir. Yönetme görevi geniş ölçüde karar vermekle, karar vermekte problemleri çözmekle ilgilidir.

Valiler illerde devletin ve hükümetin ve ayrı ayrı her bakanın temsilcisi ve bunlara bağlı hizmetlerin idari ve siyasi yürütme vasıtalarıdır. Kaymakamlar da ilçelerde hemen hemen aynı görev, yetki ve sorumluluklara haizdirler. Bu bakımdan, taşra idarelerinin başı ve liderleri olarak, genel idareden, tüzük, yönetmelik ve hükümet kararlarının yürütülmesinden dolayı mutlak ve geniş sorumlulukları vardır. Planın icrası için mevzuatın verdiği yetkileri kullanır, devreder ve gerekli kararları alırlar.

Diğer taraftan yönetim, iyi bir liderliği gerektirmektedir. Liderlik görevine modern amme idarecileri çok büyük önem vermektedirler. Modern amme idaresinde birçok kararlar gruplar tarafından alınmaktadır.

Taşra teşkilatında, memur gruplarının birleşerek plan hedeflerine ulaşmalarında, vali ve kaymakamların iyi birer lider olmaları büyük rol oynamaktadır. Karar verme ve liderlik fonksiyonları, etüdümüzün sınırı dışında kaldığından teferruatı ile incelenmemiş, sadece temas etmekle yetinilmiştir.

Teşkilatlandırma:

Planı icra edecek teşkilatlar olduğuna göre vali ve kaymakamların önemli fonksiyonlarından biride teşkilatlandırmadır. İdare dinamik bir vetire olduğu halde, teşkilat, bir grubun üyeleri arasındaki görevsel ilişkilerin bünyesi ile ilgilidir. Bu şekli veya gayri şekli ilişkiler statik bir kalıp içinde incelemek ve kısmen teşkilat şema-

sı ile tasvir etmek mümkündür. Planın verimli bir şekilde tatbiki için gerekli şartları yaratma ve devam ettirme çalışmaları teşkilatlandırmadır.

Amerikalı yazar Alvin Brown'un ifade ettiği gibi teşkilatlandırma; bir müessesenin idaresini daha tesirli kılmak amacıyla üyelerin sorumluluklarını ve aralarındaki ilişkileri açıklamaktır.

İdare ilmini meydana getirmeyi uman bazı yazarlar, mantıki tahlil, araştırma, tecrübelerin; idari problemleri çözmeye yarayacak olan kaideler toplamını meydana getireceğine inanıyorlar. İdarenin mahiyetinden dolayı bu tahminler gerçekleşmemekle beraber, idarecilerin ihmal edemeyecekleri birçok prensiplerde vardır. Bunlar planı icra edecek olan basiretli bir idarenin esaslarıdır.

Planın icrasında, iyi teşkilatlandırma prensipleri faydalı bir rehberlik görevi görürler.

Vali ve Kaymakamlar teşkilatlandırma vetiresinde modern prensipleri tatbik ederler. Örneğin,

— Hükümetin genel siyasetinin çizdiği çerçeve içinde teşkilatların faaliyetlerin iyi planlanmasını, her faaliyete yeter sayıda kaynak (personel, para ve malzeme gibi) tahsis edilmesini sağlarlar.

Taşrada, daire ve şubelerin çalışmalarının verimli ve süratli olabilmesi için, Kalkınma Planı, Yıllık Programlarına göre, çalışma programlarının uygun bir şekilde bölünmüş olması ve planlanması lazımdır. Teşkilatlar, bu bölümleri aksettirmelidirler. Çalışmalarla kaynaklar arasında dengeyi sağlamalıdır.

— Sevk ve idaresinden sorumlu oldukları kamu kuruluşlarının bünyelerinin gayri şahsi olmasına dikkat etmek zorundadırlar.

Bu, dediği gibi, muhtelif kadroları işgal maksadıyla fertler seçmek, teşkilatlandırma demek değildir. Teşkilatlandırma memur tayininden de ilerde bir işlemdir. Her şeyden önce planı icra edecek makam ve görevlerin planlaması ile başlar.

Tatbikatta vali ve kaymakamlar, mutata bir çalışma tarzını benimsemiş ve aralarında iş bölümü yapılmış olan çeşitli teşkilatlara mensup memurlarla karşılaşmaktadırlar. Bu şartlar altında yetki ve sorumlulukların dağıtımında süratli ve zecri değişiklikler yapmak isabetli sayılmaz, esasen mümkünde değildir. Planın icrasında, ideal sayılan bir teşkilat şeması çizerek, yapılması uygun görülen

işbölümü şeklini işaretlemekte, teşkilatta herhangi bir değişiklik yapılmak istendiği veya kadro boşaldığı zaman bunu tatbik mevkiine koymaktadırlar. Böylece teşkilatlarda daha iyiye doğru yol alınabilmektedir.

— Planın icrasında vazifelerin mümkün olduğu kadar belirtilmesine çalışmaktadırlar.

Memurlar kendilerinden neler beklenildiğini açıkça bilmelidirler. Ancak, vazifelerin mahiyetini açıkça anladıkları takdirde bu vazifelerin mahiyetini açıkça anladıkları takdirde bu vazifelerin ifası dolayısı ile hesap vermekle sorumlu tutulabilirler. Burada vali ve kaymakamların yetiştirme fonksiyonu ile karşılaşırız. Çünkü vazifelerin anlaşılması ve yapılması her şeyden önce bir yetiştirme meselesidir.

— Gurup çalışmalarını bir bütün' haline getirmektedirler.

Teşkilat içinde bütünleme, ihtisaslaşmanın doğurmuş olduğu bir zarurettir. Münferit görevler topluluğundan tesirli ve masraflı bir ekip kurmak şeklinde tarif edilen bütünleme, (Komuta hattı) denilen İdari makamlar zinciri ile gerçekleştirilmektedir. Bu sistemde, her idari birim; grubunun yapacağı işten dolayı vali ve kaymakamlara karşı sorumlu olan idare şube başkanları tarafından kontrol edilmektedir. İdare şube başkanları kendilerine bağlı çalışma guruplarını temsil etmekte, onlardan sorumlu olmaktadır. Aşağıda bahsedeceğimiz bu sayede vali ve kaymakamlar idarenin hayati bir unsuru olan koordinasyonu daha, muktedir bir şekilde başarmaktadırlar.

— Komuta birliğini sağlamaktadırlar.

Modern teşkilatlanma teorilerine göre, bir teşkilatta vazifeli olan memurlar ancak bir amire karşı sorumlu olup, sadece ondan emir alırlar. Bu prensibe riayet edilmediği takdirde, karşılıklar, emniyetsizlikler, gerginlikler, verilen talimatla bakımından anlaşmazlıklar doğar. Diğer bir amirden değişik bir talimat aldığını iddia edebilen bir şahsı, hareketlerinden dolayı mesul tutmak çok güçtür. Dolayısı ile verimli çalışma mümkün olmaz.

Vali ve kaymakamlar verimli bir çalışma ve plan icrasının esas prensiplerinden biri olan komuta birliğini sağlamaya bütün güçleri ile çalışırken, bu prensibi ve bu prensibi vazetmeye çalışmak kanunları, özellikle İl İdaresi Kanununun, hem de bazı bakan

lıklar yersiz ve keyfi davranışlarla ihlal etmektedirler. Koordinasyon bölümünde bu ihlallere temas edeceğiz.

— Planların ve yıllık programların icrası için, karar vermek ve icraata geçmek hususundaki yetkilerinin imkân dâhilinde, alt kademelere devredilmesine, yetki ve sorumlulukların aynı olmasına dikkat etmektedirler.

Modern amme idaresinin en önemli bir prensibi de yetki devridir. İdareciler, herkesin her saat ne yaptığını bilmedikleri gibi kontrol etmelerine de imkân yoktur. Kendilerinden sonra gelen idarecilere kendilerine ait yetkilerin bir kısmını devir edeceklerdir. Yetkilerle birlikte görevlerde devredilmektedir. Aynı şekilde ikinci derecedeki idareciler de vali ve kaymakamları örnek olarak, aslarına yetki devredeceklerdir.

Yetki devri sevk ve idare sorumluluğunun devredilmesi demek değildir. Vali ve kaymakamlar yetki devri suretiyle düşünmek, güdülen siyaseti formüle etmek, plan ve programları gözden geçirmek, maiyeti ve halk ile temas etmek gibi hususlarda kâfi derecede zamanları olmakta ve bu suretle verimli çalışmayı bağlayabilmektedirler.

Yetki devri, cesaret ve önderlik ister. Hiç kimse yeter miktarda yetki sahibi olmadan bitişten dolayı sorumlu tutulamaz. Yetkileri zamanla kısılan vali ve kaymakamların aslarına yetki devirleri, ders alınacak basiretli bir idarecilik örneğidir. Çünkü onlar, yetki devrinin idareye; hedeflere ulaşmak için en geniş ölçüde potansiyel ve enerji kazandırdığını ve memurların enerjilerini verimli bir çalışma sahasına doğru yönelttiğini, gerek yetişmeleri, gerekse tecrübeleri ile bilmektedirler. Bu gerçek, merkezi hükümet teşkilatı tarafından bilindiği ve tatbik edildiği gün, Türk Amme İdaresinin çok önemli problemlerinden biri halledilmiş olacaktır.

Vali ve kaymakamlar, bunlar gibi daha pek çok teşkilatlandırma prensiplerini tatbik ederlerken, diğer taraftan da teşkilat yapılarını zaman zaman gözden geçirerek değişen şartlara uydurmaya gayret sarf etmektedirler. Türkiye’de, taşra teşkilatında, kanunlarla tespit edilmiş teşkilat yapılarının tatbikatındaki şekilleri, yani fiili teşkilat yapıları ile arasındaki fark bu gayretlerin neticesidir. Fiili teşkilat yapıları, pek tabii teşkilat kanunlardakinden çok daha tesirli neticeler sağlamaktadır. Vali ve kaymakamlar, iyi bir teşkilatlandırma faaliyetine girişmek üzere tatminkâr olmayan kanunları

yumuşatma yollarını bulmuşlar ve bulmaktadırlar. Bu modem amme idaresinde övgüye değer bir tutumdur. ⁽¹⁷⁾

Teşkilatların değişen şartlara göre değişmesi ve zamanın ihtiyaçlarına cevap vermesi, devamlı planlanmamı ve yeniden düzenlenmesini icap ettirir. Bu bakımdan teşkilatlanmayı sağlayacak mevzuatın süratle hazırlanması ve yürürlüğe konması zorunludur, ihtiyaç duyulan yeni birimlerin kurulması, ihtiyaç duyulmayanların kaldırılması, görevlerin, yetkilerin ve sorumlulukların tayini ve kadrolar ihdası, metot ve usullerin düzenlenmesi, haberleşme ve koordinasyonun sağlanması gibi teşkilatlandırma kavramına giren kanunların, kanunla düzenlenmesi sürat ve nitelik bakımından büyük kayıplara yol açmaktadır. Bu durum vali ve kaymakamların teşkilatlandırma fonksiyonlarını da büyük ölçüde kısıtlamıştır.

Birinci Beş Yıllık Planın hazırlıkları sırasında teşkilatların bonesinde köklü değişikliklerin yapılması zorunluğu ortaya çıkmaktadır. Plan Hedefleri ve Stratejisinde, «Organizasyon» başlığı altında, devlet hizmetlerinde teşkilatı ıslah edici ve modernleştirici tedbirler alınacağından bahsedilmiştir. MEHTAP Raporunda ⁽¹⁸⁾, konu ele alınmış ve şu şekilde tenkit edilmiştir. «Bir idari kuruluşun aşırı derecede kanun konusu yapılması iki bakımdan mahzurludur. Bir defa, kanun koyucunun takdiri dışında olan teknik meseleler onun kararına bağlanmış olmaktadır. İkinci olarak ta, ihtiyacın zaman zaman gerektirdiği teşkilat değişiklikleri için kanun tadili gibi uzun gayret isteyen bir usule başvurmamak gerekmektedir.» ⁽¹⁹⁾

Planlama teşkilatı bünyesinde kurulan, idareyi ve idari Metotları Yeniden Düzenleme Komisyonu, Anayasanın sağladığı imkân ölçüsünde, teşkilatlandırma işlerinin idari metinlerle yürütülmesinin uygun olacağını kabul etmiştir. Komisyonun hazırladığı (ilkeler) in ikinci maddesinde şöyle denilmektedir:

¹⁷ ANGUS, N. G, «Amme idaresinin Unsurları», a. g. e.

¹⁸ 13/2/1962 tarih ve 6/209 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kurulan Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi Yönetim Kurulu, 1,5 yıla yakın araştırma sonuçlarını bir rapor halinde hükümete sunmuştur. Merkezi hükümet teşkilatının daha verimli bir kuruluşlar düzenine kavuşturulması için genel tavsiyeleri kapsayan Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi Yönetim Kurulu raporuna kısaca Mehtap Raporu adı verilmektedir.

¹⁹ Mehtap Raporu sf. 34.

«Genel idarenin taşra kuruluşları için (Taşra kuruluşları deyimi ile genel idarenin yurt içi ve yurt dışı kuruluşları kastedilmektedir) her bakanlık bakımından ayrı birer kanunla teşkilat kurmak yerine, genel idarenin taşradaki teşkilatlanışının esaslarını bir tek kanunla tespit ederek, bu esaslar çerçevesinde bakanlıklarca meydana getirilecek kuruluşların idari metinlerle düzenlenmesi yoluna gidilecektir».

Bu ve bunun gibi ilkeler gerçekleştiği takdirde, vali ve kaymakamlar teşkilatlandırma fonksiyonlarını; iktisadi ve sosyal kalkınmayı gerçekleştiren teşkilatların planlanması, yeniden kurulması veya mevcut olanların yeniden düzenlenmesi yönünde icra edebileceklerdir.

Koordinasyon:

İdarede çok önemli fonksiyondur. Bundan dolayı bazı yazarlar koordinasyonun sevk ve idarenin kendisi olduğunu ileri sürerek, sevk ve idare, koordinasyon yapmaktır diyorlar.

James D. Moorey'in de belirttiği, gibi basit bir ifade ile koordinasyon müşterek bir maksadın tahakkuku için gurup gayretlerinde hareket birliğini sağlamak hususunda girişilen sistemli bir faaliyettir.

Genel olarak koordinasyonun konusu, belli hedeflerin gerçekleştirilmesi için ileri sürülen ve icra edilen farklı görüş veya faaliyetlerin ahenkleştirilerek, gayenin gerçekleştirilmesi için zaruri olduğu kabul edilen yeni görüş veya faaliyet tarzı meydana çıkarmaktır.

Koordinasyon, teşkilatlar kurulurken başlar. Bünyevi denilen bu koordinasyon ⁽²⁰⁾ teşkilat yapısının koordinasyona elverişli bir şekilde kurulmasıdır. Fonksiyonel koordinasyon ⁽²¹⁾ ise kurulan teşkilatların fonksiyonlarını ifa ederken aralarında sağlanan koordinasyondur.

Bizim bilhassa üzerinde duracağımız nokta, plan tatbikatında vali ve kaymakamların ifa ettikleri fonksiyonel koordinasyon görevidir. Fakat tatbikatta, koordinasyonun bu iki yönü birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Koordinasyonda başarının ilk şartı teşkilatların koordinasyona elverişli bir şekilde kurulmuş olmasıdır.

²⁰ Coordination Sturaturelle

²¹ Coordination Operationnelle

Üzülerek belirtmek gerektir ki, Türkiye’de teşkilatlar çeşitli sebeplerle koordinasyona elverişli bir şekilde kurulamamışlardır. Teşkilatlandırma bölümünde de belirttiğimiz gibi, Bakanlık teşkilatlarının kurulması bir kanun konusu olduğu için ya teknik bir maliyet gösteren bünyevi koordinasyona gereken önem verilmeden kanunlar çıkar veya kurulmuş teşkilatları koordinasyona elverişli hale getirmek kanun konusu olduğundan netice elde edilemez.

İşte vali ve kaymakamlar, plan tatbikatında, kuruluşları itibarıyla koordinasyona elverişli olmayan teşkilatların çalışmalarında koordinasyon sağlamak durumundadırlar. Buna, koordinasyona mani zihniyetlerde eklenirse işin güçlüğü iyice anlaşılmış olur.

Plan hedeflerine ulaşmak için, kalkınma planı yıllık programlarının icrasında karşımıza çıkan ana problem koordinasyonudur. Planlama da birlik vardır. Bu birlik, elde edilmek istenilen neticenin bir bütün olarak düşünülmesi ve ele alınması manasındadır, Koordinasyon ise bu neticeyi gerçekleştirecek farklı faaliyetleri ahenkleştirmektir, örülüyor ki, koordinasyon olmadan planların hedeflerine ulaşması mümkün değildir. Bu hususu göz önünde tutan kalkınma planımız, koordinasyona büyük önem vermiştir. Beş Yıllık Planın dilimlerini meydana getiren yıllık programlar, il ve ilçe seviyelerinde vali ve kaymakamların koordinatörlüğünde icra edilmektedir.

Yıllık programların gerek başlangıçlarındaki uygulamaya dar ir hükümet kararları, gerekse içindeki uygulama esasları, il seviyesindeki plan uygulamasından valileri sorumlu tutmuştur. Valiler, yatırımcı daire müdürleri ve meslek kuruluşların temsilcilerinden meydana gelen İl Koordinasyon Kurullarının başkanlarıdır. Bu kurullar yardımı ile

— Yıllık programlara göre illerde yapılacak yatırımların gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak için gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlayacaklar,

— Plan uygulamasını il seviyesinde izleyecekler,

— Uygulamaları durumları hakkında ilgili bakanlık ve kuruluşlara rapor vereceklerdir.

İldeki yatırımların plan ve programdaki ilkelere uygun şekilde ve belirtilen süre içinde gerçekleştirilmesi için gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlayabilmek için valiler,

— Yatırımcı dairelerin, o yıl için programlanmış yatırımlardan o— ile isabet edenlerle ilgili çalışma programlarını hazırlayarak il koordinasyon kuruluna vermelerini temin edecekler,

—Yatırımların uygulanması sırasında ortaya çıkacak ve aksamaya sebep olabilecek problemlerin il koordinasyon kuruluna bildirilmesini sağlayacaklar,

— Koordinasyon ve işbirliği ile ilgili problemleri bizzat kurula getirecekler,

— Nihayet, bu problemlere çözüm yolları arayacaklardır.

Böylece, kalkınma planının hedeflerine ulaşmasını sağlamak üzere yatırımcı daire ve kuruluşlar arasında, valilerin başkanlığındaki koordinasyon kurulları aracılığı ile devamlı ve sıkı bir koordinasyonun gerçekleştirilmesi ve uygulama sırasında çıkabilecek güçlüklerin ilk kademede çözülmesi sağlanmış olacaktır.

Kaymakamların ilçe seviyesinde aynı ilkeleri tatbik etmelerinin, valilerin ve il koordinasyon kurullarının görevlerini kolaylaştıracağı şüphesizdir. Esasen kaymakamlar, kalkınma planında önemli bir yer işgal eden, aşağıda bahsedeceğimiz toplum kalkınmasında biri kabul edilen ilçelerde kalkınma liderleri olarak ele alınmışlardır.

Tatbikatta, vali ve kaymakamların koordinasyon fonksiyonları bu kadar basit bir işlem değildir. Problemin çeşitli yönlerden ele alınması icap etmektedir. Bu konuya geçmeden önce vali ve kaymakamların koordinasyon fonksiyonlarının safhalarına genel olarak temas etmek faydalı olacaktır.

Vali ve kaymakamların koordinasyon fonksiyonları tekniğine uygun olarak iki safhada cereyan etmektedir.

Hareketin hazırlanması: Bu ilk safha çok önemlidir. Çalışma grubundaki her ferdin, hedef karşısındaki durumu bu safhada tespit edilir. Hedef hakkındaki görüş, çalışmaların devamı müddetince gurubu teşkil eden fertlerin davranışlarına tesir edecektir. Bu birinci, hareketin hazırlanması safhası ihmal edildiği, yani hedef ve onu gerçekleştirme vasıtaları hakkında kâfi açıklama ve tartışma yapılmadığı zaman koordinasyonun ikinci safhası olan icra safhasının aksadığı tatbikatta sık sık görülmektedir. Hareketin hazırlanması safhası, gaye ile vasıtaları açıklığa kavuşturduğu gibi bir

birine uydurulması yolu ile çalışmaların tesirini artırır. Ayrıca bu safhada yapılan koordinasyon işlemi idarecilerin olumlu müdahalelerine icra safhasından daha fazla imkân verir. Yalnız dikkat edilecek bir husus şudur: İdarecinin buradaki müdahalesi kumanda fonksiyonundan ayındır, yapılacak işler hakkında münferiden veya gruplar halinde çalışma arkadaşları ile fikir teatisinde bulunur. Görüşlerin teşekkülüne yardım eder. Çünkü gerek yapılacak işler hakkında, gerekse onunla ilgili genel faktörler hakkında daha geniş bir bilgiye sahiptir.

Tatbikat bakımından düşünülürse, çalışma grubuna mensup fertlerin hedef hakkındaki ilk iptidai görüşünden müşterek yeni görüşe geçiş bir seri tesir ve aksi tesirler neticesi mümkün oluyor. O halde hareketin hazırlığı safhasındaki koordinasyon vasıtalarının çalışma grubunun üyeleri arasında fikir alış verişini veya tartışmayı teşvik eden vasıtalar olması lazım gelir. Vali ve kaymakamların bu konuda başvurdukları en pratik vasıta sık sık toplantılar yapmak oluyor. Mevzuatımızda kısmen bu yolu derpiş etmiş bulunmaktadır.

İcra: Münakaşa ve fikir alış verişleri yapılmış, amaç hakkındaki görüş meydana gelmiş, yapılması istenen iş de tespit ve tarif edilmiştir.

Artık icraya geçilir. Koordinasyonun icra safhasında, yapılması istenen iş tarih ve tespit edilmiş olduğundan ön görülmeyen bir olay olmazsa, münakaşa konusu olmayacaktır. İcra sırasında ortaya çıkacak meseleler, daha çok teknik mahiyette olduklarından prensip itibarıyla ilgili daire müdürleri tarafından halledilir. Ancak çeşitli daireleri ilgilendiren meseleler ortaya çıkarsa koordinasyon işlemi daire müdürleri arasında cereyan eder.

Tatbikatta, daire müdürleri arasındaki koordinasyonu teşvik etmek, aralarındaki temasları kolaylaştırmak lazım gelmektedir. Temasların neticelerinden haberdar olmak, müşkül durumlarda hakem rolü oynamak vali ve kaymakamların en önemli koordinatörlük ödevi olmaktadır.

Başbakanlıklarında yapılan koordinasyon toplantılarının ihtimamla hazırlanmasını ve neticelerin kaydedilmesini sağlamaktadırlar. Toplantı gündemleri daire müdürlerinin de temennileri göz önünde tutularak hazırlanmakta, her önemli mesele için o mesele-

nin incelenmesini isteyen daire müdürü müzakerelerde hareket noktası teşkil edecek kısa bir rapor sunmaktadır.

Karar vermek için problemi bütün yönleri ile görüşmek icap etmektedir. Toplantı neticeleri birer doküman halinde bütün ilgililere gönderilmektedir. Böylece kurul başkanları vali ve kaymakamların imzalarını taşıyan bu kararlar icra personeli için uyulması mecburi talimat mahiyetini kazanmış bulunurlar.

Planın icrası ile ilgili olarak, vali ve kaymakamların taşra teşkilatında sağladıkları koordinasyonun dört ayrı yönü bulunmak

- 1 — Merkezi kuruluşlar ile taşra teşkilatı arasında koordinasyon,
- 2 — İdare bölümleri arasında koordinasyon,
- 3 — İdare bölümleri içinde koordinasyon,
- 4 — Taşra teşkilatı ile ilgili mahalli idareler arasında koordinasyon, ⁽²²⁾

Merkezi Kuruluşlar ile Taşra Teşkilatı Arasında Koordinasyon:

Anayasamızın kabul ettiği il sisteminde, merkezle taşra teşkilatı arasındaki koordinasyonu sağlayacak olan validir. Valilerin, merkezle taşra kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamaları, her şeyden önce merkezde koordinasyonun sağlanmasına bağlıdır.

Anayasamızın 105 ci maddesi, Başbakanın, Bakanlar Kurulunun başkanı olarak, bakanlar arasında koordinasyonu sağlayacağını belirtmektedir. Merkezi Hükümet Teşkilatında, en yüksek sevi

²² PAYASLIOĞLU, Arif. «Merkezi idarenin. Taşra Teşkilatı Üzerinde Bir İnceleme» Ankara 19615 S. 128 D.P.T. ca teksir ettirilmiştir.

MEHTAP Raporunun tavsiyelerine uygun olarak, İdareyi ve İdari Metotları Yeniden Düzenleme Komisyonu, Merkezi Hükümet Teşkilatının taşra birimleri üzerinde gerekli araştırmaların yapılması görevini Doçent Doktor Araf Payaslıoğlu'na vermiştir. Arif Payaslıoğlu'nun yönetim ve sorumluluğu altında, 12/10/1964 tarihinde başlayan inceleme 1965 yılı Mayıs sonunda tamamlanmış, hazırlanan (Merkezi Hükümetin Taşra Teşkilatı Üzerinde Bir İnceleme) raporu, idareyi ve İdari Metotlar Yeniden Düzenleme Komisyonuna sunulmuştur.

Biz etüdümüzün bundan sonraki kısımlarında bu rapordan kısalık bakımından Taşra Teşkilatı Raporu diye bahsedeceğiz.

yede koordinasyonu sağlayacak Bakanlar Kuruludur. Koordinasyon sağlama görevi bakanlar kurulunun başlıca işi, bir bakıma hikmeti vücudu olmaktadır. Diğer taraftan, Mehtap Raporunda tavsiye edilen (Kabine Komiteleri) ve Bakanlıklar Arası Koordinasyon Kurulları ⁽²³⁾ ile İdareyi ev İdari Metotları Yeniden Düzenleme Komisyonunun hazırladığı (ilkeler) de yer alan (Müsteşarlar Arası İşbirliği ve Gözetim, Komisyonları) m ⁽²⁴⁾ koordinasyon çalışmaları da önemlidir. Nihayet Devlet Planlama Teşkilatının rolü gelir. ⁽²⁵⁾ Fakat koordinasyon sağlamada asıl sorumluluk planı tatbik eden bakanlıklar ve dairelere düşmektedir. Her bakanlığın veya dairenin asıl görevi olarak gözüken birçok işlerin yürütülmesinde başka bakanlıklar ve dairelerle birlikte, ahenkli bir şekilde hareket etmek lüzumu ortaya çıkmaktadır. Bakanlıklar arası ve bakanlık koordinasyon çalışmalarına gereken önemi vermek lazımdır.

Ayrıca uzun süre içinde koordinasyon sağlayıcı bir vesikada Beş Yıllık Kalkınma Planıdır. Yukarda işaret ettiğimiz gibi kalkınma planı, Devlet Planlama Teşkilatı tarafından idarenin yardımı ile hazırlanan, Yüksek Planlama ve Bakanlar Kurulundan geçerek Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmekte, böylece önceden koordinasyon sağlayıcı bir vesika olmaktadır. Merkezi Hükümet kararları alınırken plana uygunluk bakımından, bütün sorumlular gereken dikkati göstermek zorundadırlar.

²³ Mehtap Raporu s. 65.

²⁴ İdareyi ve İdari Metotlar Yeniden Düzenleme Konusunda Hazırlanacak Mevzularla İlgili Genel İlkelerin otuzuncu maddesi şöyledir:

«Kuruluşlar arasında görev ve yetki anlaşmazlıkları, iş bölümü uyuşmazlıkları ve çeşitli konularda görüş ayrılıkları gibi nitelikte meseleleri inceleyip görüş birliğine ulaşmak, verimli, süratli ve tutumlu bir idarenin gerektirdiği karşılıklı uyarmaları yapmak ve kabine komiteleri ile bakanlar kurulu çalışmalarına teknik seviyede yardımcı olmak üzere bir «Müsteşarlar Arası İşbirliği ve Gözetim Komisyonu» kurulacaktır. 91 Sayılı Kanunla Devlet Planlama Teşkilatı koordinasyon Dairesinde sağlanan imkânlardan da etkin bir şekilde yararlanılacaktır.»

²⁵ 91 Sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş Kanununun 9. maddesi, bu teşkilatın Koordinasyon Dairesinin görevlerinden birini şöyle belirtmektedir.

«Tatbik mevkiine konan plan ve programların icrası sırasında gerekli takip ve koordinasyonu sağlamak, icabında bu maksat için muhtelif daire ve teşekküllerin yüksek seviyede sorumlu temsilcilerinin katılacağı komisyonları toplamak.»

Bu kısa izahımız, merkezi idarede sağlanmış koordinasyonun, merkez ve taşra teşkilatı arasında sağlanacak koordinasyonun ön şartı olduğunu ortaya koymaktadır.

Biz, merkezde gerekli koordinasyonun sağlanıp sağlanmadığını münakaşa edecek değiliz, Yalnız, MEHTAP Raporunda da temas edildiği gibi, tatbikatta bazı aksaklıkların olduğu, bazı bakanlık ve dairelerin konuya aynı önemi vermediği bir gerçektir. ⁽²⁶⁾

Bizim işaret etmek istediğimiz nokta, valilerin, bu ortam içinde merkezle taşra kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamaya çalıştıklarıdır.

Doğrudan doğruya valilere bağlı olmayan kuruluşların merkezlerinin koordinasyona gereken önemi vermeleri, zihniyetleri değiştirmeye ve yetkileri açıklığa kavuşturmaya bağlı görünmektedir. Zira bazı bakanlık ve kuruluşların çok ileri giderek; asgari bir düzen ve işbirliği sağlamayı hedef alan kanunları dahi yersiz ve Keyfi bir şekilde bir takım genelgelerle tefsire tabi tuttukları, işbirliği ve koordinasyona karşı olan zihniyete yardımcı oldukları gerçeğin kendisidir. Örneğin, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun, 24 ve 40 cı maddelerinde ⁽²⁷⁾ vali ve kaymakamları, il ve ilçedeki görevlileri toplantıya çağırarak yetkisini vermektedir. Koordinasyonu sağlamanın en pratik vasıtasının toplantılar yapmak olduğunu yukarda ifade etmiştik.

²⁶ MEHTAP Raporu s. 65

²⁷ 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun 24 ve 40 ncı maddeleri sırasıyla aynen şöyledir.

«Vali, yılda, dört defadan az olmamak üzere lüzum gördüğü zamanlarda idarede birliğin sağlanması, işlerin gözden geçirilerek, düzenlenmesi, teşkilatın ahenkli çalışması için gerekli tedbirlerin alınmasını görüşmek için ve kararlaştırmak amacıyla idare şube başkanlarını heyet halinde toplar. Bu toplantıda alınan kararların yürütülmesi bütün daire şubeleri için mecburidir.

Bu görüşmelerde istihsalın artırılması, ticaret ve ulaştırma işlerinin kolaylaştırılması ve geliştirilmesi, çiftçinin kalkındırılması, umumi refahın sağlanması gibi konular üzerinde gerekli tedbirler planlaştırılır.

Bu toplantılara kaymakamlar ve belediye ve ticaret ve ziraat odası başkanlar ile diğer memur ve ilgililer çağırılabilir.» «Kaymakam lüzum gördüğü zamanlarda kaza idare şube başkanları ile diğer memurları ve belediye ve ticaret ve ziraat odası başkanlarını, çeşitli işler ve kanunların tatbikatı üzerinde görüşmek üzere heyet halinde toplar. Toplantı için yapılan çağrıya gelmemek vazifeden kaçınma sayılır. Toplantıda alınsın kaparlar valie bildirilir.)

Buna rağmen 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun yayınlanmasından (18/Haziran/1949) 25 gün sonra; yürürlüğe girmesinden (31/Temmuz/1949) ise 8 gün önce, bir bakanlık kalkar bir genelgesinde «Vilayet veya kazada çalışan gümrük ve inhisarlar memurları derece ve unvanları ne olursa olsun vilayet ve kaza idare şube başkanı olmadıklarından kanunun (ki İl İdaresi Kanunu kastedilmektedir) 24 ve 40 cı maddelerine göre yapılacak toplantılara iştiraklerine lüzum yoktur. Ancak ihtisaslarından ve reylerinden faydalanmak için Gümrük ve İnhisarlar işlerini alakalandıran bir toplantıya hususi olarak davet edilecek olan memurların bu davete icabet etmeleri iş icaplarına uygundur.»⁽²⁸⁾ derse bir başka bakanlık da ⁽²⁹⁾ hemen on gün sonra aynı mahiyette bir genelge çıkararak yukarıdaki genelgeyi örnek gösterirse, bazı merkezi kuruluş ve kişilere hâkim olan zihniyetin izahına lüzum, kalmadığı kanaatindeyiz. Sadece birkaç örneğine temas ettiğimiz bu zihniyet elbette, taşra kuruluşlarına da geçmiştir ve geçecektir.

İşte yıllarca şikâyet ettiğimiz, aşırı merkeziyetçilik ve bürokrasi doğuran, devlet hizmetlerinden kalite, verim ve sürati düşüren bu zihniyet olsa gerektir.

İdare Bölümleri Arasında Koordinasyon:

Plan çalışmalarında, idare bölümleri arasındaki koordinasyonu, iki yönden ele almak mümkündür. İl ve ilçe bölümleri arasındaki koordinasyonu sağlama imkânları mevzuatta yer almıştır. Esasen, Kaymakamlar doğrudan doğruya valilere bağlıdır. Valiler kaymakamlar vasıtasıyla il ve ilçe arasındaki iş birliğini gerçekleştirmektedirler. Kaymakamlar, plan tatbikatından doğan problemleri il koordinasyon kurullarında görüşmek üzere valiye intikal ettirmektedirler. İl İdare Kanununun 25. ci maddesi valilere, yılda bir defa kaymakamları, hizmetlerin ahenkli yürütülmesi bakımından toplantıya çağırma ödevini vermiştir. Kanunda her ne kadar yılda bir toplantıdan bahsedilmekte ise de, valiler, ilin yönetim, ekonomi, sağlık ve sosyal yardım, kültür ve bayındırlık gibi işleri için kaymakamlarla bir değil pek çok toplantı yapmaktadırlar. Toplantılara ayrıca hizmetle ilgili il ve ilçe daire başkanları

²⁸ MEHTAP Raporunda kaldırılması istenen gümrük ve Tekel Bakanlığının

23/7/1949 gün, 40-37210/37160-510 sayılı genelgesi.

²⁹ Tarım Bakanlığının (Orman Genel Müdürlüğü Teşkilatı hakkındaki) 3/8/1949 gün Ve 15001 sayılı genelgesi.

ve uzmanlarda katılmaktadırlar. Planlı kalkınma çalışmalarında önemi büyük olan bu toplantılarda,

- Yatırım projelerinin cinsinin ve hacminin tespiti,
- Yatırım projelerinin yerinin tespiti,
- Yatırımın zamanında başlaması ve bitirilmesi, ucuz maliyetin sağlanması,
- Halkın gönüllü katkılarının sağlanması ile
- İl kuruluşları ile ilgili plan tatbikatından doğan diğer problemler görüşülüp karara bağlanmakta ve kuruluşlar arasında gerekli koordinasyon sağlanmaktadır.

İdare bölümleri arasındaki koordinasyonun ikinci yönünü, il ile bölge kuruluşları arasındaki koordinasyon teşkil eder. Koordinasyon probleminin çözüm bekleyen düğümlerinden birini bölgeler teşkil etmektedir.

Bölge kuruluşlarını herhangi bir düzen içinde ele almak imkânsızdır. Bir taraftan bazı teknik ve hukuki zaruretlar, diğer taraftan il sisteminden ve valinin otoritesinden kaçma eğilimleri, bölgeleri meydana getirmişlerdir. Bölgelerin kuruluşunda bir kısmı istisna edilirse, sistemli ve inandırıcı gereklerle dayanmadığı anlaşılmıştır. Bakanlık ve diğer daireler bölge kuruluşunu birbirinden habersiz kurmuşlardır. İçinde bulunduğumuz planlı dönemde her merkezi kuruluşa istediği şekilde bölge teşkilatları kurma imkânı tanınmanın planlamaya aykırı olacağı şüphesizdir.

Taşrada il seviyesinde, böyle tutarlık göstermeyen kuruluşlar arasında koordinasyon sağlamanın güçlüğü ortadadır. Koordinasyonda ilk şartın, kuruluşların koordinasyona elverişli kurulması olduğunu, koordinasyon konusunun başında bilhassa belirtmiştik.

Bu bakımdan sosyal ve ekonomik kalkınma, bölgeler meselesinin yeniden ele alınmasını gerektirmiştir. Biz vali ve kaymakamların koordinasyon fonksiyonlarına yeni bir yön verecek olan, kurulması düşünülen plan bölgelerine ve koordinatör valilere kısaca temas etmek istiyoruz.

1981 Anayasası, il ile devlet arasında üçüncü bir idare kademesini öngörmemiştir. Bununla beraber, ekonomik ve sosyal kalkınma sebepleri ile bölge planlamasındaki gelişmeleri dikkate alan

Anayasamız 115 ci maddesinin son fıkrasında, «Belli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla birden çok ili içine alan çevrede, bu hizmetler için yetki genişliğine sahip kuruluşlar meydana getirilebilir» demek suretiyle bölge kuruluşların derpiş etmiştir.

Bölgelere, yeni bir açıdan, iktisadi ve sosyal kalkınmaya cevap vermeleri açısından bakılmaktadır. Plan Hedefleri ve Stratejisinin 9. maddesinde şöyle denilmektedir.

«Yatırımların yapılmasında ve coğrafi dağılışında bölgeler arasında dengeli bir kalkınmanın esasları göz önünde bulundurulacaktır.

Türkiye’de bölgeler arasında iktisadi faaliyet hacmi ve geliş seviyesi bakımından büyük farklar vardır. Dengeli kalkınmanın unsurlarından biride bölgeler arasındaki büyük eşitsizlikleri ortadan kaldırmaktadır. Bu itibarla yatırımların bölgelere dağılışında böyle bir dengeye götürecek şekilde hareket etmek gereklidir. Bölgeler arası denge hedefine ulaşmanın, birçok karışık meselelerin çözümlenmesini gerektireceği muhakkaktır.

Devam Edecek

TÜRKİYE NÜFUSU ÜZERİNDE ARAŞTIRMALAR

Yazan: Bekir Sıtkı ORANSAY

Giriş

Türkiye nüfusunun 1927 - 1960 yılları arasındaki artışları, kimimizi ürküttü, kimimizi de sevindirdi. Ancak, ürkme se sevinmeler ne ölçüde yerinde idi?

Bu noktanın araştırılması, türlü yönlerden önemlidir. Çünkü paniğe kapılıp artışın önlenmesi için tedbirler almak yoluna bile gittik. Konuyu incelerken sadece 1927 - 1960 yılları arasındaki nüfus sayımları sonuçlarını değerlendirmek yetmediğinden, geçen yüzyılın sonlarında ve yüzyılımızın başlarında yapılan iki nüfus sayımı (o tarihlerdeki deyişe göre: tahriri nüfus) sonuçları üzerinde durmak da gerekmektedir.

Bu sayımlardan biri, V. Cuinet'in yazdığına göre, 1888 yılında yapılmıştı. Bu sayımın resmi sonuçları elimizde değildir. Fakat ünlü Fransız yazar Cuinet, geçen yüzyılın sonlarında yayınladığı eserinde bu sayımın sonuçlarını değerlendirmiş ve kendisi de kimi düzeltmeler yapmıştır.

Eski «Düyun-u Umumiye» teşkilatında uzun yıllar çalışmış ve geniş gezileri sırasında Türkiye'yi tanımış olan Cuinet, o zamanın nüfus rakamlarını, Vilayetlere ve kazalara göre vermekte ve ayrıca memleketin ekonomik durumunu da bir takım bilgi ve rakamlarla belirtmektedir.

Sayımlardan ikincisi, 1330/1914 yılında yapılmış olup bu sayımın sonuçları elimizdedir. Bu sayımın sonuçlarının yayınlandığı 1336 tarihli istatistik broşürünün başında, sayıma esas olan tüzüğün bir özeti de vardır, şöyle ki:

«Memaliki Osmaniye'nin 1330 senesi

Nüfus İstatistiği.

(Derseadet, Hilal Matbaası, Babı-Ali karşısı, 1336)

Mukaddime.

Memaliki Osmaniye nüfus istatistikleri 1321 yılında yapılan nüfus yazımına dayanır. Bu tahrir, 29 Mayıs 1318 tarihli «Sicilli Nüfus Nizamnamesi» uyarınca aşağıdaki şekilde yapılmıştır.

Her kazada Meclisi İdare ve Belediye azasından birer zat ile vilayet merkezlerinde Nüfus Nazırı ve liva ve kazalarda nüfus memurlarından... ve riyaseti Meclisi İdareden görevlendirilmiş azaya verilmiş, ve nüfusu kesir olan yerlerde b[r kaç komisyon kurulmuş ve ahalisi karışık yerler komisyonlarına birer aza da nüfusu ekser gayri Müslim cemaatin Meclisi Belediyedeki azasından katılmıştır. (Madde: 26)

Komisyonlar, kaza merkezlerinden başlayarak köyleri birer birer dolaşmışlar... köy ve mahallenin «eimme» ve muhtarları ve İhtiyar Meclisi ve, gayri Müslim cemaatlerin köy veya mahalle papaz ve hahamları önünde «tahriri icra» eylemişlerdir.

...tahrir bitince, sicil müsveddelerinin altına, orada hiç bir şahıs «ketum» kalmayıp gerçek durumun yazılan gibi olduğu şerh edilerek... «tahtim» ve komisyon heyetince de zati mühürleriyle tasdik edilmiş ve ...

... (tahrirden sonra) bir istatistik cetveli tanzim ve Kaza İdare Meclisi Heyetince zati mühürleriyle tasdik olunmuş ve istatistik, vilayetlerden Dâhiliye Nezaretine gönderilmiştir. (Madde 71).

...Nüfus İdare-i Umumiyesince de bu cetveller muhteviyatı Sicille geçirilmiştir.

... Hülasa, aşağıdaki istatistik 1321 (905) yılında yapılan tahrir üzerine vukuat yürütölmek suretiyle, 1330 (1914) yılı sonunda tahakkuk eden nüfus muhtevidir.

... Bundan başka, doğu vilayetlerinin bir kısmında henüz «hali bedavette» bulunan aşiretler ve memleketin dağlık yerlerindeki Kürtler, henüz tahrir ve tescil olunmadıklarından bir kısım Müslümanlar ile Hakkâri sancağındaki yine aşiret hainde yaşayan bir takım Nesturier istatistiki kerin dışında kamış olduğundan ve bu gibi nüfus en çok Van, Bitiş, Diyarbekir ve Mamuret'ül-Aziz vilayetlerinde bulunduğundan bu vilayetlerde tahrir dışı kalan nüfusun tahmini miktarları cetvele sonradan ayrıca eklenmiştir.

Orada yazılı olduğu üzere, bu düzeltme şöylesine yapılmıştır:

Nüfusu düzeltilen vilayetler	Genel nüfus,	İslam Ermeni	Nesturi	Değer
— Van	417 540	301150 67 790	42 000	6 000
— Bitlis	530 480	403 000 119 130	—	8 350
—Mamuret’ül-Aziz	645 870	554 025 87 865	—	3 985
— Diyarbekir	816 665	688 940 73 225	—	54 500
	2410 555	1 947 715 338 010	42 000	62 835
Diger bir gösterişe:		Müseceel	Gayri Müseceel	
Toplam nüfus	2 410 555	1 844 675	555 880	
— Van	417 540	259 140	158 400	
—4 Bitlis	530 480	437 480	93 000	
— (Mamuret’ül-Aziz	645 870	538 230	107 640	
— Diyarbekir	816 665	619 825	196 840	

Şimdi aşağıdaki sayfalarda, 1888 ve 1914 sayımları sonuçlarını karşılaştıralım.

I.Erzurum Vilayeti.

V. Cuinet’e göre, Erzurum vilayetinin yüzölçümü 76 640 km-kare ve nüfusu 645 630 olup 3 sancağı, 19 kazası, 174 nahiyesi ve 2 365 köyü vardı.

Sancak ve kazalar

1888 nüfusu

— Erzurum sancağı		118 775	(D	Bugünkü Ilıca - Aşkale do layları
— Erzurum	87 640	66 450		
— Ova (Ilıca) (1)	70 485	77 460	(2)	Erzincan'da
		50 180		
		43 905		
— Pasinler (Hasankale)	46650	44 755	(3)	Bir ara sancak da olmuştu
— Bayburt	— (2)	29 545 29 255 42 350		(Kiskim) (Yusufeli dolayları)
— Kigi	41225	42 935	(4)	Erzincan'da
— Tercan (Mamahatun)	26 795	545 610		
— i Hınıs (3)	26 965			
— Tortum	52 590	118 775	(D	Bugünkü Ilıca - Aşkale do layları
— Naomervan	—	66 450		
— Keskin (Keskim, Öğdem)	29 950	77 460	(2)	Erzincan'da
— İspir	— (4)	50 180		
		43 905		
		44 755	(3)	Bir ara sancak da olmuştu
	382 300	29 545 29 255 42 350		(Kiskim) (Yusufeli dolayları)
— Erzincan (Erzingan) sancağı.		42 935	(4)	Erzincan'da
— Erzincan	59175	545 610		
— Bayburt	58 315			
— İspir	36 880			
		118 775	(D	Bugünkü Ilıca - Aşkale do layları
— Refahiye (Şerifmelik)	24125	66 450		
— Kuruçay	13 485	77 460	(2)	Erzincan'da
— Kemah	18 870	50 180		
		43 905		
		44 755	(3)	Bir ara sancak da olmuştu

— Bayezit sancağı.		23 965	(6) Noksan sayım
— Bayezit	7 785 (6)	£0 670	
— Diyadin	11160 (6)	28 990	
— Eleşkirt (Aleşgirt)	20 210	.25 335	
— Karakilise (Karaköse)	6 940 (6)	25 945	
— Antep (Tutak)	6 480 (6)	24 945	
	52 475	123 905	
Erzurum vilayeti nüfusu	645 630	818 440	

1888 - 1960 yılları arasındaki nüfus gelişmeleri.

Bugünkü iller ve ilçeler	Yüzölçümleri	1980 nüfusu	1888 nüfusu
— Erzurum ili (*)	21102	489 220	382 300
— Erzincan » (**)	10 765	226 455	210 870
— Ağrı »	11 370	215 120	52 475
— Gümüşhane'den Bayburt	(***) 3 652	96 235	— (Erzincanda)
— Artvin'den Yusufeli	(***) 2 327	47 700	— (Erzurumda)
— Bingöl'den Kigi	(***) 3 779	59 820	— (Erzurumda)
	53 001	1134 550	645 630

72 yıllık nüfus artışı: Miktarı 488 920,

: Oranı, yüzde, 175,7 ı

(75,7)

(*) Erzurum ilinden, 1921'de vatan topraklarına katılan eski Oltu (şimdiki Oltu, Olur ve Şenkaya) ilçeleri km-kare, 79 645 nüfus) çıkarılarak.

(**) gın (Kemaliye) ilçesi (1168 km-kare, 16 550 nüfus) çıkarılarak,

(***) Bu ilçeler bugün bağlı bulundukları illerden ayrılıp eski vilayete katılarak. Eski Kigi, bugünkü Kigi ve Karlıova ilçeleridir.

II. Van ve Bitlis vilayetleri.

A. Van vilayeti.

Bu vilayet, bugüne oranla, bir hayli kalabalıktı. Cuinet’e göre,, vilayetin iki sancağı, 19 kazası, 103 nahiyesi ve 2 279 köyü vardı. Yüzölçümü 47 700 km-kare ve nüfusu 430 bin idi. Resmi olarak verilen tabloya göre ise, nüfusu 376 300 idi. Her iki sayım rakamlarının karşılaştırılması şöyledir:

Sancaklar ve Kazaar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Van sancağı.			
— Van	35 500	79 735	
— Kardigan	14 340	(D	(1) Kaza artık yok
— Şatak/Şıtak (Çatak)	13 630	12 715 (2)	(2) Noksan sayım
— Gevaş (Vastan)	13 165	28 645	
— Adilcevaz	12 695	15 670	
— Erciş (Erciş)	15 775	35 405	
— Pergeri (Bargiri)	13 380 (3)	(4)	(3/4) Bugünkü Muradiye olup
— Müküs (Mokus/Moks)	12 515	—	ya Erciş’e bağlı, ya da unutul-
	130 000	172 170	muş
— Hakari (Hakkari) sancağı.			
— Çölemerik (Culamerik)	33 900	36 685	
— Elbaş (Elbak) (5)	42 870	—	(5) Bugünkü Başkale, sayılma-
— Gevar (Yüksekova)	26 200	16 880 (2)	mış,
— Mahmudi (Saray)	31 680	12 960 (2)	Bugünkü Özalp

— Şemdinan (Nehri)	18 470	11740 (2)	Şemdinli
— Nordoz (Norduz)	17 600	—	Kaza değil artık
— Mamuret’ül - Hamit	16 840	—	» » »
— Çal (Çukurca)	43 890 (6)	— (*) (2)	İhtimal yukarıki iki kaza ile bir-
— Beytüşşebap (Elki)	18 700	—(*)	likte
— Oramar/Uramar,	25 910	— (*)	
—i Hoşap (Güzelsu)	—	8 705	Bugünkü Gürpınar ilçesi
— İmadiye (Amadiye)	23 940	— (**)	
	300 000	86 970	
Vilayet toplamı	430 000	259 140	
Düzeltilme	—	158 400	417 540

B. Bitlis vilayeti.

Cuinet’e göre, 1888 yılında 4 sancağı, 18 kazası ve 8 nahiyesi ile 2 088 köyü olan Bitlis vilayetinin Yüzölçümü 29 850 km-kare, ve nüfusu 398 625 idi.

1838 ve 1914 yıllarındaki sayımlar sonuçları şöyle görünmektedir,

Sancaklar ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Bitlis sancağı.			
— Bitlis	38 885	58 175	
— Ahlat (Hılat)	23 660	19 900 (1)	(1) Buralarda eksik sayılmış.

(*) Buralarda sınır değişiklikleri (toprak kayıpları) olmuştur.

(**) Bu kazanın topraklarının tamamı elden çıkmıştır.

Osmanlı nüfus yönetiminin. 1914 rakamlarını ona göre hesaplamış olması gerekir.

Hizan (Hizan)	23 070	16 645 (1)	
Mutki (Mudik)	22 610	16 570 (1)	
	100 225	111 290	
Muş sancağı.			
Muş	42 005	66 750	
Bulanık (Kop)	23 360	31 035	Yerlilere Gop Denir
Malazgirt	21000	35 365	
Varto (Gümgüm)	16 995	16 530 (1)	
Sason (Sasun)	20 100	13 960 (1)	
	123 460	163 460	
Siirt sancağı.			
Siirt	25 320	32 605	seirt
Rundvan (Rıdvan)	11 000	----	Sonraları böyle bir ilçe yok
Şırlvan (Kufra)	14 170	17 460	Eroha ve deh de denir)
Eruh (Erve)	15 255	19 990	(Sonraları Kalkar)
Garzan (Harzan)	13 000	9 520 (1)	
Pervari	12 000	----	Artık İlçe Değil
Hazo	10 000	9 520	
	100 745	105 810 (1)	

— Genç sancağı.

— Genç (Gernik)	26 395	26 070
— Çapakçur	20 800	12 025
— Kulp (Kalpa)	19 000	18 825

(Hızlısu anlamına gelir)
(Pasor, Basor, Kalp)

Vilâyet toplamı	66 195	56 920 (1)
Düzeltilme	398 625	437 480
	—	93 000
		530 480

1999 - 1960 yılları arasındaki nüfus gelişmesi.
Bugünkü iller ve ilçeler

	Yüzölçümleri	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Van ili	20 476	211 035	130 000
— Hakâri ili	9 532	67 765	230 000 (*)
	30 008	277 800	360 000
— Bitlis	8 578	128 965	108 225
— Muş	9 796	194 060	123 460
— Siirt	11 519	232 245	106 745
— Bingöl	4 614	71 545	66 195
Genel toplam	64 515	905 615	758 625
Nüfus artışı : miktarı	147 000		

orani, yüzde 117 (17)

(*) Hakkâri nüfusu hesaplanırken, Oramar ilçesi nüfusunu yarısı, Çal ilçesi nüfusunun 3/5'i ve Beyti-Şebap nüfusunun 1/3'ü ile İmadiye ilçesinin tüm nüfusu, elden çıkan topraklar üstünde olduğu düşünüldükçe buraların nüfusu 70 000 tahmin edilmiştir.

(**) Kulp kazası katılarak (1 601 km-kare, ve 26 420 nüfus)

(***) Kiği ve Karlıova ilçeleri çıkarılarak (3 779 km-kare, 59 820 nüfus)

III. Diyarbekir vilayeti.

Durumunu Van ve Bitlis vilayetlerinden daha iyi bildiğimiz Diyarbekir vilayetinin yüzölçümünü 46 800 km-kare, ve nüfusu da 1888 yılında 471 460 olup 3 sancağı, 13 kazası ve 55 nahiyesi ile 3 201 köyü vardı. (Guinet'e göre)

Bu vilâyetin 1888 ve 1914 yılları nüfus karşılaştırmaları şöyle bir tablo verir.

Sancaklar ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Diyarbekir sancağı.			
— Diyarbekir	45 000	75 090	
— Siverek	34 730	—	(1) (1) Ayrı bir sancaktır.
— Direk (Derik)	18 290	22 670	
— Silvan	25 215	41 745	
— Lice (Ilıca)	20 690	28 720	
— Beşiri	—	16 070	(2) Garzan ile karıştırılır
	143 925	184.295	(3) (3) 1888 sayımının da eksik olduğu anlaşılıyor.
— Ergani (Maden) sancağı.			
— Ergani (Osmaniye)	46 500	83 010	
— Çermik (Çermük)	42 145	—	(4) (4) Siverek sancağında
— Palu	45 870	45 930	
	134 515	128 940	

— Siverek sancağı.

— Siverek	—	54 060
— Çermik	—	20 230
— Viranşehir	(5)	17 655
	—	91 945

(5) Zor sancağında

— Mardin sancağı.

— Mardin	57 275	71 970
— Nuseybin (Nisibin)	30 000	17 005 (6)
— Cezire (Cizre)	35 115	24 540 (6)
— Midya	45 775	58 775
— Avine (Savur)	24 875	42 355

(6) Eksik sayım
Cezaire'i - İbn'i - Ömer

Mardin toplamı : 214 645

Mardin toplamı : 193.040

Düzeltilme

619 825
196 840
816 665

Mardin sancağının 3 büyük kazası olan Cizre, Mardin ve Nuseybin kazaları topraklarının önemlice parçaları Irak ve Suriye'de kalmış olup (8 000 km-kare kadar) göl kıyılarıdır ve bunların nüfusları şöylece tahmin edilebilir :

— Mardin, topraklarının 2/5'i nüfusunun 1/4'ü	14 300
— Cizre, » yarısı » 1/3'ü	11 700
— Nuseybin, » 3/5'i, yarısı,	15 000
	41 000

1888 ve 1960 yılları arasındaki nüfus gelişmesi.

Bu yılların nüfuslarını karşılaştırabilmek için ufak bir ayıklama daha yapmalıyız, şöyleki :

— Gaziantep ili	Yüzölçümü	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Gaziantep, Oğuzeli, Nizip	3 927	292 285	86 990
— Kilis (nüfusun 1/4'ü)	1 245	67 380	67 120
	5 170	359 665	154 110
— Maraş ili	Yüzölçümü	1960 nüfusu	1888 nüfusu Notlar
— Maraş, Türkoğlu	3 876	151 280	64 310
— Andırın	1 178	27 175	21 120
— Göksun	1 919	33 610	—
— Zeytun (Afşin)	1 387	42 500	24 025
— Elbistan	4 125	73 805	47 715
— Pazarcık	2 109	61 485	22 685
	14 592	368 855	179 855

Görülüyorki, bu sncığın Andırın, Göksun ve Afşin/Zeytun kazaları 1888 ve 1914 yıllarında birbirini karıştırılmış ve ihtimal böylece bir takım yanlışlıklar da yapılmış idi.

— Maraş sancağı. (1914 yılında bağımsız sancak)

— Maraş (Mer'aş)	64 310	73 975
— Andırın	21 120	— (6) Göksun
— Elbistan	47 715	49 610
— Pazarcık	22 685	32 905
— Zeytun (Afşin)	24 025	18 785 (Zeytun'un başka adı : Süley-
— Göksun	—	26 780 manlı)
	179 855	201 955

— Urfa sancağı (1914 yılında bağımsız sancak)

— Urfa (Reha, Ruha)	68 835	89 385
— Birecik	26 465	28 720
— Runkale (Halfeti)	27 695	— (7) Antep sancağında
— Sürüç (Süruc)	20 490	26 920
	143 485	156 335
Eski Halep vilayeti toplamı	934 785	(Viran-şehirle birlikte : 170 985)
Bedevilerle	1 004 785	
Bizim toprakların nüfusu	598 325	710 670
Bedevilerin 1/4'ü	17 500	17 500
	615 825	728 170 (2)

1888 ve 1960 yılları arasındaki nüfus gelişmesi.

Bu yılların nüfuslarını karşılaştırabilmek için ufak bir ayıklama daha yapmalıyız, şöyleki :

— Gaziantep ili	Yüzölçümü	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Gaziantep, Oğuzeli, Nizip	3 927	292 285	86 990
— Kilis (nüfusun 1/4'ü)	1 245	67 380	67 120
	5 170	359 665	154 110
— Maraş ili	Yüzölçümü	1960 nüfusu	1888 nüfusu Notlar
— Maraş, Türkoğlu	3 876	151 280	64 310
— Andırın	1 178	27 175	21 120
— Göksun	1 919	33 610	—
— Zeytun (Afşin)	1 387	42 500	24 025
— Elbistan	4 125	73 805	47 715
— Pazarcık	2 109	61 485	22 685
	14 592	368 855	179 855

Görüldüyorki, bu sncanın Andırın, Göksun ve Afşin/Zeytun kazaları 1888 ve 1914 yıllarında birbirine karıştırılmış ve ihtimal böylece bir takım yanlışlıklar da yapılmış idi.

Urfa ili.

— Urfa, Bozova, Akçakale (Harran), ve Hilvan	8 522	199 140	68 835
— Birecik	852	30 465	26 465
— Rumkale (Halfeti) Araban ve Yavuzeli	1 475	46 240	27 695
— Sürüç	799	38 655	20 490
— Membediç (1)	—	—	1 800 (Nüfusunun 1/4'ü)
	11 688	314 500	145 285

— Hatay ili.

— Antakya (1)	659	108 470	56 565 (1) Nüfusunun 9/10 u
— Altunözü, Kırıkhan, Samandağı Yayladağı ile Reyhanlı	2 323	165 530	—
— İskenderun	956	105 340	23 300
— Bilan (Belen)	—	—	10 765
— Harem'den (2)	—	—	9 680 (2) Nüfusunun 2/5'i
	3 938	379 340	100 310

Şimdi istediğimiz karşılaştırmayı yaparsak, yukarıki rakamlardan bir az farklı olarak şöyle bir tablo çizebiliriz.

İller	Yüzölçümleri	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Gaziantep ili	5 170	359 665	154 110
— Hatay »	3 938	379 340	100 310
— Maraş »	14 592	368 855	179 855
— Urfa »	11 688	314 500	145 285
	35 388	1 422 360	579 560

72 yıllık nüfus artışı :

- Miktarı 842 800
- Oranı, yüzde, 246 (146)

B. Zor sancağı.

Cuinet, Zor sancağını da, Halep vilayeti gibi, küçük - Asya'dan sayarak bilgi vermektedir.

Fırat ırmağının Belih (Balık) ve Habur kolları alanını kapsıyan ve büyük bir kısmı çöl olan bu başımsız sancak, bir vilâyet büyüklüğünde olmakla beraber nüfusu seyrektilir. Nüfusu, çoğu bedevi olmak üzere, 100 000 ve toprakları 100 000 km-kare tahmin edilirdi. Dört kazası, 4 nahiyesi ve 158 köyü vardı.

Bizde kalan topraklar sancagın kuzey-doğu kesimindeki Resülâyin kazası olup (özellikle bunun Viranşehir nahiyesi) nüfusu 1888 yılında 16 000 kadardı.

1914 sayımına göre sancagın nüfusu 66 295 olup, bunda Viranşehir yoktur ve 17 655 nüfusu olarak Urfa'nın bir kazası olarak görünür.

Bu bilgilere göre sancagın bizde kalan topraklarının nüfusu

1888 yılında 16 000 ve (Rüsülâyin kazası ve bunun özellikle Viranşehir nahiyesi nüfusu)

1914 » 20 325 (Resülâyin 2 670, Viranşehir 17 655) olarak alabiliriz.

V. Adana vilâyeti.

Cuinet'e göre, bu vilayetin 1888 yılındaki yüzölçümü 40 000 km-kare ve nüfusu 403 440 idi. Vilayetin 4 sancağı, 19 kazası, 23 nahiyesi ve 1 629 köyü vardı.

Başka yazarlar, vilayet nüfusunu 440 000 olarak verirler. 1914 yılında İçel (Taşeli) vilayetten ayrılmış bağımsız bir sancak haline getirilmişti.

Vilayetin 1888 ve 1914 nüfusları şöyledir :

Sancaklar ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Adana sancağı.			
— Adana	93 955	93 215 (1)	(1) Azalma bölünme ilı ilgili
— Ceyhan (Misis)	—	16 540 (2)	
— Yumurtalık	—	7 275 (2)	(2) Yeni kurulmuşlar
— Kara-İsalu (K. İsalı)	9 855 (3)	27 790 (3)	(3) Noksan sayım
— Tarsus	41 605	— (4)	(4) Yeni Mersin sancağında
— Mersin	29 175	— (4)	
	174 590	144 820	
— Mersin sancağı.			
— Mersin	—	31 435	
— Tarsus	—	65 700	
		97 135	

— Kozan (Kuzan) sancağı.

— Kozan (Sis)	9 960 (3)	24 830
— Kars - Zülkadriye	4 425 (3)	18 210
— Haçın (Saimbeyli)	25 260	30 525
— Feke	20 435	17 990 (3)
	60 080	91 555

— Cebel'i - Bereket sancağı.

— Yarpuz (C. Bereket)	5 830 (3)	—	(5)	(5) Anlaşılan sayılamamış.
— Osmaniye	7 370 (3)	13 970		
— Bulanık (Bahçe)	7 700 (3)	18 935		
— Hassa	7 800	10 335 (3)		
— Payas	18 840	—		(Yerini Dört Yol alıyor)
— Dört Yol	—	22 845		
	63 475	77 510		

Yukarıki iki sancakta, gerek 1888, gerekse 1914 yılında noksan sayım yapıldığı anlaşıyor.

— İçel (Taşeli) sancağı.

— Silifke	28 550	36 170		
— Anamur	16 815 (3)	32 500		
— Gülnar	18 120	21 210		(Side de nar demektir)
— Mut	15 570	15 310 (3)		
— Ermenek (Arnak)	26 425	—	(6)	(6) Konyaya bağl.
	105 280	105 190		

Bu sancaktaki nüfus gerilemesi, Ermenek kazasının Konyaya bağlanmasından ileri geliyorsa da, nüfus artışı gine de eski Adana sancağından çok geride.

Vilayet toplamı 403 425 516 210

Yukarıda yer yer işaret edilen noksan sayımlara rağmen, gine de tüm vilayetin nüfus artışı normalin üstünde olup Ermenek ilçesinin katılmasıyla 1914 nüfusu 545 635'i bulurki, artış miktarı 142 210 ve oranı da 35,4 tür.

1888 ve 1960 sayım sonuçları karşılaştırması.

Bugünkü iller ve ilçeler.	Yüzölçümleri	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Adana (Seyhan) ili	17 249	760 805	
— İçel (Taşeli) ili	15 853	444 525	
— İlçeler : Hassa, Dört Yol	1 373	61 870	(Hatay'dan)
İlâhiye	1 513	50 415	(Gaziantep'ten)
Ermenek	2 219	43 745	(Kona'dan)
	38 207	1 361 360	403 425

Nüfus artışı : Miktarı 958 350

Oranı, yüzde 337,8 (237,8)

VI. Konya vilayeti.

Osmanlıların Anadoluda en geniş vilayeti olan Konya'nın 1888 yılındaki durumunu iyi bilmiyoruz. Cuinet'e göre, vilayetin yüzölçümü 91 600 km-kare, ve nüfusu 1 088 000 idi. 1888 yılında 5 sancağı, 30 kazası, 25 nahiyesi ve 1 966 köyü vardı. 1914 yılında, Antalya (Teke) ve Niğde sancakları bağımsız hale getirilmişlerdi.

1888 ve 1914 yılları nüfus karşılaştırması şöyle bir tablo verir.

Sancaklar ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Konya	61 030	111 940	
— Beyşehir (Beyşehir)	39 920	41 750	Artış az,
— Akşehir	39 810	64 605	Artış aşırı
— Seydişehir	26 815	23 110	Azalma
— Hadım (Hadım)	11 145	—	Listede görünmüyor
— Bozkır	32 815	55 385	
— Ermenek (Armenak)	— (1)	29 425	(1) Taşeli'nde (İçel)
— Karaman	21 415	57 045 (2)	(2) Belki Hadım'la birlikte
— Ereğli (Kona —E.)	22 155	30 560	
— Koçhisar (Şerefli, K.)	19 825	35 400	
— Karapınar (Sultaniye)	25 925	20 640	
— Ilgın	23 145	32 740	(3) Durumu anlaşılmıyor
— Saideli (Kadınhanı)	— (3)	39 980	(4) Noksan sayım
	324 000 (4)	542 570	
— Burdur sancağı.			
— Burdur	—	58 140	
— Tefenni	—	27 780	
	155 000 (3)	85 920 (4)	(4) Noksan sayım

— Isparta sancağı.

— Isparta (Hamitabat)	—	54 465
— Uluborlu	—	20 650
— Eğirdir (Eğridir)	—	30 000
— Karaağaç (Şarki-K.)	—	25 755
— Yalvaç	—	29 940
	192 000 (5)	160 810

(5) Cuinet ayrıntılı vermiyor.

— Teke (Antalya) sancağı.

— Antalya (Adalya)	80 000	78 315
— Alaiye (Alanya)	37 000	34 315
— Kaş (Andifli)	— (5)	20 245
— Elmalı	— (5)	26 225
— Finike	— (5)	13 135
— Korkuteli	— (5)	23 535
— Manavgat (Manevgat)	— (5)	19 465
— Akseki	23 000	34 450
	224 000	249 685

Burdur ve Isparta sancaklarının her iki sayımı da doğruya benzemiyorsa da Konya ile birlikte, doğruya yaklaşıp. Bu sancaklarda bir karışma olmuşa benzer.

Niğde sancağı. (19 km-kare)

— Niğde	(3)	80 195
— Nevşehir	—	50 285
— Ürgüp	—	34 820
— Arapsun (Gülşehri)	—	20 000
— Aksaray	—	65 650
— Bor	—	25 170
— Maden'i - Hamit (Bereket -		
Maden)	—	—
— Ulukışla	—	14 395
	193 000	291 195

Konya vilayeti toplamı

1 088 000

1 330 180

1888 ve 1960 yılları nüfuslarının karşılaştırılması.

Bugünkü iller ve ilçeler	Yüzölçümleri	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Konya ili (*)	47 955	999 365	324 000
— Burdur ili	7 051	179 515	155 000
— Isparta ili	8 937	242 350	192 000
	63 943	1 421 230	671 000

(*) Konya ilinden Ermenek çıkarılarak

— Antalya ili	20 591	416 130	224 000
— Niğde ili	14 857	322 915	193 000
— Arapsun, Ürgüp ve Nevşehir ilçeleri	4 040	119 300	—
	103 421	2 379 575	1 088 000

72 yılda nüfus artışı. Miktarı 1 291 575

Oranı, yüzde 218,5 (118,5)

VII. Aydın vilayeti.

Adı Aydın ve başkenti İzmir olan bu vilayet en iyi tanıtılan bir Osmanlı Vilayeti idi. Nüfusça Hüdavendigâr (Bursa) vilayetinden sonra geliyordu. Vilayetin 5 sancağı, 39 kazası, 44 nahiyesi, ve 2 822 köyü vardı. Yüzölçümü 53 000 km-kare, ve nüfusu 1888 yılında 1 396 485 idi. Eserinde V. Cuinet, kazarın yüzölçümlerini de verir.

Sancak ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— İzmir sancağı.			
— İzmir	229 615	211 015 (1)	(1) Yabancıların sayılmadığı
— Bergama	35 235	27 330	anlaşıyor
— Foçateyn (Foça) (2)	12 020	23 180	(2) Eski ve Yeni Foça
— Menemen	30 195	30 115	
— Çeşme	28 055	43 810	
— Urla	26 670	34 540	

— Seferihisar	28 840	10 475
— Kuşadası	15 365	20 940
— Tire	28 310	42 735
— Bayındır	28 005	26 560
— Ödemiş	26 700 (2)	78 735
— Nif (Kemalpaşa)	—	24 560 (3)
— Karaburun	—	18 770
	489 010	640 765

(3) İzmir'den ayrılma

Aydın sancığı.

— Aydın	64 480	97 495
— Söke	23 305	36 975
— Çine	25 670	33 060
— Bozdoğan	29 510	33 720
— Nazilli	62 615	73 540
	285 580	274 790

— Denizli sancığı.

— Denizli	37 325	44 780
— Çal	43 300	52 775
— Buldan (Boladan)	25 480	30 950
— Karaağaç (Garbi)	36 450	50 810
— Sarayköy	18 650	22 150
— Davaz (Tavas)	52 780	57 275
	213 985	258 740

(Acipayam)

— Saruha (Manisa) sancağı.

— Manisa	45 000	114 075	
— Soma	24 765	22 475 (1)	(1) Eksik sayım (*)
— Kırkağaç	47 140	22 415 (1)	
— Akhisar	31 475	38 700	
— Kasaba (Turgutlu)	41 750	37 940 (1)	
— Gördes (Güzdüz)	20 600	37 845	
— Demirci	23 045	34 590	
— Kula	20 695	35 250	
— Eşme	26 895	23 455	
— Alaşehir	35 510	36 845	
— Salihli	28 615	30 860	
	345 760	434 450	

Aydın vilayeti toplamı (1914)

1 608 745

Mentese (Muğla) sancağı (2)

(2) 1914 yılında bağımsız san-
caktır.

— Muğla	42 800	65 590	
— Bodrum	14 010	19 715	
— Milas	28 585	41 055	
— Mermeris (Marmaris)	12 870	17 195	
— Köyceğiz (Köyceğiz)	20 370	24 970	
— Makri/Megri (Fethiye)	23 520	44 345	
	142 155	212 870	
Aydın vilayeti toplamı	1 396 490	1 821.515	

1888 ve 1960 yılları nüfuslarının karşılaştırılması.

İller ve ilçeler	Yüzölçümleri	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— İzmir ili (*)	12 283	1 075 895	489 010
— Aydın ili (*)	78 807	454 935	205 575
— Denizli ili (**)	10 398	377 990	213 985
— Manisa ili (***)	15 249	691 805	345 750
— Muğla ili	13 338	299 610	142 155
	58 975	2 900 235	1 395 490

Nüfus artışı : Miktarı 1 503 750

Oranı,, yüzde 207,7 (107,7)

VIII. Hüdavendigâr (Bursa) vilayeti.

Osmanlıların en kalabalık vilayeti olan Hüdavendigâr vilayetinin 1888 yılında yüzölçümü 68 400 km-kare ve nüfusu 1 626 870 olarak veriliyor. Bu da, Cuinet'in en iyi tanıdığı vilayetlerdendir. Ona göre, vilayetin 5 sancığı, 28 kazası, 61 nahiyesi ve 3 058 köyü vardı.

1914 yılında Karahisar'ı -Sahip, Eskişehir, Karası (Karesi) ve Kütahya sancakları bağımsız sancak halinde bulunmakla, vilayet çok küçülmüş idi.

(*) Kuşadası, Aydın'dan çıkarılıp İzmir'e katılmıştır. (264 km-kare, 12 405 nüfus)

(**) Çivril, Denizli'den çıkarılarak (1 499 km-kare, 47 460 nüfus)

(***) Eşme, Uşak'tan çıkarılıp Manisa'ya katılarak (1 338 km-kare, ve 34 700 nüfus)

Sancak ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
Bursa sancağı.			
— Bursa	132 045	147 775	
— Gemlik	60 545	28 290 (1)	(1) Kaza parçalanmış
— Mihalıç (Karacabey)	63 840	37 295 (1)	
— Mudanya	35 115	25 240	
— Kirmasti (M. Kemalpaşa)	38 545	59 180	(Mustafa - Kemalpaşa)
— Adranos (Orhaneli)	52 130	47 190	
— Orhangazi	—	34 765	
	382 220	379 735 (2)	(2) Rumlar sayımdan kaçınmış olmalıdır
Ertuğrul (Söğüt) sancağı.			
— Bilecik	96 285	77 875	
— Söğüt (Ertuğrul)	40 840	65 165	
— İnegöl	60 315	63 705	
— Yenişehir	58 200	29 750 (2)	(2) Eksik sayım (69 750)
	255 640	236 495 (2)	(2) Yukarıya bak
1914 nüfusu toplamı	637 860	616 230	

Karesi (Balıkesir) sancağı.

— Balıkesir	109 530	161 745
— Ayvalık	23 170	31 895
— Kemer - Edremit (Burhaniye)	18 810	24 850
— Edremit	50 615	40 625
— Erdek	60 280	47 665
— Gönen	26 885	37 625
— Bandırma	63 450	59 425
— Bigadiç (Bigacık)	12 805	—
— Sındırgı	23 145	28 245
— Balya (Kara-Aydın)	—	40 895
	388 690	472 970

Eskişehir sancağı. (3)

— Eskişehir	—	91 200
— Mihaliccek	—	23 885
— Sivrihisar	—	37 720
		152 805

(3) 1888 yılında bu sancağın
cık yoktur.

(4) Ankara vilayetinde

Kütahya sancağı.

— Kütahya	120 335	145 445
— Eskişehir	67 075	—
— Uşak	76 270	92 280
— Gediz (Gedos)	40 765	38 255
— Simav	37 875	40 515
	342 320	316 495

Karahisar'ı - Sahip sancağı. (5)

— Karahisar'ı - Sahip	77 435	104 785	(5) Afyonkarahisar
— Bolvadi (Bolavadin)	33 770	39 630	
— Sandıklı (6)	114 780	37 205	(Dinar ve Çivril burada)
— Geyikli (Dinar)	—	37 960	
— Çivril	—	21 865	
— Aziziye (Emirdağ)	30 875	44 370	
	256 860	285 815	
Hudavendigâr vil. nuf. top.	1 626 735	1 844 315	

1888 ve 1960 nüfusları karşılaştırılması.

Bugünkü iller ve ilçeler Yüzölçümleri

	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Bursa ili (*)	623 160	382 220
— Bilecik ili (*)	215 435	255 640
	15 713	637 860
— Eskişehir ili (**)	278 130	—
— Kütahya ili	367 755	342 315
— Uşak ili (***)	150 035	—
— Balıkesir ili	670 670	389 730
— Afyonkarahisar ili	506 575	256 960
	2 812 760	1 626 865

Notlar.

- (*) İznik ve Yenışehir ilçeleri Bursa'dan çıkartılıp Bilecik'e katılmıştır. (1 360 Km.-kare, ve 70 735 nüfus)
 (**) Eskişehir ilinden Mihalgöç ve Sivrihisar ilçeleri çıkarılmıştır. (712 Km.-kare, ve 90 695 nüfus)
 (***) Uşak ilinden Eşme ilçesi çıkarılmıştır.
 (****) Çivril ilçesi Denizli'den alınıp buraya katılmıştır.

1888 - 1960 arasındaki nüfus artışı : Miktarı 1 185 895

Oran, yüzde 173 (73)

IX. Kalei - Sultanîye (Bîga) ve Kocaeli (İzmit) bağımsız sancakları.

A. Kalei - Sultanîye (Bîga) sancağı.

Bugün üstünde Çanakkale ilimizin Asya toprakları bulunan eski bağımsız Kalei - Sultanîye sancagının, 1888 yılında 5 kazası, 8 nahiyesi ve 483 köyü vardı. Yüzölçümü 7 500 km-kare, ve nüfusu 129 440 idi.

Boğaz'ın ağzındaki küçük Bozcaada ile İmroz adası sonraları katılmış ise de burada birlikte ele alınmıştır.

B. Kocaeli (İzmit) sancağı.

Bu sancak üzerinde de V. Cuinet bilgi vermekte olup buna göre, 1888 yılında sancagın yüzölçümü 12 050 km-kare ve nüfusu 222 760 idi, ve 5 kazası, 12 nahiyesi, 606 köyü vardı. Toprakları üstünde bugün Kocaeli ve Sakarya illeri var.

Sancak ve kazalar

Yüzölçümleri	1888 nüfusu	1914 nüfusu	1960 nüfusu
--------------	-------------	-------------	-------------

Kaleisultanîye sancağı

— Kaleisultanîye	949	19 495	22 250	39 875
— Ayvacık	874	18 575	17 095	24 460
— Bîga	1 331	44 740	67 995	73 140
— Çan	887	—	—	33 185

— Yenice	1 367	—	—	35 370
— Ezine	474	34 370	17 325	25 430
— Bayramiç	1 275	—	21 230	29 455
— Lapseki	955	12 265	19 915	23 250
Kocaeli sancağı	8 112	129 440	165 810	284 165
— Kocaeli ili .				
— İzmit	1 368	54 165	71 350	142 160
— Gölcük	199	—	—	35 505
— Karamürsel	379	24 025	23 545	29 745
— Yalova (*)	492	—	21 530	33 100
— Kandıra	934	49 830	42 945	43 680
— Kaynarca	360	—	—	15 935
Sakarya ili.	3 732	127 020	159 370	300 125
— Adapazarı	841	39 600	102 050	162 510
— Karasu	78	—	—	44 905
— Sapanca	115	—	—	13 115
— Hendek	581	—	—	39 680
— Geyve ve Akyazı	2 106	55 145	48 185	101 785
— İzmit (**)	(558)	— (**)	15 545	(27 955)
Kocaeli sancağı toplamı	4 431	94 745	165 780	361 985
	8 149	221 765	325 150	662 110

1888 - 1960 yılları arasındaki nüfus artışı :

- Miktarı 440 395
- Oranı, yüzde, 298 (198)

C. Adalar.

Eski Cezair'i - Bahr'i - Sefit (Akdeniz - Adaları) vilayetinden bugün elimizde yalnız Bozcaada ile İmroz adası kalmıştır.

Bu iki adanın durumu şöyledir.

Adalar	Yüzölçümleri	1888 nüfusu	1914 nüfusu	1960 nüfusu
Bozcaada	40	4 140	— (*)	1 805
İmroz adası	289	9 115	— (*)	5 775
	329	13 255	—	7 580

Adaların nüfusu 1914 sayımında ayrıca görünmüyor, ve herhalde karşılarındaki bir kaza nüfusu içine katılmıştır.

X. Edirne vilayeti.

V. Cuinet, Anadolu (Küçük - Asya) üzerindeki eserinde Edirne vilayeti ile İstanbul vilayetinin Rumeli yakası ve Çatalca sancığı üzerinde bilgi ve rakam vermiyor. Ancak, eserin başına koyduğu genel tabloda 836 060 rakamını, o tarihteki büyük Edirne vilayeti nüfusu olarak veriyor.

(*) Bugün İstanbul'a bağlı olan Yalova, o tarihlerde Kocaeli sancağına bağlı idi.

(**) İznik ilçesi 1888 Hudavendigar vilâyetinin, Bursa sancağının Gemlik kazasında, şimdi ise Bursa ilinde.

Elimizdeki başka bir, yabancı kaynaktan alınan istatistik tablosuna göre, bu vilayetin 1897 yılında-ki nüfusu 986 450 olarak görünüyor.

O tarihlerdeki vilayet yüzölçümünü de şöylece biliyoruz.

Yılar	Yüzölçümü	nüfusu
1888	64 350	836 060
1897	64 350	976 450

Buna karşılık, Edirne vilayeti salnamelerine göre, vilayetin geçen yüzyılın sonlarındaki durumu şöyledir :

Sancaklar ve kazalar	1306 (1890)	1310 (1894)	1317 (1901)	1314 (1898)
— Edirne sancağı.				
— Edirne	—	97 730	94 590	136 300
— Cısır - Ergene (Uzunköprü)	—	39 400	42 205	42 300
— Havsa	—	14 420	16 125	16 000
— Cısır - Mustafapaşa, Kırcalı, Dimetoka, Ortaköy	—	95 070	98 445	125 700
	237 910	246 620	251 365	320 300
— Gömülcüne sancağı.	216 565	243 245	246 025	184 700

— Dedeğaç sancığı.

— Dedeğaç	—	28 650	—	) —
— Sofulu (Sofulu)	—	43 045	—	) 78 500
— İnoz (Enez)	—	7 230	8 305	7 800

	65 260	78 925	76 290	86 300
--	--------	--------	--------	--------

— Gelibolu sancığı.

— Tekir - (Tekfur) dağı	89 230	97 700	109 355	107 400
	101 705	113 700	119 775	117 500

— Kırkkilise (Kırklareli) sancığı.

— Kırkkilise	—	59 500 (?)	—	64 000
— Lülebergos (-L. Burgaz)	—	—	—	19 000
— Babai-Atik (Babaeski)	—	—	—	15 000
— Vize	—	—	—	34 500
— Midye	—	—	7 105)	
— Antepolu (Agathopolis)	—	82825	12 655	) —
— Turnova	—	14 010	18 100	) 29 100

	125 355	146 075	175 165	161 600
--	---------	---------	---------	---------

Vilayet toplamı

	836 020	926 265	976 975	977 800
--	---------	---------	---------	---------

Yukarıki rakamlar pek de birbirlerini tutmamakla beraber, yine de bir fikir verebilmektedir. Ancak Dimetoka için bir rakama rastlanmıyor.

Öteyandan eski kazalarla bugünkü ilçeler uymadığı gibi, gerek buralardaki nüfus hareketleri, gerekse sınır ayarlamalar durumu bir hayli karıştırmaktadır. Bu itibarla, 1888 ve 1914 yılları nüfuslarının karşılaştırılmaları kusursuz olmayacaktır.

1888 ve 1914 nüfus sayımı sonuçlarının karşılaştırılması (yukarıki kısım ile).

Sancaklar ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Edirne sancağı.			
— Edirne	— (1)	109 550 (*)	(1) Bu rakamı bilmiyoruz.
— Lalapaşa	— (2)	15 865	(Edirne'nin içinde)
— Cisir - Mustafapaşa	— (1)	18 560 (*)	
— Siminli	— (1)	8 840	
— Dimetoka	(1)	45 940 (*)	
— Kırcah ve Ortaköy	— (1)	— (*)	
— Havsa	— (1)	— (3)	(3) Listede unutulmuş veya
— Uzun köprü	— (1)	40 855	yok
	237 910 (4)	239 610	(4) 1890 nüfusu

Görülüyorki, 1914 sayımı bu sancakta çok noksandır. Unutulan, Havsa gibi bir kaza da var. Edirne kazasının ırmağ - ötesi toprakları ile Dimetoka ve Kırcah, Ortaköy ve Cisir M-Paşa kazaları da elden çıkmış olduğuna göre, tablodaki öteki yılların rakamlarına bakarak bir düzeltme yaparsak, şu rakamları elde ederiz :

Bu topraklar Balkan savaşlarından sonra ve 1. cihan savaşının başlarında, elden çıkmıştır. (Almanların zoru ile)

— 1888 yılı için 237 910 yerine 95 000 noksanıyla 142 910,

— 1914 » » 239 610 » 64 500 » 175 110.

— **Kırkkilise sancağı.**

— Kırkkilise, Demirköy ve Pınarhisar	—	61 995
— Lüleburgaz (burgaz)	—	18 400
— Babai-Atik (Babaeski)	—	18 990
— Vize ve Midye	—	14 110
	103 355 (5)	113 495

(5) Tırnova ve Ahtepol için

22 000 çıkartılarak

(6) Nüfusun yarısı

— **Dedeğaç sancağı.**

— Sofulu (Sofilu)	21 000 (6)	—
— İpsala	—	18 305
— Enez (İnos, Enes)	6 800	9 265
	27 800	27 570

(7) İpsala ve Enez çıkartıla-

rak

(sayım sonuçları : 631 095)

109 970 (7)

140 450

566 595

— **Gelibolu sancağı.**

— **Tekir - (Tekfur) dağı sancağı** 101 705

Bizde kalan topraklar toplamı 465 000

Bu rakamlar gerçek duruma çok yakındır.

1888 - 1960 arasındaki nüfus gelişmesi.

Yukarıki rakamlara göre, eski büyük Edirne vilayetinin kalıntısı olan toprakların nüfusu şöyle gelişmiştir :

Bugünkü iller ve ilçeler	Yüzölçümleri	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Edirne ili	6 276	276 480	142 910 ve 27 800
— Kırklareli ili	6 530	241 145	103 355
— Tekirdağ ili	6 218	274 805	101 705
— Gelibolu sancağı (yarımadada)	1 296	45 365	89 230
	20 340	837 795	465 000

Nüfus artışı : Miktarı 372 795

Oranı, yüzde 180 (80)

Şunu da unutmuyalımki, yukarıki tabloda görülen rakamlar birbirlerinin tam karşılığı olmayıp Dede-ağaç sancağından kalan topraklar bugün Edirne ilinde ve Gelibolu sancağı topraklarının büyük bir kısmı da Tekirdağ ilindedir ve başka kayımlar da vardır.

XI. İstanbul vilayeti ve Çatalca sancağı.

A. İstanbul vilayeti.

V. Cuinet, İstanbul vilayetinin yalnız Anadolu yakası üzerine bilgi vermektedir. Fakat, eserinin başına koyduğu genel tabloda, İstanbul vilayetinin nüfusunu 895 450 olarak göstermektedir.

Elimizdeki, yabancı bir kaynaktan alınan, bir listede ise, İstanbul nüfusu 1 181 500 olarak görünmektedir.

Öteyandan, elimizde İstanbul sâlnamelerine (yıllık) göre, İstanbul geçen yüzyılın sonlarında ve yüzyılımızın başlarındaki İstanbul nüfusu şöyle görünmektedir.

Semtler ve kazalar	1328 (1912)	1329 (1913)	1330 (1914)	1897
— İstanbul (Beyazıt, Fatih)	—	332 835	240 540	—
— Beyoğlu ve Galata	—	334 345	188 020	—
— Boöğüci : Rumeli yakası	—	667 180	428 560	—
Anadolu »	—	26 465	42 675	—
	—	17 190	11 320	—
	—	43 655	53 995	—
— Üsküdar ve Kadıköy	—	62 330	39 700	—
— Üsküdar	—	30 130	20 010	—
— Kadıköy, Haydarpaşa	—	92 460	59 710	—
— Makri - (Bakır-) köy	—	41 715	23 830	—
— Adalar (Kızıl-Adalar)	—	10 505	6 785	—
Toplamlar	857 065	855 515	572 910	—
— Taşrahlar (Özel-kütük)	—	295 010	—	—
— Yabancılar (Ecnebi)	—	129 925	—	—
İstanbul olmyanlar	—	424 935	—	—
Genel toplamlar	857 065	1 280 450	572 910	1 181 500

Yukarıki rakamlarda Çatalca ve Anadolu yakasındaki ilçeler yoktur. 1330/1914 rakamlarına Karatal, Şile, Gebze ve Beykoz kazaları nüfusu katılırsa, 688 280 ve Çatalca (59 755) 748 035 rakamı budur.

lunurki, Devletin sayımından habersiz olarak uydurulmuş bir rakam olduğu açıktır.

Ancak, yukarıki rakamlar, literatürde rastlanan 1 181 500 ve 1 120 130 rakamlarına da uymamaktadır.

Öteyandan, V. Cuinet, eserinde Anadolu yakası için şu bilgileri vermektedir :

— İstanbul Şehir - Emanetinin Üsküdar ve Kaulıca nüfusu	163 085
— Adalar nüfusu	10 505
— Beykoz, Şile ilçeleri nüfusu	29 245
— Kartal ve Gebze ilçeleri nüfusu	38 050
	240 885

Bu hesaba göre, vilayetin Rumlei yakasının nüfusu da (Çatalca ile birlikte) 654 565 olmak gerekir. Bu ise, besbelli azdır.

Aşağıda, 1888 ve 1914 yılları nüfuslarını karşılaştırmaya geçmeden, İstanbul istatistiklerine taşralar denilen «kimseler»e de parmak basmalıyız. Osmanlılar zamanında İstanbul, bir çoğumuzun sandığı gibi, milyonluk bir şehir değildi. Ancak, İstanbullu olmanın sağladığı hakları kazanmak için, imparatorluğun dört-bucağındaki «sözü geçerler» (Ayan ve ilerigelen) kendilerini ve çocuklarını, İstanbul külliğine «yabancı» olarak yazdırırlardı.

1330 (1914) sayımında bu gibilerin bulundukları yerlere yazılıp yazılmadıklarını iyi bilmiyoruz. İstanbul nüfusu bu sayımda az göründüğüne, ve yabancıların sayısı da, gene az göründüğüne göre, burada karanlık bir nokta kalmaktadır. Kısacası, İstanbul nüfusu, gerçek bir bilmece.

Bu karanlığı azbuçuk aydınlatmak (ya da, dahada sislemek) için, bir de İstanbul nüfusunun dinlere göre bölünmesini görelim. Nitekim, 1329 yılı nüfusunun dinlere göre bölünüşü şöyledir :

— İslâm,	762 900
— Musevî,	59 230
— Ermeni,	104 855
— Rum,	193 150
— Yabancılar	129 950
	1 250 080

Bütün bu kargaşalıkların, arşivlerin bilim adamlarına kapalı kalmasından ileri geldiği göz kaldırmaz bir gerçektir.

1888 ve 1914 sayımları karşılaştırması.

Semtlar ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar.
— İstanbul şehri.			
— İstanbul	—	386 890	
— Beyoğlu ve Boğaziçi (1)	—	261 095	(Boğaziçi Rumeli yakası)
— Üsküdar ve Boğaziçi	163 085	111 645	(Boğaziçi Anadolu yakası)
		759 630	

— Kazalar.

— Makri (Bakır-) köy	—	46 895
— Adalar	10 505	11 085
— Gēgboze (Gebze)	19 250	32 145
— Kartal	18 300	18 350
— Beykoz	9 495	18 790
— Şile	19 750	23 080
		150 345
		909 995

İstanbul vilayeti toplamı

B. Çatalca sancığı.

Çatalca, 1888 yılında İstanbul'a bağlıdır, 1914 yılında ise bağımsız bir sancaktır. Bunun durumunu da, 1888 yılı için, bilmiyoruz.

— Çatalca sancığı.

— Çatalca	—	30 165
— Büyük - Çekmece,	—	13 120
— Silivri	—	16 470
		59 755
		969 750

İstanbul ve Çatalca toplamı

895 450

Yukarıki rakamlara yabancılara ve taşralılara da katarsak şu rakamları elde ederiz.

	1888	1914
— Sayılan nüfus	895 450	969 750
— Taşrahlar	295 000	295 000 (Bunların değişmediği hesabıyla)
	1 190 450	1 264 750
— Yabancılar	130 000	130 000 (Bunl. değişm. hes. ve yuvarlak rak.)
	1 320 450	1 394 750

Ancak, gerçek durumu bilmediğimiz için, bir esasa dayandıkları düşünülerek, yabancı literatürün kullandığı 1 180 000 rakamını (1 120 000 İstanbul, ve 60 000 Çatalca) her iki sayım yılı için alabiliriz.

XII. Kastamonu vilayeti.

1888 yılında, Cuiinet'e göre, 4 sancak, 23 kazası, 30 nahiyesi ve 2 514 köyü vardı. Topraklarının yüzölçümü 60 000 km-kare ve nüfusu 1 018 910 idi.

1914 yılında Bolu sancak, bağımsız bir sancak olarak yönetiliyordu.

Sancaklar ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Kastamonu sancağı.			
— Kastamonu	24 060 (1)	72 090	(1) (Bir yanlışlık var, 42 060 ?)
— İnebolu	67 035	83 885	
— Araç	36 000	41 705	
— Cide	40 305	42 235	
— Daday (Tatay)	43 915	47 890	
— İskilip	43 490	—	(2) (Ankara - Çorum'da)

— Tosya	34 390	30 285	
— Taşköprü	41 735	52 265	
— Zafirab - (Safran) bolu	58 100	63 685	58 100
	389 040	434 040	389 040
— Kengiri (Çankırı) sancağı.			
— Çankır (Kengiri)	90 270	96 090	
— Çerkeş	56 620	63 630	
— Kalecik	20 790	— (3)	(Ankara'da)
	167 680	159 720	
— Sinop sancağı.			
— Sinop (Sinap)	53 950	35 570	
— Gerze	—	32 830	
— İstefan (Ayancık)	34 270	44 475	
— Boyabat	51 355	62 590	
	139 575	175 465	
Kastamonu vilayeti (1914)	696 295 (3)	769 225	(3) ve 6 630 sürgün, Kasta-
— Bolu sancağı.			monu'da.
— Bolu	52 370	54 835	
— Ereğli (Karadeniz - E.)	42 430	43 450	
— Bartın	52 320	65 905	

— Devrek (Hamidiye)	51 545	54 410	
— Zonguldak	—	30 010	
— Gerede	45 230	50 485	
— Düzce	34 690	60 200	
— Göynük	18 575	19 175	
— Mudurnu	30 460	30 180	
	327 620	408 750	
Genel toplam	1 023 915 (3)	1 175 975	(3) Sürgünlerle : 1 030 545
			1 030 545

1888 - 1960 yılları arasındaki nüfus artışı.

Bugünkü iller ve ilçeler	Yüzölçümleri	1888 nüfusu	1960 nüfusu
— Kastamonu ili (*)	15 572	395 670	512 075
— Çankırı ili (**)	11 244	167 680	306 020
— Bolu ili	11 051	327 620	353 005
— Sinop ili	5 862	139 575	249 730
— Zonguldak ili	8 627	—	569 060
	52 356	1 030 545	1 989 990

Artış : Miktarı 959 445

Oranı, yüzde, 193 (93)

(*) İskilip kazası (İskilip ve Bayat ilçeleri) Çorum'dan alınıp buraya katılmıştır. (2 462 km-kare, ve 78 455 nüfus)
(**) Kalecik kazası (Kalecik, Delice ve Sulakyurt ilçeleri) Ankara'dan çıkarılıp buraya katılmıştır. 2 789 km-kare, ve 64 520 nüfus).

XIII. Trabzon vilayeti.

1888 yılı için Cuinet'in bu vilayet üzerine verdiği rakam bilgileri de noksandır. eVrilen genel bilgilere göre, vilayetin yüzölçümü 31 300 km-kare ve nüfusu 1 047 700 idi. Dört sancağı, 22 kazası 27 nahiyesi ve pek çok köyü vardı.

1914 yılında Samsun bağımsız sancaktı.

1888 ve 1914 nüfus yazımlarına göre nüfusu.

Sancaklar ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Trabzon sancağı.			
— Trabzon (ve Akçaabat)	149 380	104 860	(Akçaabat/Polathane)
— Polathane	—	66 480	
— Sürmene	25 000	67 785	
— Vakfıkebir	32 000	28 550	
— Maçka	—	37 785	
— Görele	30 000	44 785	
— Tirebolu	41 000	60 395	
— Giresun	64 525	118 715	
— Ordu	105 795	145 490	
— Of (1)	—	76 870	(1) Lâzistan'da.
	447 700	749 715	

— Lâzistan (Rize) sancağı.

— Rize	— (3)	123 565	(2) Trabzonda
— Of	— (3)	— (2)	
— Atina (Pazar)	— (3)	50 495	(3) Blinmiyor
— Hopa	— (3)	38 200	
	160 000	212 260	

— Gümüşhane sancağı.

— Gümüşhane	65 000	40 635	
— Torul (Ardasa)	—	60 255	
— Kelkit	—	34 225	
— Şiran (Şeyran)	—	25 860	
	130 000	160 975	

Trabzon vilayeti topl. (1914)

1 122 950

— Canik (Samsun) sancağı.

— Samsun	—	105 045	
— Bafra	40 000	81 515	
— Çarşamba	—	69 730	
— Terme	25 000	27 200	
— Fatsa	28 200	40 340	
— Ünye	40 000	69 470	
	310 000	393 300	

Trabzon vilayeti toplamı

1 516 250

1888 - 1960 arasındaki nüfus artışı.

Bugünkü iller ve ilçeler	Yüzölçümleri	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Trabzon ili	4 685	533 000	447 700
— Giresun ili (*)	3 938	316 130	—
— Ordu ili (**)	4 820	430 515	—
— Rize ili (***)	13 443	1 279 145	447 700
— Gümüşhane ili (****)	4 525	280 705	160 000
— Samsun ili (*****)	6 575	146 880	130 000
	6 515	521 565	310 000
	31 058	2 227 605	1 047 700

Nüfus artışı : Miktarı 1 179 905

Oranı, yüzde 212,6 (112,6)

XIV. Mamuretülaziz (Harpur) vilayeti.

V. Cuinet'e göre bu vilayetin yüzölçümü 37 800 km-kare ve nüfusu 757 225 idi. Vilââetin 3 sancağı, 18 kazası, 18 nahiyesi ve 2 445 köyü vardı. O tarih'erde Elazığ'ın (Mamuretülaziz) nüfusu 5 000 ve Harput'un ki 20 000 kadardı. Malatya'nın kuruluşu da onunla hemen çağdaştır.

(*) Giresun ilinden Alucra ve Doğu-Karahisar ilçeleri çıkarılmıştır. (2 996) km-kare, ve 65 325 nüfus)

(**) Ordu ilinden Mesudiye (Melet, Hamidiye) ilçesi çıkarılmıştır. (1 180 km-kare, 38 865 nüfus)

(***) Rize iline Arhavi ve Hopa ilçeleri nüfusu Artvin (Çoruh) ilinden alınıp buraya katılmıştır. (603 km-kare ve 31 775)

(****) Gümüşhane ilinden Bayburt ilçesi çıkarılmıştır. (3 652 km-kare, ve 96 235 nüfus)

(*****) Samsun ilinden Havza, Lâdik ve Vezirköprü ilçeleri çıkarılmıştır. (3 064 km-kare, ve 133 235 nüfus)

1888 ve 1914 sayımlarında nüfus durumu.

Sancaklar ve kazalar.	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Harput sancaklığı.			
— Elaziz (Elazığ, Harput)	108 990	86 160	(Elaziz/Mezrea)
— Harput	—	32 520	
— Egin	60 920	43 170	
— Arapkir	69 505	34 285	
— Keban - Maden	56 200	24 360	Geban/Keban Madeni
— Pötürge (Pütürge)	—	35 620	
	295 615	256 115	
— Malatya sancaklığı.			
— Malatya	44 905	66 145	(Yeni-Malatya)
— Behisni (Besni)	45 120	44 250	(*)
— Hısn - Mansur (Adıyaman)	42 135	37 950	(*)
— Akçadağ (Arga)	37 855	36 455	(*)
— Kâhta	46 265	17 240	(*)
	216 280	202 040	

(*) Bu rakamlar da gösteriyor ki, 1330/1914 yılında, Bitlis, Van ve Diyarbakır vilayetlerinde olduğu üzere, bu vilayette de nüfus noksa sayılmıştır. Kaldı ki, 1888 yılında da nüfusun tamam yazıldığı söylenemez.

Nüfus sayımı doğu illerimizde 1927 yılında dahi tam ve doğru yapılamamış olup bu illerimizdeki bugün görülen hızlı artışın baş nedeni de budur ve gizli kalan nüfus zamanla ortaya çıkmaktadır.

— Dersim sancağı. (Bugünkü Tunçeli ili)		
— Hozat	12 500	13 025
— Çimişkezek	11 200	20 435
— Çarsancak	10 500	19 260
— Mazgirt	5 100	15 805
— Kuzican	30 080	—
— Ovacık	8 900	4 175
— Pah	4 900	—
— Pertek	3 150	—
— Nazımiye	—	7 370
— Kızılkilise	4 000	—
	63 330	80 070

Bu sancagın nüfusu her iki sayımda da noksan sayılmış olup 1888 yıllarında buranın nüfusu 150 000 kadar tahmin olunurdu. 1914 sayımının sonuçları düzeltilirken, kati 107 640 rakamının büyük kısmı bu sancak içindir.

Vilâyet toplamı	575 225	538 225
Düzeltilme	—	107 640
		645 865

1888 - 1960 yılları arasındaki nüfus gelişmeleri.

Bugünkü iller ve ilçeler	Yüzölçümleri	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Elazığ ili (*)	7 056	215 510	295 615
— Malatya ili (**)	10 199	359 035	216 280
— Adıyaman ili	7 564	233 715	— (Malatya'da)
— Tunceli ili (***)	6 271	119 475	63 330
	31 090	927 735	575 225

Nüfus artışı : Miktarı 352 510,

Oranı, yüzde 161 (61)

XV. Sivas vilayeti.

Cuinet'e göre, 1888 yılı Sivas vilayetinin yüzölçümü 83 700 km-kare ve nüfusu 1 086 020 idi. Dört sancakı, 26 kazası, 257 nahiyesi ve 4 761 köyü vardı. Nüfus rakamında baskı hatası olabilir, çünkü verdiği rakamların toplamı 1 068 020 dir.

1888 ve 1914 sayım rakamları şöylesine bir tablo vermektedir.

(*) Patu ve Maden ilçeleri (3 161 km-kare, 79 370 nüfus) çıkarılıp Eğin (Kemaliye) ilçesi (1 168 km-kare, 16 550) katılarak. (1960)	(**) Darende ilçesi (2 020) km-kare, 35 135) çıkarılarak. 1960)
(***) Piftümr ilçesi (1 505 km-kare, 20 595) çıkarılarak. (1960)	

Sancaklar ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Sivas sancağı.			Bu azalma
— Sivas	111 720	81 625 (1)	(1) Kangalla da ilgili
— Tonus (Şarkışla)	65 590	54 560	Şehir - Kışlak
— Koçkiri (Zara)	57 955	59 370	
— Hafık (Koçhisar)	65 765	51 475	(Yerli halk Hevük der)
— Divriği (Divrik)	40 905	38 985	(Tefrike)
— Darende	27 165	29 380	(Derende, Dere-in'den bozma)
— Gürün	26 720	24 545	
— Yenihan (Yıldızeli)	49 895	41 185	
— Kangal	— (2)	32 325	(2) yeni kurulan bir ilçe
— Aziziye (Pınarbaşı)	83 305	50 425	
	529 020 (3)	463 875	(3) Cuinet'e göre 547 020
— Tokat sancağı.			
— Tokat	82 500	107 755	
— Erbaa (Herek)	41 800	62 690	(Erbaba, Herek'le aynı an-
— Niksar	20 900	30 685	lamda olarak)
— Reşadiye	— (1)	27 470	(1) Yeni ilçedir.
— Zile	57 200	72 670	
	202 400	300 270	

— Amasya sancığı.

— Amasya	63 740	66 000
— Havza	22 320	25 680
— Merzifon	31 020	36 875
— Köprü (Vezirköprü)	24 120	48 250 (3)
— Gümüşhacıköy	24 955	32 340
— Lâdik	42 315	21 125 (4)
— Mecitözü	22 190	— (5)
— Osmancık	28 940	— (5)
	259 600	230 270

— Şarkı - Karahisar sancığı.

— Şebinkarahisar	18 800	51 585 (6)	Şebin - Karahisar
— Alucra	13 885	31 400 (6)	(6) Aşırı görünüyor
— Hamidiye (Mesudiye)	14 900	32 340	Yerli halk Melet der.
— Koyulhisar	14 490	22 095	Yerli halk : Koylahisar/Mu-
— Susehri	14 925	36 240	şaz (Endires)
	77 000 (7)	173 660 (8)	(7) Pek az, (8) Aşırı görü-
Viayet toplam nüfusu	1 068 020	1 168 075	nüyor.

1888 - 1960 yılları arasındaki nüfus gelişmesi.

Bugünkü iller ve ilçeler	Yüzölçümleri	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Sivas ili (*)	32 468	691 880	529 020
— Amasya ili (**)	12 489	489 220	259 600
— Tokat ili	9 955	437 590	202 400
— Eski Şeb. Karahis. sanca.	6 270	186 225	77 000
	61 188	1 804 915	1 068 020

72 yıllık nüfus artışı : Miktarı 736 995

Oranı, yüzde, 169 (69)

XVI. Ankara vilayeti.

Ankara vilayetinin durumunu da iyi biliyoruz. Kazalar üzerinde noksan bilgiler veren Cuinet'e göre, vilayetin 4 sancakı, 23 kazası, 15 nahiyesi ve 2 971 köyü vardı ve yüzölçümü 83 000 km-kare, ve nüfusu 892 900 idi.

(*) Sivas ilinden Koylahisar ve Suşehri ilçeleri (2 611 km-kare, 82 995 nüfus) çıkarılıp Malatya'dan Darende ve Kayseri'den Pınarbaşı ve Sarız ilçeleri (6 591 km-kare, 104 955 nüfus) katılarak.

(**) Amasya iline Çorum'dan Osmançık, Kargı, Ortaköy ve Mecitözü ilçeleri (3 905 km-kare, 118 705 nüfus) ve Samsun ilinden Havza, Lâdik ve Vezirköprü ilçeleri (3 064 km-kare, 133 235 nüfus) katılarak.

(***) Sivas'tan Koylahisar ve Suşehri, Ordudan Mesudiye (1 180 km-kare, 38 865 nüfus) ilçeleri ile Giresun ilinden Doğu -(Şebin-) Karahisar ve Alucra ilçeleri (2 485 km-kare, 65 325 nüfus) bir araya toplanmıştır.

1888 ve 1914 nüfuslarının karşılaştırılması.

Sancaklar ve kazalar	1888 nüfusu	1914 nüfusu	Notlar
— Ankara sancağı.			
— Ankara	— (1)	84 665	(1) verilmiyor
— Çubukabat (Çubuk, Çubuk)	— (1)	— (2)	(2) listede yoktur.
— Ayaş	— (1)	24 985	
— Balâ (Kaba'i - Balâ)	— (1)	31 615	
— Beypazarı	19 135	23 955	
— Yaban - Hamamı (Haymana)	—	34 685	
— Kaecik	— (3)	44 895	(3) Çankırı'da
— Nallıhan (Nailluhan)	15 605	17 750	Kızılcahamam
— Yabanabat (Şora)	— (1)	54 970	(4) Eskişehir'de
— Mihaliççik (Kapudağ)	— (1)	— (4)	(4) Eskişehir'de
— Sivrihisar	— (1)	— (2)	(2) Yukarıya bak.
— Zir (İstanos) (*)	— (1)	— (2)	(2) Yukarıya bak.
	342 720	370 980 (**)	

(*) Bu Kasaba'nın eski ismi olan İstanos, eski Hattî dilinde güneş, güneş tanrısı demektir. Kalay anlamına olarak Greklere geçmesi, ismin bu tanrısal anlamı ile ilgili olabilir. Buralara kalar yoktur, fakat kasabanın bulunduğu boğazdaki kaya -kovağı evleri çok dikkat çeker.

(**) Nüfus rakamlarının toplamı 317 520'dir, sancak için toptan verilen rakam ise, yazılı olduğu üzere, 317 980'dir. Şuhalde, o tarihlerde bu kaza vardı ve nüfusu da herhalde 53 460 idi.

— **Bozok (Yozgat) sancığı.**

— Yozgat	80 855	93 435	
— Çorum	36 670 (?)	— (1)	(1) Ayrı bir sancak
— Akdağ-Madeni	32 940	48 760	
— Sungurlu	29 210	— (2)	(2) Çorum'da
— Boğazlıyan	40 635	59 785	
	220 310	201 980	

— **Çorum sancığı (yeni).**

— Çorum	—	84 935	
— İskilip	— (3)	55 185	(3) Kastamonu'da
— Sungurlu	—	43 950	
— Osmancık	— (4)	31 940	(4) Amasya'da
— Mecitözü	— (4)	35 455	
		251 465	

— **Kırşehir sancığı.**

— Kırşehir	46 405	73 795	
— Denek - Madeni (Keskin)	40 590	53 460	Keskin-Maden
— Mecidiye (Boyalık)	10 180	21 455	
— Avanos	21 975	25 500	
— Mucur	—	8 645 (5)	(5) 28 645 ?
	119 150	182 855	

— Kayseri saccığı (1914 yılında bağımsız sancak)

— Kayseri	— (6)	154 820	(6) nüfusu verilmiyor
— İncesu	— (6)	18 330	
— Develü (Develi-Karahisar)	— (6)	49 130	(Evecek)
— Bünyan (Sarmısaklı)	— (7)	40 795	(7) Anılmıyor

210 750 **263 075**

Vilayet toplamı 892 930 1 270 355 veya 1 290 355

1888 - 1960 yılları arasındaki nüfus gelişmesi. (*)

Bugünkü iller ve ilçeler	Yüzölçümleri	1960 nüfusu	1888 nüfusu
— Ankara ili (*)	31 836	1 287 290	342 720
— Yozgat ili	14 112	402 400	220 310 (****)
— Çorum ili (**)	7 237	272 065	—
— Kırşehir ili (***)	9 011	243 845	119 150
— Kayseri ili (****)	12 350	420 365	210 750
	74 235	2 625 965	892 930

(*) Şereflikoçhisar (2 453 km-kare ve 60 690 nüfus) ile eski Kalecik Kazası (Kalecik, Delice ve Sulakyurt ilçeleri, 2 789 km-kare ve 64 570 nüfus) çıkarılmış ve Mihağçık ile Sivrihisar ilçeleri (6 162 km-kare ve 90 695) katılmıştır.

(**) Osmancık, Kargı, Ortaköy ve Mecitözü ilçeleri (3 905 km-kare ve 118 705 nüfus) ve ayrıca İskilip ilçesi nüfusu (1 678 km-kare ve 55 620) çıkarılmıştır.

(***) Kırşehir ili nüfusuna Avanos, Hacıbektaş ve Kozaklı ilçeleri nüfusları (2 586 km-kare, ve 68 095 nüfus) eklenmiştir.

Nüfus artışı : Miktarı 7 733 035

Oran, yüzde, 360 (200)

Aşağıda, resmi rakamlarla Cuinet'in rakamları üzerinde ayrıca duracağız.

Böylece, her iki rakam serisini, (1888 sayımını yansıtan Cuinet rakamlarıyla, 1914 sayımı rakamlarını) karşılaştırmış oluyoruz. Rakamların çokluğu karşısında, özellikle çıkarma ve katmalarda, ufak tefek yanlışlıklardan kaçınılamamıştır. Hele, İstatistik Enstitüsü, yüzölçümü rakamlarını, her yeni baskıda değiştirmekte olduğundan, bu rakamlar aslında yüzde yüz doğru da değildir. Fakat, etüdümüzün ağırlık noktası da, doğal olarak, yüzölçümü değil, nüfus rakamlarıdır.

Şimdi, gerçeğe daha yakın nüfus rakamlarını bulabilmek için, 1888 yılı vilayet ve sancak örgütünü esas alarak, toplu rakamları karşılaştıralım.

Bunu yaparken, şu noktalar üzerinde duracağız

- Cuinet'in rakamları ile dayandığı resmi, toplu rakamlar, ve bunlarda olabilecek yanlışlık veya yanlışlıklar.
- 1914 sayımı sonuçları ve bunlarda, sonradan yapılan düzeltmelere rağmen, olabilecek noksanlık veya aşırılıklar.
- Bugünkü sınırlarımız içindeki nüfus, 1888 ve 1914 yıllarında, doğruya yakın olarak, ne idi ?

(****) Pınarbaşı ve Sarız ilçeleri (4 571 km-kare ve 70 020 nüfus) çıkarılmıştır.

(*****) Eski Yozgat sancağı nüfusunu 220 310'dan 651 630'a yükselmesi bu köylüklü topraklar için npeç anormaldır.

Cuinet, Ankara vilayetinin nüfusunu, resim rakam olarak 1 018 400 olarak vermekte, ve kendisi bunu 892 900'e indirmektedir. Anlaşılan yazar bunda yanlışlamakta olup aslında kendisi de bütün kazaların nüfusunu ayrı ayrı vermemektedir.

— 1888 - 1914 yılları arasında nüfus artışı oranı ne idi ve nüfus artışında, dış ülkelerden anavata-
na gelen göçmenlerin yapı ne idi Gerçi, üzerinde durulacak noktalar sadece bunlar değilse de,
öteki hususlar üzerinde okuyucular da ayrıca durabilirler.

Yukarıda sıralanan soruların cevaplarını aramak için, yukarılarda ayrıntılı olarak verilen rakam-
lara bir toplu bakış yapmalıyız.

Aşağıdaki özet tablosunda verilen rakamlardan;

— İlki (1), 1888 yılı sayımının «resmi» rakamıdır (Cuinet'e göre),
— İkincisi (2) Cuinet'in kendine göre, doğru bulup yazdığı rakamlardır,
— Dördüncü rakam serisi, 1914 sayımı rakamlarının 1888 yılındaki vilayet sınırlarına göre tertip-
leniştir.

— (5) ve (6) rakam serileri ona göre artışları ve artış oranlarını gösterirler.

Düzeltilmeler, ancak pek göze çarpan hallerde hesaplanıp belirtilmiştir.

	1888 (R)	1888 (C.)	1914	1914/1888	Artışlar	Oranlar
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
I. Erzurum vilayeti.						
— Erzurum sancağı	—	382 300	545 610	436 225	53 925	14
— Erzincan sancağı	—	210 870	148 925	258 310	47 440	25
— Bayezit sancağı	—	52 475	123 905	123 095	71 430	136
	645 630	645 630	818 440	818 440	172 795	26

Bayezit sancağının nüfus artışı pek aşırıdır. Bu sancağın normal artışı Erzincan'ınki gibi olması halinde, 1888 yılındaki nüfus, 52475 yerine 98 000 ve Erzurum vilayetinin nüfusu da 645 630 yerine 690 350 olması gerekirdi. Kaldıki, Erzurum sancağının nüfus artışı da normal değildir.

Burada şunu da hatırlıyalımki, kukarıda bu etüdümüzün başında da belirtildiği üzere, bu sayım 1321 (1905) yılında yapılmış ve 193 : (1914) yılına kadar «vkuat» (ölen, doğan, giden, gelen) kayıtlarına göre yürütülmüş olup, bunun da kesin olmadığı, ve gizli nüfus kalacağı doğaldır.

II. Van ve Bitlis vilayetleri.

A. Van vilayeti	376 300	430 000	417 540	417 540	—
B. Bitlis vilayeti	398 625	398 625	530 480	530 480	131 855
	774 925	828 625	948 020	948 020	33,4

Van vilayetinin, sınırlarımız içindeki nüfusu, yukarıda hesaplandığı üzere, 70 000 noksanıyla, 430 000 binden (Cuinet rakamı) 360 000'e düştüğüne, ve bunun da 417 540'a çıktığına göre, normal sayılmasıdır.

Ancak, Bitlis vilayetindeki artış, 33,4 oranıyla, kabarık olup, normali 25 olması halinde, vilayetin 1888 nüfusu 426 000 olması gerekir.

III. Diyarbekir vilayeti.

— Diyarbekir sancağı	—	143 925	184 295
Siverek sancağı	—	—	91 945
— Ergani sancağı	—	134 515	128 940
— Mardin sancağı	—	193 040	214 645

	471 480	471 480	619 825
Düzeltilme	—	—	196 840
			816 665

Bu vilâyetin, sınırlarımız içindeki nüfusu 1888 yılında, yukarıda hesaplandığı üzere, 41 000 noksa-
mayle, 471 480 yerine, 430 480 olup, bu nüfusun 1914 yılında 816 665'e çıktığı görülmekte olup artış mik-
tarı 386 185 ve oranı da 90'dır. Bu ise, pek aşırı göründüğünden, eğer vilâyetin nüfus artışı en çok
yüzde 30 idi ise, 1888 nüfusunun da, 430 480 yerine 629 000 olması gerekir.

IV. Halep vilâyeti.

Bu vilâyet üzerinde yukarıda önemle durulmuş ve bizde kalan topraklar nüfusu :

—	598 325	710 670
(994 600)	(934 985 ve	70 000 bedevi)

olduğu belirtilmişti.

Bedevelerin de 1/4'ü bizde kaldıysa, 1888 nüfusunu 615 825 olarak alabiliriz. Nevarkı, bu 17 500
rakamını ayrıca göstermemiz gerekir.

V. Adana vilâyeti	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
— Adana ve Mersin	—	174 590	241 955	241 955	—	—
— Koz. ve Ceb. Berek.	—	123 555	169 065	169 065	—	—
— İçel (Taşelli)	—	105 280	105 190	134 615	—	—
	403 425	403 425	516 210	545 635	142 210	35,4

Bu vilâyetin nüfusu, her iki sayımda da noksan görünmektedir. Nüfusu hızlı artan bu vilâyetin nü-
fusu 1888 yılı için 440 000 alınıp yüzde 30 oranında arttığı düşünülürse, 1914 yılı nüfusu 572 000 olma-
sı gerekir.

VI. Konya vîla. 1 088 000 1 088 000 1 330 080 1 300 635 212 635 20

Gerçi bu vilâyetin Burdur ve Isparta sancaklarının durumu açık değilse de, elde rakam bulunmadı-
ğndan, herhangi bir düzeltmeye yanaşlamaz.

VII. Aydın (İzmir) vilayeti.

— İzmir sancağı	489 010	640 765	
— Aydın sancağı	205 580	274 799	
— Denizli sancağı	213 985	258 740	
— Saruhan			
(Manisa) sancağı	345 760	434 450	
— Menteşe			
(Muğla) sancağı	142 155	212 870	
	1 534 250	1 396 490	1 821 515
			425 025
			30

Osmanlıların resmi rakamlarına göre ise, artış miktarı 287 265 ve oranı 18,6 olduğuna göre, Osmanlı rakamlarında Rumların ve yabancılardan da kavranmış olması ihtimali karşısında, resmi rakamın alınması daha doğru olur. (1944 : 1 840 000)

VIII. Hüdavendigâr (Bursa) vilayeti.

— Bursa sancağı	382 220	379 735	379 735
— Ertuğrul sancağı	255 640	236 495	236 495
— Kütahya ve E şehir	342 320	469 300	407 695
— Karahisar - Sahip			
(Afyon - K.)	256 860	285 815	285 815
— Karası (Balıkesir) sancağı	388 590	472 970	472 970
	1 300 000	1 844 315	1 782 710
			157 080
			9,6

Bu vilayetin nüfus artışı Cuinet'in rakamlarına göre (yukarıki) az, resmi rakama göre (482 710) çoktur. Eğer 1,3 milyon rakamının doğrusu 1,5 milyon ise, bu takdirde artış miktarı 282 710 ve oranı da 18,9 olurki, hemen hemen Aydın vilayeti gibidir. Fakat, Cuinet'in resmi niteliğiyle verdiği rakam çok yuvarlak olduğundan, Cuinet'in rakamını (Aydındaki davranışımızın tersine olarak) almak daha doğru olabilir. (1914 : 1 950 000)

IX. Biga ve İzmit sancakları. 389 650 352 200 490 960

Bu sancaklarda resmi rakamları alıyoruz.

X. Edirne vilayeti.

Bu vilayetin durumu çok karışık olduğundan 1888 yılı için hesaplanan 465 000 ve 1914 yılı için de, resmi rakam olan 631 095 yerine düzeltilen 566 595 rakamını alabiliriz, şöyleki : 465 000 — 566 595

XI. İstanbul vilayeti ve Çatalca sancağı.

Bu vilayetin nüfus durumunun çözümünü güç bir bilmece olduğunu, yukarıda gördük. Bu itibarla, İstanbuldaki yabancılarla taşrallların da durumlarını gözetmek üzere, 1888 ve 914 nüfuslarını 1 181 500 olarak almaktan başka bir çaremiz yoktur.

XII. Kastamonu vilayeti. 1 009 460 1 030 545 1 177 975 1 278 055 247 510 24

Gerçi bu artışın miktar ve oranı çok görülebilirse de, buralar eskiden dar da olsa, en rahat bir alan olduğundan, çoğumsanamayız, hatta en az Türk'ün gayri kimselerin oturduğu bir alan olarak, Anadolu'nun nüfus gelişmesi için, bir kıstas olarak dahi kullanılabilir. Bugün buralardaki nüfusun az artması (Zonguldak ili bir yana), değişen şartların bir sonucudur.

1888 senesi için Cuinet'in rakamını almıyoruz.

XIII. Trabzon vilayeti. 1 047 700**1 047 700****1 516 250****468 550****41,9**

Bu vilayetteki bu nüfus artışının aşırı olduğu söz götürmez. Aslında bunu Cuinet'in verdiği toplam rakamlardan da anlamaktayız. Doğu Karadeniz kıyıları halkının batı kıyılarına oranla daha doğrudan olduğunu da göz önüne alarak, bu vilayet artış oranını yüzde 30 alırsak, 1888 yılındaki vilayet nüfusunun 1 150 000 olması gerekir.

XIV. Mamuretülaziz vilayeti.

Eski Harput vilayetimizin nüfusu da, her iki sayımda noksan (hele Dersim sancağında) sayılmıştır. Türk asıllı Zazaların oturdıkları bu sancak nüfusu, eskiden 100 000'in üstünde tahmin olunurdu. Gerçi Osmanlı Nüfus Nezareti 1914 sayımı için, daha çok bpu sancak ögз önünde tutularak 107 640 katarak, bir düzeltme aypmış ise de, gerçeğe gereğince yaklaşıldığı söylenemez. Biz de burada, bu noktaya dokunarak geçelim. Her iki sayım sonuçları, ve nüfus artışı miktar ve ve oranı şöyledir :

575 225**575 225****645 865****645 865****70 640****12,3****XV. Sivas vilayeti.**

— Sivas sancağı

—

529 020**463 875****463 875**

— Tokat sancağı

—

202 400**300 270****300 270**

— Amasya sancağı

—

259 600**230 270****297 665**

— Şebîn -

Karahisar sancağı

—

77 000**173 660****173 660****996 120****1 068 020****1 168 075****1 236 500****168 480****14,8**

Yukarıki rakamlar, ve özellikle Sivas sancağının nüfusundaki nedeni bilinmeyen 85 145 (Cuinet e göre: 103 145) nüfus azalması, 1914 yılında noksan bir sayım yapıldığını göstermektedir. Öteyandan,

Şebinkarahisar sancagının 1888 nüfusunun noksan olduğu da apaçıktır. Anlaşılan her iki sayımda Ermeniler sayımdan kaçmışlardır. Kaldiki, sayımlar arasındaki artış oranı da anormaldir.

Bu ögrüşlerle, 1888 nüfusunun, Cuinet'in bir yazılış hatası da olması mümkün olan 1 086 020 rakamını, 1 100 000 olarak almak, ve bu nüfusu yüzde 20 oranında artırarak, 1914 nüfusunu 1 320 000 olarak hesaplamak, yanlış olmasa gerektir.

XVI. Ankara vilayeti.

— Ankara sancagı	—	342 620	370 980	387 690	
— Yozgat ve	—				
Çorum sancagı	—	220 310	453 445	330 865	
— Kırşehir sancagı	—	119 150	182 855	182 855	
— Kayseri sancagı	—	210 750	263 075	263 075	
	<u>1 018 400</u>	<u>892 930</u>	<u>1 270 355</u>	<u>1 164 485</u>	<u>271 555</u>
					<u>30,4</u>

Cuinet'in rakamlarına göre hesaplanan nüfus artışının anormal olduğu söz götürmez. Resmi rakama göre ise, artış 146 085, oranı ise yüzde 14,4 olup Sivas vilayetinde olduğu gibidir.

Burada, noksan da olsa, resmi rakamı esas alıp orada olduğu üzere, nüfusun yüzde 20 arttığı düşünülürse, 1914 nüfusunun da 1 220 000 olması gerekir. Bu vilayette de Ermenilerin noksan sayıldığı se-zilmektedir.

Yukarıdaki düşünce ve hesapların, bir sayım (bugünkü anlamda) olmadığı açıktır, fakat, eski rakamlara oranla, bulunan rakamlar gerçeğe daha yakındır.

Böylece her iki sayım rakamlarının akışını izledikten sonra, yapılması gerekli görünen düzeltmelerle birlikte, özeti bir toplu çizelim.

	1888 rakamları		Düzeltilen	1914 rakamları	
	Resmi	Cuinet		Resmi	Düzeltilen
I. Erzurum	645 630	645 630	690 350	818 440	818 440
II. Van ve Bitlis.					
A. Van	376 300	430 000	360 000	417 540	417 540
B. Bitlis	398 625	398 625	426 000	530 480	530 480
	<u>774 925</u>	<u>828 625</u>	<u>786 000</u>	<u>948 020</u>	<u>948 020</u>
III. Diyarbekir	471 480	471 480	629 000	816 665	816 665
IV. Halep	(598-325)	(598 325)	615 825	710 670	710 670
V. Adana	403 425	403 425	440 000	545 635	572 000
Ara toplam	2 893 785	2 947 485	3 131 175	3 839 430	3 865 795
VI. Konya	1 088 000	1 088 000	1 088 000	1 330 080	1 300 635
VII. Aydın	1 534 250	1 396 490	1 540 250	1 821 515	1 840 000
VIII. Hudavendigâr	1 300 000	1 625 630	1 625 630	1 782 710	1 950 000
IX. Biga ve İzmit	389 650	352 000	389 650	490 960	490 960
X. Edirne	465 000	—	465 000	556 595	556 595
IX. İstanbul	895 450	—	1 181 500	909 995	1 181 500
XII. Kastamonu	1 009 460	1 030 545	1 030 545	1 278 055	1 278 055
XIII. Trabzon	1 047 700	1 047 700	1 150 000	1 516 250	1 516 250
XIV. Elaziz	575 225	575 225	575 225	645 865	645 865
XV. Sivas	996 120	1 086 020	1 100 000	1 236 500	1 320 000
XVI. Ankara	1 018 400	892 930	1 018 400	1 164 485	1 220 000

XVII. Kırntılar.

A. Adalar	—	13 255	13 255	—	—
B. Zor	—	16 000	16 000	20 325	20 325
Genel toplam	14 109 480	12 070 480	14 224 630	16 592 765	16 985 980

Yukarıdaki özet tabloya göre, sorularımızın cevapları şöyledir :

1. Cuinet'in rakamlarında da kimi düzeltmeler yapılması gerekmektedir.
2. 1888 yılı «resmi rakamları ip uçları verebilmekte ise de, her yerde esas alınamazlar.
3. Tablomuz, bugünkü sınırlarımız içinde kalan topraklar için hazırlanmış olup buna göre, o tarihlerde nüfusumuz;
 - 1888 yılı için 14 224 630, yuvarlak rakamla 14 225 000,
 - 1914 yılı için 16 985 980, ve yuvarlak rakamla 16 986 000, olsa gerektir.
4. Bu duruma göre, 1888 - 1914 yılları arasında geçen 26 yıl içindeki nüfus artışı
 - Miktarı 2 761 000 ve
 - Artış oranı, yüzde 18,9 kadardır. Yıllık artış ise, % 1 in çok altındadır.
5. Herhalde, hesaplanan nüfuslar dahi, gerçekten var olanın altında idi.

FRANSA'da KAMU TEŞEBBÜSLERİ

PERSONEL REJİMİ

Çev. Dr. Nuri TORTOP

Çeviren:

Dr. Nuri TORTOP

Kamu teşebbüsleri personeli, bazı özellikler müstesna, prensip «olarak müşterek iş hukukuna tabidirler. Bununla beraber bazı faaliyet kollarına has reglemanter statüler birçok kamu teşebbüsleri personeline uygulanır. Müşterek tarafları çok olan bu statüler, en önemli teşebbüslere taallük eder.

BÖLÜM I.

İŞ HUKUKUNUN UYGULANMASI

1. Personelin temsili:

Kamu teşebbüsleri personeli, idare meclislerinde temsil edilir ve bu suretle idareye iştirak eder. Teşebbüs komiteleri (Comites d' entreprises) sosyal hizmetler ve faaliyetlerin idaresinde rol oynar veya hiç olmazsa kontrol hakkı vardır. Teşebbüs komiteleri, personelin iş ve hayat kolektif şartlarının iyileşmesinde teşebbüs şefleriyle işbirliği yapar; ücret, işe alınma, işten uzaklaştırma (Licenciment), atelye talimatı konularında fikir verir.

22 Şubat 1945 tarihli tüzük (ordonance), hukuki şekli ne olursa olsun, ticari ve sınai bütün teşebbüslerde teşebbüs komiteleri teşkilini öngörüyordu. Bu komitelerin teşkilî ve çalışma şeklini Danıştay'dan geçen bir Decret'nin belirtmesi gerekli idi.

Bazı doktrinler ve Çalışma Bakanlığının karşı görüşlerine rağmen özellikle R.A.T.P. ve AİR-FRANCE'da teşebbüse komiteleri teşkil edildi.

E.D.F., G.D.F. ve Charbonnages’larda teşebbüs komiteleri yoktur. Teşebbüs komiteleri yerine bunlarda sosyal faaliyetler merkez sandığı ve sosyal faaliyet sandıkları vardır.

2. Grev hakkı:

Kamu teşebbüsleri ücretleri, özel teşebbüslerde olduğu gibi(grev hakkına sahiptirler. Grev, ücretliye atfedilebilecek ağır kusur müstesna, iş mukavelesini bozmaz.

İş uyuşmazlıkları:

Müşterek hukuka göre halledilir. Bunlar:

a — Müzakere, uyuşma ile

b — Aracı ile

c — Hakem yolu ile olabilir.

Reglemanter karakterde bir personel statüsüne tabi olmayan kamu teşebbüslerinde yukarıdaki üç hal şekli, özel teşebbüslerde uygulandığı gibi aynen uygulanır.

Statüsü olan kamu teşebbüslerinde ise bu usuller uygulanmaz.

3. Sorumluluk:

Kamu teşebbüslerinde uygulanan sorumluluk kaideleri, özel teşebbüs ücretlilerine uygulanan kuralların aynıdır. Yalnız sivil sorumluluk için muteber olan bu kurallardan başka, kamu teşebbüslerinde disiplin ve cezai sorumluluk alanında uygulanan kurallar vardır. Ayrıca kamu teşebbüsleri memurlarının mali sorumluluk denilen özel bir sorumluluğu da vardır.

a) Sivil sorumluluk:

Medeni Kanunun 1384 ve 1251 inci maddelerine göre memur veya ajan, görevinin ifası dolayısıyla sebep olduğu zararlardan sorumludur. Burada zarar ile görevin ifası arasında bir illiyet rabıtasının olması gerekir.

b) Cezai sorumluluk:

Genel Ceza Kanununa göre, devlet memurları için olduğu gibi, milli teşekküller ve sermayesinin •% 50’den fazlasını Devlet veya ka

mu idarelerinin elinde bulundurduğu karma ekonomi ortaklıkları ve kamu müesseseleri memur ve ajanları için çeşitli disiplin cezaları vardır.

d) Mali sorumluluk:

Bütün kamu teşebbüsleri ajanlarının başkan, idareci ve genel müdürleri de dâhil olmak üzere diğer kamu ajanları gibi mali sorumlulukları vardır' Brüt senelik maaşları tutarında para cezasına çarptırılabilirler. Para cezası, Sayıştay Başkanı, Sayıştay Başkan Yardımcısı ve iki üye ile, iki Danıştay üyesinden kurulu Bütçe Disiplini Mahkemesi (La Cour de discipline budgétaire) tarafından verilir. Mahkemenin iddia makamını Sayıştay Savcısı temsil eder.

Mali sorumluluk için bu mahkemeye başvurma ayrıca ceza ve disiplin takibatı yapılmasına mani teşkil etmez.

4. Yetkili Mahkeme:

Kamu teşebbüslerinin personeli ile olan ihtilaflarına bakacak yetkili mahkeme, bazı idareci personel ile ilgili hükümler müstesna, iş mahkemeleri (Conseil des Frud'hommes) ve adli mahkemelerdir.

5. Teşebbüs karına iştirak, Prim v.s..

Kamu teşebbüslerinin birçoğunda, statüye bağlı olsun veya olmasın, çeşitli şekillerde teşebbüsten personele bazı menfaatler temin edilmiştir. Bu menfaatler bilanço primi, bankalarda menfaattara iştirak, sigortalarda ve S.N.C.F.'de iyi idare primi, verimlilik primi (E.D.F. ve Houilleres'de olduğu gibi), program primi (Sud-Aviation'da olduğu gibi) değişik isimler alır. Bu menfaatler ya reglemanter metinlere veya vesayet otoriteleri tarafından onaylanmış kararlara istinat edilerek sağlanır.

6. Kamu teşebbüslerinde ücret ve statü kontrolü, Bakanlıklar arası Komisyon:

9 Ağustos 1953 tarihli ve (53 - 707) numaralı Decret'nin 6 ncı maddesinde, personele yapılacak ödemelerle ilgili kararların, kamu teşebbüsleri tarafından Bakanlıklar arası ücret komisyonuna sunulması ve statüsü olan kamu teşebbüslerinde ilgi Bakanın önceden kabulü mecburiyeti öngörülmüştür. Fakat bu hükümlere riayet edilmemiş, bunun için de 1960 yılında (60 - 582) No. lu decret ile yukarıdaki decret'nin hükümleri takviye edilmiştir. Bu decret'ye göre yalnız statüsü olan teşebbüsler değil, çoğunluğun bulunduğu bü

tün kamu ekonomi ortaklıkları dahil bütün kamu teşebbüsleri, personelin ödeme, emeklilik ve statüsü ile ilgili tedbirleri, teklifleri karara bağlamadan önce ilgili Bakana ve Maliye ve Ekonomik İşler Bakanına sunmak zorundadırlar. Maliye Bakam teklifleri Bakanlıklar arası bir komisyona, fikri alınmak üzere gönderir. Ancak ilgili Bakanın ve Maliye Bakanının onayı ile teklifler kabul edilmiş olur ve uygulanabilir. Bunda güdülen amaç, kamu sektörünün çeşitli kuruluşları ile ekonominin diğer sektörleri arasında bir (maaş) ödeme dengesi sağlamaktır.

Ayrıca bir karar ile Arrete komisyonun kuruluşu ve çalışma şekli tespit edilmiştir. Buna göre Bakanlıklar arası Komisyon'a Sayıştay üyesi (Conseüiler maitre) veya Maliye Müfettişi (inspecteur General des Finances) başkanlık eder. Diğer rüyeleri:

- 1 — Fiatlar Genel Direktörü veya temsilcisi,

(Directeur General des Prix)

- 2 — Bütçe Direktörü veya temsilcisi,
- 3 —iş ve insan gücü idaresi temsilcileri,
- 4 — İlgili bakanlığın yetkili dairesinin temsilcileridir.

Ayrıca personel idaresi ile ilgili bakanlığın bir temsilcisi ve teşebbüste bulunan, teklifleri komisyon tarafından incelenen Devlet Kontrolörü (Contrôleleur d'Etat) de istişare olarak komisyon toplantılarında bulunurlar. Diğer yandan teşebbüs temsilcileri komisyon tarafından dinlenebilirler.

Komisyon kararlarını çoğunlukla alır, oyların eşitliği halinde başkanın oyu tercihlidir. Toplantı tutanaklarına bütün söylenenler yazılır. Başkan tarafından tutanaklar imzalanır ve Bakanın onayına sunulur.

Komisyonun sekreterlik işleri Fiatlar ve Ekonomik Anketler Genel İdaresi tarafından yürütülür.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı gibi, kamu teşebbüslerinin personel rejimi ile ilgili olan önemli bir konuda Maliye Bakanının bir nevi veto hakkı olmaktadır. Böylece, devlet memurları rejimi hakkında Maliye Bakanının haiz olduğu yetkilere benzer yetkilerin kamu teşebbüsleri alanında da kullanıldığına şahit oluyoruz.

Mahalli mahiyette tüzel kişiliğe sahip idarelerde (Regie) ücret ve kadroları tespit eden kararların Vali veya Kaymakamlar tarafından onaylanması şarttır.

7. Devlet memurlarını ilgilendiren istisnai hükümlerin kamu teşebbüsleri ajanlarına teşmili:

Devlet memurlarını ilgilendiren istisnai hükümlerden bazıları, bazı devirlerde kamu teşebbüsleri memurlarına da uygulanmıştır.

Mesela (epuration)... hakkındaki 27 Haziran 1944 tarihli Ordonnance hükümlerinin çoğunluğun kamu sektöründe bulunduğu karma ekonomi ortaklıklarında da uygulanabileceğini Danıştay kabul etmiştir.

15 Şubat 1946 tarihli kanunda yazılı asaleti olmayanların devlet idare, servis, ofis ve kamu kuruluşlarında memuriyete alınmalarını yasaklayan hükmün kamu teşebbüsleri içinde geçerli olduğunu Danıştay kabul etmiştir.

Bütün bunlar istisnai durumlardır. Hiçbir şekilde devlet memurlarının kamu teşebbüsleri ajanlarına benzediğini jüstifiye etmeye yeterli değildir.

BÖLÜM II

Statüter Bejim

Kamu İktisadi teşebbüsleri personelinin (beşte dördünün) reglemanter karakterde statüden faydalandığı düşünülürse konunun önemi anlaşılır.

1. Uygulama alanı:

Reglemanter karakterde personel statüsünün mahiyeti iki metinle tespit edilmiştir. Bunlardan birisi 11 Şubat 1950 tarihli İş Kanununun kolektif anlaşmalarla ilgili (30) uncu maddesidir. Bu madde iş kanununun statülü teşebbüslere uygulanmayacağını açıklamıştır. Diğeri de 1 Haziran 1950 tarihli Decret'dir. Bu decret statülü teşebbüslerin listesini tespit etmiştir.

Aşağıdaki kamu teşebbüsleri personeli için reglemanter karakterde statüler yapılmıştır:

- Houilleres
- M. D. P. A.
- R. A. P.
- Filiales du B. R. P.
- Bureau de Recherches Minières, (14 Haziran 1946 da değişikliğe uğramış)
- E. D. F.
- G. D. F.
- C. N. R.
- Banque de France ve diğer Emisyon Enstitüleri,
- S. N. C. F.
- R. A. T. P.
- Air - France,
- Compagnies Maritimes.

Sigorta şirketleri, Renault Rejisi, O.N.İ.A, ve Les Banques de depôt vesaire, statülerin uygulama alanı dışında kalırlar.

Reglemanter karakterde bir personel statüsüne tabi olan kamu teşebbüsleri en önemliler olup, aşağı yukarı (1) milyon civarında olan kamu teşebbüsleri memurlarının (815.000) ine sahiptir. Bu demektir ki personelin önemli bir kısmı normal müşterek hukukun dışında kalmaktadır.

Statüye bağlı personel problemi yalnız kamu teşebbüslerine has değildir. Şurasını belirtmek gerekir ki devlet tarafından belirtilen ve onaylanan reglemanter statüler, şu veya bu teşebbüse hukuki yapıları dolayısıyla değil, fakat ifa ettikleri faaliyetler dolayısıyla uygulanırlar. Mesela millileştirilmemiş maden ocakları maden kamu teşebbüsleri gibi maden işçileri statüsünü uygularlar.

Bu duruma göre prensip olarak bazı kamu teşebbüsleri personel statülerinden değil, bazı faaliyetleri yürüten personel statülerinden bahsedilebilir. Zira ancak bu faaliyetlerin yürütülmesi özel bir statü olmasını haklı kılabilir.

Böylece, bir kamu hizmetine katılma, ister bir kamu teşebbüsü, isterse özel bir müteahhit müteşebbis tarafından idare edilsin, hizmetin devamlılığını (continuite), bazı avantajlar karşılığında bazı mecburiyetleri gerektiren bir iş kalitesini ve büyük çapta istihdam emniyetini (securite de l'emploi) gerektirir.

2. Şümülü (Fortee):

Yukarıda da görüldüğü gibi, reglemanter statüler, bu statü çerçevesi içinde yapılmış kişisel iş sözleşmelerine de yer vermekte, bunlara engel bir hal yaratmamaktadır. Bu kişisel iş sözleşmeleri müşterek hukuk kaidelerine ve yargı organlarına tabi tutulmuşlardır.

Denilebilir ki, statülü kamu teşebbüsleri ajanları hususi hukuka göre statüler bir durum içindedirler. Statülerde meseleler etraflı olarak açıklanmamıştır, iş hukuku prensipleri ve kaideleri esas alınmış, ancak istisnalara statüde yer verilmiştir. Bunun için iş hukuku gerek ihtilaflar bakımından ve gerekse teşebbüslerin statüye tabi olmayan personeli bakımından uygulama alanı bulur. Zira statüler bilhassa geçici ve yardımcı personel gibi statü dışı personelin sınırlı da olsa işe alınmalarına imkân vermiştir.

Bundan başka iş hukuku, aksine bir hüküm olmadıkça da uygulama alanı bulur. Statülerin, bir yandan özel sektörün ödeme (reniuneration) ve devlet personelinin çok daha yüksek olan aynı avantajlar ile kamu sektörünün sosyal rejim ve meslek garantisine ait hükümlerini almak suretiyle her iki sektörü avantajlarından personeli faydalandırdığı görülür.

Eğer bütün özellikleri göz önünde bulundurursak kamu teşebbüsleri personelinin durumu daha çok özel sektörünki ile kıyas edilebilir, devlet sektörününki ile daha çok arada ayrılıklar vardır.

Statülü teşebbüsler, sosyal alanda çok ileri, varlıklı ve büyük bir emniyet içinde giden sektörlerdir. Bu durumun aksi yönü de vardır. Bu da işletme şartlarında (ki buna karşılık oto finansman indirimi veya sosyal avantajların devlet tarafından yüklenilmesi gibi mali avantajlar tanınmıştır) ve teşebbüslerin verimliliğine, gerekli rasyonalizasyon ve otomatizasyon'a engel olan personel idaresindeki sertlik (Rigidite) şeklinde görülür. İlave etmek gerekir ki statülü teşebbüslerin statü dışı (hors statut) personeli bu konuda çok iyi bir yumuşaklık (souplesse) faktörü ise de bu yol basit ve pür asalet (titularisation) yolu ile tedricen elimine edilmiştir. Mesela E.D.F. de ge-

cici (temporaires) ajanların nispeti 1948 (1 Ocak) % 20 iken bu nispet 1961 de % 3'e düşmüştür. Keza S.N.C.F. de yardımcı ajanlar (auxiliaires) hemen hemen yok gibidir.

Bu durum, her kamu teşebbüsünü, işletmelerin farklılığı ile her zaman uyuşamayacak şekilde, çeşitli statülerin sağladığı en müsait durumu sağlamak için çaba harcamaya tahrik etmektedir. Aynı şekilde özel ücretlileri de benzer garantileri elde etmeye zorlamaktadır.

Genel tandans (gidiş), statüsü olmayan teşebbüsler de dahil, ödeme (ücret) ve çalışma (iş) şartlarını belirtmek olmuştur. Böylece statüsü olmayan teşebbüsler, statüsü en iyi hazırlanmış olan teşebbüslerinkini örnek almak ve bir statüye sahip olmak ve statüsü en iyi şekilde hazırlanmış olan teşebbüsler de devlet memurları statüsünün avantaj ve garantilerini daha çok aşan bir statü hazırlama eğilimini göstermişlerdir.

Bu durum kuvvetli bir haksızlık duygusu yaratmıştır. Durumları oldukça avantajlı görünen kamu teşebbüsleri personelinin durumu devlet memurlarının taleplerine bir esas gibi tutulmuştur. Bunun için 3 Nisan 1955 tarihli kanunun 32 nci maddesine şu hüküm konulmuştur:

«Hükümet, 1 Ekim 1956 gününden evvel, müktesep hakları göz önünde tutarak, halen çalışan veya emekli olan devlet memurları ve devletin kontrolü veya idaresinde bulunan sosyal, ekonomik, endüstriyel karakterdeki milli kuruluş ve teşebbüslerin personeline uygulanacak ücret ve statülerin ahengini, birleştirilmesini sağlayacak bir kanun projesi sunacaktır.»

Her ne kadar bu proje henüz kanun haline gelmemiş ise de, hükümet daima bir hukuk kuralı, hiç olmazsa siyasi bir prensip gibi ortaya konulan gerçekleri göz önünde tutmak zorunluğunu duymuştur.

PERSONEL STATÜLERİNİN MÜŞTEREK KARAKTERLERİ

Burada amaç, sahifeler tutacak olan bütün statüleri incelemek değil, sadece belli başlı müşterek karakterlerinin kısa bir sentezini yapmaktır. Bu karakterler, devlet memurlarında olduğu gibi garanti fikri üzerinde toplanmakta, fakat hiçbir zaman hukuki bir benzerlik göstermemektedir.

Devlet memurları statüsü (Statut de la Fonction Publique) ile kamu teşebbüsleri ajanlarının statüleri bir noktada iyice ayrılmakta

dır. Şöyle ki devlet memurları statüsü tamamen kanuni bir esasa dayanan tek taraflı bir metindir. Hâlbuki kamu teşebbüsleri statüleri sendika kuruluşlarının görüşü veya konsültasyonundan sonra çıkarılan reglemanter muameleler (Actes) dir. (3 Nisan 1946 tarihli kanunun 47 nci maddesi).

Gerçekte bu ayrılık şeklidir. Hükümet ancak görüş istemek, konsültasyon yapmak zorunludur, fakat ona uymak zorunluğunda değildir. Tersine olarak her ne kadar hukuken memurların, ajanların isteklerine uymayabilirse de, tatbikatta onları nazara alır ve konsültasyon yapar. Her iki halde de mesele siyasi otorite ve kuvvet ilişkisi ile halledilir. Eğer görüşünü, fikrini bildiren kimsenin forsu kuvvetli ise bu görüş kabul edilir, aksi halde basit bir formalite olmaktan ileriye gidemez.

MESLEĞE GİRİŞ MESLEKİ HAKLAR VE DİSİPLİN

Bu çeşitli alanlarda önemli bir rol oynayan karma komisyonlar vardır. Bunlar:

- Mahalli disiplin ve uzlaştırma karma komisyonları,
- Maden İşçileri Statüsünün milli ve bölgesel komisyonları,
- Elektrik ve Gaz Statüsünün ulusal yüksek komisyonları, bölgeler arası ve ikinci derecedeki komisyonlardır.

Komisyonların rolü, statünün uygulanmasını gözetlemek, mesleğe giriş ve sınıflandırma genel kurallarını ve terfi ve disiplin kurallarını incelemek, terfi cetvellerinin hazırlanmasına, disiplin usulüne ve sosyal haklara (çıraklık, sosyal yardım ve sosyal faaliyetler gibi) ait kuralların uygulanmasına yardımcı olmaktır.

Mesleğe giriş (Recrutement) genel olarak bir yıllık bir staj devresi ve yukarıda sayılan komisyonların fikri üzerine (E.D.F. ve S.N.

C.F. de olduğu gibi veya AİR FRANCE'da olduğu gibi asalet tasdiki) titularisation yolu ile ve bir taahhüt mektubu (lettre d'engagement) verilmek suretiyle olur.

Personel, bir sorumluluğa tekabül eden bir personel derecesi ile (grade personnel) karakterize edilen kategorilere veya derecelere (echelle) ayrılmıştır. Kategori ve dereceler (echelle) de her biri hiyerarşik bir katsayı ihtiva eden kademelere (echelons) bölünmüştür.

Kademe terfii (Avancement d'echelon) kaide olarak, seçimle icabında kısaltılabilen belirli bir süreden sonra, komisyonların görüşü alınarak, kıdeme göre yapılır. Electricite ve gaz statüsünün 12 nci maddesine göre «iyi çalışma ve hizmetleri mükâfatlandırmak için yetkili makamlar komisyonların görüşünü aldıktan sonra, kademedede yalnız bir sene bulunanların veya bir kıdem indirimi (Bonification d'anciennete) verilerek terfi yapılabilir.

Derece terfii (avancement d'echelle) bazı şartlar altında (terfi cetveline yazılmış olma ve komisyonlarının görüşünün alınması) ve seçimle yapılır.

Böylece devlet memurlarında olduğu gibi personel bir kariyer yapmağa doğru yönelir.

İstifa müessesesi kabul edilmemiştir. Yalnız bir ön bildiri (Preavis) gerekir.

İşten el çektirme (Licenciement), personel komisyonlarının kontrolü altında ve ön bildiri (preavis) ile olmak üzere ayrıntıları ile şartları tespit edilmek suretiyle öngörülmüştür (Maden İşçileri Statüsü). Electricite ve Gaz Statüsünde buna yer verilmemiştir.

Mesleki haklar, çalışma süresi, sendika hakkı, personel komisyonlarında personelin temsili, sosyal kuruluşlar, üretim komiteleri (Comites a la Prduction) v.s. statüler de zikredilmiştir.

Disiplin'e gelince, devlet memurlarinkine benzer bir usul ve bir mileyyideler eşel'i (echelle) öngörülmüştür.

Komisyonlar, disiplin müeyyideleri teklifleri yaparlar ve kişisel arzualleri incelerler (Milli Elektrik ve Gaz Statüsünün 3 üncü maddesi). Bu komisyonların kararlarına karşı üst derece Komisyon'a itiraz edilebilir.

ÖDEME (Remuneration)

Ödeme, eşel dışı personel müstesna, bir derece ve kategorinin bir kademesinde, sınıflandırmaya bağlıdır (E.D.F. ve G.D.F. da idare konseyinin kararı ile ücretler tespit edilir veya S.N.C.F. de olduğu gibi bir (Echelle lettre Harfli derece) içinde sınıflandırmadan çıkar). Bu sistem, (echelles >— lettres) harfli derece ihtiva eden Devlet memurları rızasına (grille indiciaire) yaklaşmaktadır.

Devlet memurlarında olduğu gibi genellikle esas ödenen ücrete ek olarak ikamet ödeneği (indemnité de résidence) ve aile zammı (supplément familial de traitement) verilir.

Buna mukabil, primlerin (ki her zaman statüer olmadığı bir gerçektir) önemi ve çokluğu devlet memurlarında olduğundan daha önemli ve çoktur. Mesela S.N.C.F. de çeşitli ödeneklerden başka maaşın % 25 ine kadar randıman primi, % 40 ma kadar yükselen yılsonu primi, % 25 ine kadar çıkan idare primi (prime de gestion) ve verimlilik payları (parts de productivité) ödenir.

Fazla olarak bazı teşebbüsler, E.D.F. ve AIR FRANCE'ın yer personeline olduğu gibi bir 13 üncü aylık verirler veya Devlet memurlarına tanınmayan yardımlar kabul ederler (mesela E.D.F. de evlenme, doğum ve askerlik hallerinde olduğu gibi).

Başlangıç olarak taban ücreti prensip olarak en çok temsil kabiliyetini haiz sendikalar ile idare arasındaki anlaşmalarla tespit edilir (Elektrik ve Gaz Statüsünün 9 uncu maddesi).

Eğer anlaşmazlık olursa Bakanlığın hakemliğine başvurulması öngörülmüştür. Tatbikatta, Maliye Bakanlığı ve Teknik Vesayet Bakanlığı ile olan ilişkilerde ve hatta bu Bakanlıkların içinde önemli tartışmalar cereyan ediyordu.

22 Haziran 1960 tarihli Decret, kamu teşebbüsleri ile ilgili karar yetkisini teknik ve mali vesayet bakanlıklarına vermiştir.

Ücret tespitinin diğer bir elemanı olan derece (echelle) ve kademe (echelon) piramidine gelince; piramit statülere ek reglemanter eklerden çıkar ve ücrete ait bütün önemli kararları kamu makamları yararına bildirmekle neticelenen bir ön kontrole tabi olur.

ÇEŞİTLİ AVANTAJLAR VE AYNİ YARDIM

Statüsü olan bütün kamu teşebbüsleri memurlarına (agents), sosyal avantajlardan ayrı olarak, çeşitli avantajlar ve ayni avantajlar sağlar (parasız lojman veya lojman kirasını karşılayan ödenek, CHARBONNAGES teşekkülünde olduğu gibi 6-12 ton arasında kömür, taşıt masraflarının ödenmesi, inceleme bursları verilmesi; E.D.F. ve G.D.F. deki gibi gaz ve elektrik istihlakinin götürü olarak ödenmesini temin için tazminat (indemnité) ve uygulanan tarifenin yarı fiyatına veya üçte bir fiyatına kok, elektrik ve gaz verilmesi; S.N.C.F. de

olduğu gibi vasıtalarla parasız binmek için kart verilmesi ve yakınları için de indirimli kartlar verilmesi; AIR - FRANCE'da olduğu gibi memurlar ve aileleri için tarifelerde % 90 indirim yapılması).

ÜCRETLİ İZİNLER

Kamu teşebbüslerinde yıllık ücretli izinler, devlet memurlarinkine çok benzer. Yıllık ücretli izin devlet memurları için gerek müstahdem personel (Personnel employe) ve gerekse orta ve yüksek kademedeki personel için bir takvim ayıdır. (E.D.F., S.N.C.F. ve Charbonnages kamu teşebbüslerinde bir ay 28 ve 27 iş günüdür).

Ücretli personelin ücretli yıllık izin süresi azami 24 iş günüdür. Fakat, evlenme, doğum vesair sebeplerle verilen özel ücretli izinler Devlet memurlarında olduğundan daha geniş tutulmuştur (mesela S.N.C.F. ve CHARBONNAGES teşebbüslerinde evlenme izni (dört) gün, E.D.F. ve AIR - FRANCE'da ise (altı) gündür. Yine E.D.F. ve AIR - FRANCE'da yakın akrabaların ölümü ve ilk dini merasim (premiere communion) dolayısıyla da ücretli izin verilmektedir.

SOSYAL GÜVENLİK, EMEKLİLİK VE SOSYAL KURULUŞLAR

Kamu teşebbüsleri statüleri, sosyal güvenlik anlamında ya maden işçileri sosyal güvenliğinde olduğu gibi otonom bir rejim veya E.D.F., S.N.C.F. de olduğu gibi tamamlayıcı, ek bir rejim (regime comple- mentaire) kabul etmişlerdir.

Ödemeler çok hallerde müşterek hukuka ve devlet memurlarinkine nazaran çok tatminkârdır.

Sosyal kuruluşlar için özel reglemanter hükümler vardır. E.D.F. de daha teşkilatlı bir rejim vardır. Sosyal işler, 3 Şubat 1955 tarihli Decret'nin hükümlerine göre, sosyal faaliyet ve karşılıklı tamamlayıcı sandıklar ve bir sosyal faaliyetler merkez sandığı tarafından bir koordinasyon komitesinin otoritesi altında idare edilir. Bu organizasyon fiilen 1961 yılında çalışmaya başlamıştır.

Sosyal yardımlar, teşebbüslerin gelirleri üzerinden % 1 oranında yapılan kesinti ile karşılanır ve teşebbüslerin idaresince tayin edilen kontrolör ve hükümet komiserlerinin kontrolü altında yapılır.

Bütün statülerde, 'Devlet memurları rejimine benzeyen ve bazen ondan daha iyi olmak üzere emeklilik rejimleri öngörülmüştür. Meşe-

la E.D.F. ve G.D.F. de memurların emeklilik aidatları % 6 oranındadır. 25 yıl hizmetten sonra göreve göre (55) veya (60) yaşında emeklilik mümkündür. Hizmet senesi arttıkça emeklilik nispeti % 2 çoğalmak suretiyle esas hizmet esnasında alınan aylığın % 75 ine kadar çıkabilir. Bazı hallerde bu oran azalıp çoğalabilir. (15) yıl hizmetten sonra, hizmet süresi ile orantılı emeklilik maaşı (pension) mümkün olduğu gibi, keseneklerin iadesi gibi haller (reversibilite) de öngörülmüştür.

REGLEMANTER STATÜ REJİMİ (*)

1 Haziran 1950 tarihli Decret statülü teşebbüslerin listesini kararlaştırmıştır. Bu liste, müşterek ulaştırma, gaz ve elektrik gibi kamu hizmetlerini sağlayan teşebbüsleri ve kömür, potas madenleri gibi maden işletmesi teşekküllerini içine alır.

Kolektif konvansiyonlar rejimi aksine olarak faaliyetlerini özel firmalarla direk rekabet halinde icra eden milli teşebbüslerin çoğuna uygulanır. (Millileştirilmiş banka ve sigortalar, balonculuk ve otomobil inşaat teşebbüsleri, Azot Milli Ofisi v.s. gibi).

Bazı teşebbüslerde personelin bir kısmı yalnız statü rejimine tabi kılınmıştır. Mesela sübvansiyon alan deniz ulaştırması kumpanyalarında statü yalnız daimi personeli kapsamına alır, hâlbuki yüzücü personel bazı kurmaylar için yapılan istisnalar hariç mesleki kolektif konvansiyonla idare edilir. Aynı şekilde Atom Enerjisi Komiserliği personeli iki kategoriye ayrılır: Biri maden işçileri statüsü ve diğeri de özel statü kategorisidir. Zaten statülü teşebbüsler statü alanı dışında kalan geçici ve yardımcı personel istihdam edebilirler. Tersine olarak uygulama alanı kamu sektörü dışına çıkan statüler vardır. Millileştirilmemiş teşebbüslere uygulanabilir gaz ve elektrik endüstrisi statüsü ve bilhassa serbest sektöre ait olan arduaz ve demir madenleri dahil bütün maden işletmelerini kapsayan maden işçileri statüsü ve büyük çapta aynı sektöre dahil petrol araştırma teşebbüslerinde hal böyledir.

Hukuki bakımdan statü rejimi, kolektif konvansiyon rejiminden tamamen ayrıdır. Şöyle ki statü rejimi kamu iktidarları tarafından kabul edilmiştir, hâlbuki konvansiyon rejimi işverenler ile, bir meslek

(*) Pierre du Pont: L'Etat Industriel 1961. Sahife 119.

kadrosu içinde, işçiler arasında cereyan eden müzakerelerden doğar. Statü rejimi tek taraflı kabul edilir ve aynı şekilde reglemanter otoriteler tarafından değiştirilebilir. Çalışanlar bu değişikliğe uymak zorundadırlar. Bu rejime tabi personel, kamu ajanlarının (Devlet memurlarının) durumuna benzer bir hukuki durum içindedirler.

Bu benzerlik devlet memurları statüsünde bulunan bazı hükümlerin statülerde yer alması ile görülür. Buna ait aşağıda kısa ve özlü bir bilgi verilecektir.

İSTİHDAM EMNİYETİ

S.N.C.F., R.A.T.P., E.D.F., MİNES gibi bazı milli teşebbüslerin statüleri aşağı yukarı tam bir istihdam emniyeti garanti etmektedirler.

Licenciement (mecburi izin) ancak mesleki yetersizlik veya fiziki kabiliyetsizlik sebebiyle ve keyfi kararları önleyen bazı şekli formalitelerin (personel temsilcilerinin veya karma komisyonların müdahalesi gibi) yerine getirilmesi şartıyla disiplin müeyyidesi olarak uygulanabilir. Memuriyetin lağvı veya kadro fazlalığı dolayısı ile işten çıkarma (Congedement) uygulanamaz.

MEMURİYETE ALINMA (Recrutement)

Devlet memurlarında olduğu gibi bazı teşebbüslerde de bazı memuriyetlere giriş yarışma yolu ile olur. Mesela Houilleres teşebbüsünde memurların alınışında ve S.N.C.F. in daimi kadrolarına girişte olduğu gibi.

Genel olarak işçilerin işe alınması personel temsilcilerinin kontrolü altında cereyan eder.

ÖDEME ŞEKLİ

Memuriyetler bir ücret ızkarası içinde bir katsayı verilerek sınıflandırılmıştır. Bu katsayının esas ücrete uygulanması ile aylık ödenecek ücret bulunur (Asli memurlar için).

Belirli bir sığata tekabül eden her derecenin içinde, personelin hemen hemen otomatik denilebilecek şekilde kıdeme göre terfisine im

kan veren kademeler vardır. Bir dereceden daha yüksek bir dereceye geçiş seçim ile veya bir imtihan ile veyahut başarılı bir staj ile olabilir.

Statülerde teşebbüslere göre değişen ücret zamları öngörülmüştür.

Birçok teşebbüslerde personele on üçüncü aylık ödenir. E.D.F. de bazen ücretlere memurlara verilen ikamet zamlarına benzer ikamet zamları ilave olunur.

Bazen MİNES, E.D.F. ve AİR - FRANCE da olduğu gibi üretimin veya verimliliğin gelişmesi ile, Deniz Ulaştırma Kumpanyasındaki gibi teşebbüsün mali neticeleri ile personeli ilgilendirmek amacını güden primler tanınmıştır.

Devlet memurlarında olduğu gibi S.N.C.F. ve E.D.F. gibi teşebbüslerde memurlara (Agents) aile zamları (sursalaire famüial) verilmektedir. Birçok statüler ölüm, evlenme, doğum gibi ailevi olaylar dolayısıyla ödenek verilmesini öngörmüştür. Bunlar bir veya iki aylık ücret tutarı vermek suretiyle ödenir.

Bazı hallerde memurlara aynı yardımlar verilir. Mesela Demiryolunda çalışanlara ve R.A.T.P. (metro) de çalışanlara ulaştırma kolaylıkları, madenlerde çalışanlara lojman ve kömür yardımı, E.D.F. ve G.D.F. da çalışan ajanlara da bedava elektrik ve gaz verilmesi gibi aynı yardımlar yapılmaktadır.

ÇALIŞMA SÜRESİ (İzinler)

Normal olarak hafta dinlenme ve iş süresi ile ilgili kurallar uygulanır. Buna karşılık statülü teşebbüslerin çoğunda, memurlar müşterek hukuka göre yıllık ücretli izin süresi fazlalığından faydalanırlar. İşsiz kalan bayram tatilleri rejimi daha çok liberaldir. Nihayet memurun evlenmesi halinde veya bir yakın akraba ile ilgili bir ölüm veya evlenme dolayısıyla olağanüstü izinler kabul edilmiştir.

HASTALIK REJİMİ

Hastalanan ve yaralanan memurlar prensip olarak sosyal Güvenlik Genel Rejimindeki ödemelerden faydalanırlar. Bununla beraber statüler kanuni ödemeleri tamamlayanlar yardımları kabul etmişlerdir. Mesela E.D.F. ve G.D.F. memurlarının hastalık halinde bir yıl süre esnasında tam ücretlerinin ödenmesine (uzun süreli hastalık ha-

ünde üç yıla kadar) ve iki yıl da yarım ücret ödenmesine hakları vardır.

S.N.C.F., R.A.T.P. ve Maden İşletmeleri, personeline imtiyazlı bir durum sağlayan özel Sosyal Güvenlik Rejimleri kabul etmişlerdir. İlgililer, hastalık halinde parasız tam tedavi ve parasız ilaçtan faydalanırlar. Buna karşılık doktorlarını serbestçe seçemezler. Teşebbüslerde yapılan işle ilgili olarak kabul edilen bu rejim yalnız çalışan memurlara uygulanır, genel rejim ödemelerinden faydalanan ailelerine şamil değildir.

EMEKLİLİK REJİMİ

S.N.C.F., R.A.T.P., E.D.F., G.D.F. ve Houillères gibi bazı teşebbüslerde elverişli özel rejimler vardır. Bazı hallerde sağlanan avantajlar Devlet memurlarinkilerden daha ileridir. Gerek emeklilik yaşı ve gerekse emekli maaşı bakımından bu görülebilir (S.N.C.F. de emekliliğe sürücü personel 50 yaşında, diğer kategori personel ise 55 yaşında hak kazanır.)

STATÜTER REJİM VE MÜŞTEREK HUKUK

Statüter rejim özel hukuk düzeni içinde kalmakla beraber kamu hukukuna ait bazı belirtilere de rastlamak mümkündür. Gerçekten statüler rejime tabi memurlar bazı teşebbüslerde Devlet memurlarına mahsus avantaj ve garantilerden ve hatta bazen daha üstün faydalanırlar.

Başlangıçtan itibaren statülerin yürürlüğe konulması sendika teşekkülleri ile sıkı münasebetler neticesinde ve kolektif konvansiyonların imzalanmasına takaddüm eden müzakerelere tamamen benzer müzakerelerle gerçekleştirilmiştir. Esas metinde sonradan yapılacak değişiklikler hakkında da aynı usul izlenir.

Bazen reglemanter statülerin ilgili teşebbüslerin ve sendika teşekkülleri temsilcilerinin karşılıklı anlaşmalarına dayanan protokollerle yapıldığı görülür. Böylece statü sisteminin yavaş yavaş tek taraflı karakterini kaybettiği ve müşterek iş hukuku sistemine doğru gözle görülür bir kayma olduğuna şahit olunur.

Tersine olarak kolektif konvansiyonlar rejimine tabi olan milli teşebbüslerde 22 Haziran 1960 tarihli kararname ile değiştirilen

9 Ağustos 1953 tarihli kararname personel ücretleri ile ilgili tedbirleri vesayet bakanlıklarının onayına tabi tutarak ücretlerin serbestçe tartışılması prensibini ihlal etmiştir.

Kısaca denilebilir ki, kolektif konvansiyonlar rejimindeki gibi statü rejiminde de yukarıda adı geçen kararlar hükümet, teşebbüs idaresi ve sendika teşekküllerinin dahil bulunduğu üçlü görüşmelerin sonucudur.

Şu halde metinlerin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi çalışma şartlarının tespiti usulü bakımından her iki rejim birbirine çok yaklaşmaktadır. Şartların esası ile ilgili temel ayrılıklar kendi yönlerinden hafiflemeye doğru yönelir. Tabii olarak serbest sektörde çalışanlar, büyük milli teşebbüslerin ve devlet memurları statülerinin tanıdığı garanti ve avantajlara sahip olmak isterler. Bu istekler, personele belirli bir istihdam emniyeti teminini, terfi imkânlarının açılmasını veya hastalık için olduğu kadar ihtiyarlık risklerini de karşılayan diğer sosyal güvenlik rejimlerinin sağlanmasını hedef güden hükümlerin kolektif konvansiyonlarda yer alması şeklinde özetlenebilir.

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ VE

KAMU İDARİ MİLESESELERİ

.Mali muhtariyeti ve tüzel kişiliği tanınan İdari müesseseleri (etablissement public administratif) kamu malları ve muhasebe kurallarına tabi olmaktan geri kalmazlar. Mallan haciz edilemez ve kamu malları karakterini haizdir. Artırma ve eksiltme ile ilgili hükümler uygulanır. Devletin diğer daireleri gibi İdari kazaya tabidir yani uyuşmazlıklar İdari mahkemelerde halledilir. Personeli kamu personeli (devlet memurları) personel statüsüne tabidir. İflas haline karar verilemez.

Şüphesiz yukardaki gibi benzeri bir statü ticari ve sınai faaliyetler yapan kuruluşların işleyişini kökten zedeler. Bunun için bu rejimin sertliğini gideren ticari uygulama ile idare hukuku kaidelerini birleştiren karma bir rejim bulmak gerekmiştir.

İşte biz burada kanun ve içtihatlarla dayanarak bu sistemin ana hatlarını açıklayacağız.³⁰ (*)

(*) Pierre du Pont: L'Etat Industriel 1961. Sahife 62.

1 — Kamu İktisadi teşebbüsleri kamu malları rejimine tabi değildirler. Malların istedikleri gibi kullanabilirler, özellikle rehin edebilir ve bağışlayabilirler. Bununla beraber bir kamu hizmeti gören imtiyaz müesseseleri kamu malları alanına giren mallar idare ederler fakat bu mallar imtiyaz süresi sonunda imtiyaza veren idarelere geri verilir. Üçüncü kişilere bırakılamaz ancak kullanma hakkını haizdirler.

Bu prensip kolayca kabul edilebilirse de kamu İktisadi teşebbüslerinin malları meselesi birçok doktrinler tartışmalara sebep olmuştur. Bu tartışmaya çeşitli millileştirme kanunlarında kullanılan formüllerden ileri gelmiştir. Bu kanunlarda sermayenin devlete veya millete ait olduğu ve bağışlanamayacağı belirtilmiştir.

2 — Kamu İktisadi teşebbüsleri kamu yetkisi imtiyazlarından faydalanamazlar. Bu sebeple mecburi yollara, kamu alacaklarının tahsili usulüne başvurmazlar. Bir kamu görevi müteahhidi olarak istimlak yoluna gidemezler.

3 — Tersine olarak kamu teşebbüslerinin varidatı ve malları aleyhine alacaklılar tarafından mutaat usullere (menkul ve gayrimenkule el koyma, hapis gibi) başvurulabilir.

4 — Kamu İktisadi Teşebbüsleri İdarelerinde tüccar gibi hareket ederler. Mutat kredi usullerine başvururlar. Özel hukuk usullerine göre alım satımlarını yaparlar. Hesapları sınavi muhasebe usullerine göre tutulur. İçtihat ile itiraza uğramış olan ticari mülkiyet hakkı 30 Eylül 1953 tarihli kararname ile tanınmıştır.

5 — Kamu İktisadi Teşebbüsleri personeli devlet memurları sınıfına dâhil değildir. Hale göre, bazen teşebbüse mahsus reglemanter statü ile bazı hallerde de ait olduğu meslek kadrosu içinde yapılmış kolektif konvansiyonlarla idare edilirler.

6 — Kamu teşebbüslerine ait uyuşmazlıklar müşterek hukuk mahkemelerinin yetkisine girer. Duruma göre ticaret mahkemesi veya sivil mahkemedir. Teşebbüslerin personeli ile olan uyuşmazlıklarına da iş mahkemeleri (Conseil des pru d'hommes) bakar.

TOPLUM KALKINMASI PİRİMİ OLARAK İLÇENİN FİNANSMAN İHTİYACI

Selçuk YALÇINDAĞ

Türkiye ve Orta Doğu Amme

İdaresi Enstitüsü Öğretim Üyesi

(308 S. Dergiden Devam)

4. İller Bankası köy kalkınma paylarının toplum kalkınması teşvik fonlarına intikali

İller Bankası tarafından her yıl önemli yekûna varan bir mali yardım fonu (son yıllarda ortalama 5 milyon TL) köylere tahsis edilmektedir. Bu yardımın gerek niteliğinin farklılığı, gerekse dağıtılış yöntemi ile kullanılış şeklinin özelliği bakımından daha ayrıntılı olarak ele alınması faydalı görülmüştür. Öte yandan bu bölümdeki tahliller sonunda görülecektir ki bu yardımların kullanılış farzının değiştirilerek, bunların her yıl toplum kalkınması teşvik fonlarına intikal ettirilmesi, anılan fonun düzenli ve küçümsenmeyecek bir kaynağa sahip kılınmasına imkân verebilecektir. Bu bakımdan da konunun daha ayrıntılı olarak incelenmesi yararlıdır.

Köy kalkınma paylarının mahiyeti ve amacı:

İller Bankası Kanununa göre il özel idareleri ile belediyelerin yanında köy idareleri de Bankanın ortakları arasındadır. Bankanın sermayesi her yıl il özel idareleri ile belediyelerin bütçelerinden kesilen % 6'larla, köy sermaye payı adına her yıl Bina ve Arazi Vergileri hasılatından ayrılan % 3 hisse ve İller Bankası safi kanın % 30'undan meydana gelmektedir.

Banka Kanununun 19. Md. sine göre her yüz safi kazancın % 50 si:

«... Köy gelirlerini artırarak, bunların kalkınmalarına yardım etmek için köy tüzel kişiliği adına ve hesabına geçirilir. Her yıl bu hesaba, geçen paralardan o yıl kaç köyün faydalanacağı,

genel kurulca kararlaştırılır. Bu suretle sayısı kararlaştırılacak köylerin hangileri olacağını ve hangi köyler için, ne tedarik edileceğini veya ne yapılacağını İçişleri Bakanlığının (halen İmar ve İskân Bakanlığı) talimatına göre idare meclisi belli eder. Köyler için bu pay ile tedarik olunacak akarların mümkün olduğu kadar köylüce üzerinde imece sureti ile çalışılabilecek nev'inden olması göz önünde bulundurulur.»

Tahsis edilen payların tutarı:

Ekli listelerde 1945 - 1966 yılları arasında bu kaynaktan dağıtılan payların yıllık tutarı ile her yıl kaç köyün dağıtımından yararlandığı ve köy başına düşen pay miktarı görülmektedir.

Payların tahsis edildikleri konular:

Payların tahsis edildikleri projelerin konuları çok değişik alanlara yayılmış bulunuyor. Örneğin 1957 yılında 67 köye aşağıdaki projeler için tahsis yapıldığı kayıtların incelenmesinden anlaşılmaktadır:

Elektrik	(7)	Mera mubayaası (1)	Sulama kanalı	(D)
Dükkân	(8)	Gazfrno - plaj	(7) Menba suyu inş.	(2)
Çarşı inş.	(D)	Kavaklık - fidan.	(3) Turistik tesis	(D)
Otel-motel	(12)	Değirmen	(5) Ahır	(2)
Hamam	(3)	Kaplıca	(5) Kamyon müb.	(D)
Fırın	(3)	Ev inşaatı	(3) Hal binası	(2)

Diğer yıllarda tahsis yapılan projeler arasında; yukarıdakilerden başka tuğla imal tesisi, soğuk hava deposu, tarım aletleri otobüs mubayaası, zeytinyağı fabrikası (ortak tesis olarak), sinema vb. tesisler de yer almaktadır.

Tahsis Yöntemi:

Tahsis işlemi şöyle bir sıra takip etmektedir:

— Her yılbaşında Banka tarafından bilanço sonuçları çıkarılarak o yıl dağıtılacak olan miktar belli edilmekte ve Banka Genel Kurulu tarafından bu miktarın kaç İl'de, kaç adet köye, ne kadar dağıtılacağı tespit edilmektedir,

— Genel Kurulun kararı İmar ve İskân Bakanlığına bildirilmekte, bu Bakanlık'ça valiliklere her İl'de, kaç köye, ne miktarda yardım yapılacağı yazılarak (genellikle Mayıs ayı içinde), illerinde

seçilecek köylere ait teklifleri ile bunlara ait proje ve keşif belgelerini göndermeleri istenmekte, yazıda proje seçilirken hangi esaslara dikkat edilmesi gerektiği belirtilmektedir.

İİB'nın bu konudaki tamimleri incelendiğinde belirtilen esasların kapsamına özetle şu hususların alınmakta olduğu anlaşılmaktadır:

- Kurulacak tesislerin köy mülkiyetinde (Tamamı veya hisse itibariyle) olması şarttır. Seçilecek olan kalkınmaya muhtaç köyde tesis kurulmaya elverişli yer yoksa bu tesisler, mülkiyeti ve geliri seçilen köye ait olmak üzere, başka yerlerde de yapılabilir. Daha büyük tesisler kurulabilmesi için belediyeler veya özel idarelerle de ortaklık tesis edilebilir.
- Teklif edilecek tesise ait proje ve keşif evrakının İl Bayındırlık Müdürlüğüne tasdik ettirilmesi ve dosyasına tesisin mevki ve mahiyetini belirten bir gerekçe raporunun eklenmesi lazımdır.
- Payla inşa ettirilecek tesisin keşif bedeli ile tahsis edilecek pay arasında fark bulunduğu takdirde aradaki farkın nereden ve nasıl sağlanacağının açıklanması gerekir.

— Valiliklerden gönderilen tekliflerin çok değişik zamanlarda Bakanlığa ulaştığı anlaşılmaktadır. Bunların bir kısmının ertesine sene gönderildikleri, bir kısım tahsisler için hiç bir cevap alınmadığı varittir. ⁽³¹⁾

— Bakanlığa gelen projeler, burada tespit edilen esaslara uygunluğu yönünden kontrol edilmekte, eksiklikler varsa iade ile tamamlanmasına gayret edilmektedir. Mamafih valiliklerce teklif edilen projelerin çoğunlukla kabul edilmekte olduğu anlaşılmaktadır.

— Bakanlıkça tamam olduğu mütalaa edilen projeler İller Bankasına gönderilmekte, Bankaca da bunlar ilgili servislere havale edilerek teknik yönden incelenilmekte, alman rapora göre dosyası Mdrlr Kurulu'na sevk edilerek tahsis işlemi tamamlanmakta ve tahsis edilen pay ilgili köy tüzel kişiliği adına nakden gönderilmektedir.

³¹ İller Bankası ile yapılan temasta, 1952 yılından beri işlem görmemiş tahsislerin mevcut olduğu belirtilmiştir.

Köy kalkınma paylarının kullanılmasında aksayan yönler:

Yukarıdaki bölümlerde kısaca mahiyetini, almacını, miktar ve tahsis edildikleri alanlarla, tahsis yönetimini belirttiğimin köy kalkınma paylarından günümüzün koşulları içinde bu payların yöneltildikleri köylük yerlerin ihtiyaçların ve sorunları dikkate alınırsa azami fayda sağlanmakta mıdır?

Prof. Fehmi Yavuz bu soruyu şu şekilde cevaplandırıyor:

«... Yapılan yardımlar adalet ilkelerine uygunluk ve yatırımların isabeti bakımından kuvvetle savunulabilecek bir nitelikte değildir... Yardım görececek köylerin tespitini ve öncelik sırasını da belli prensip ve ölçülere bağlamak kolay olmayabilir.»⁽³²⁾

İmar ve İskan Bakanlığında köy kalkınma payları işlerine bakan Amme Tesisleri Dairesi başkanı Y. Müh. Reşid Yalvaç Bakanlık Bülteninde yayınlanan yazısında;

«Maalesef bu payların zamanında ve yerinde kullanılmasında bazı aksaklıklar olmuş ve paylardan istenildiği gibi yararlanılamamıştır.», demektedir.⁽³³⁾

Mülakat yapılan valilerle, kaymakamların payların amaçlarına uygun olarak kullanılıp, kullanılmadığı sorusuna verdikleri ve aşağıdaki tabloda özetlenmiş olan cevaplar yukarı ki iki görüşü de teyit etmektedir.

Köy Kalkınma Payları

Amaçlarına Uygun Olarak Kullanılıyor mu?

	<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>	<u>Bir Dereceye Kadar Toplam</u>
Valiler	3	3	7
Kaymakamlar	1	3	7
			11

Payların kullanılmasında başarıyı sınırlayan nedenler:

Bu nedenleri muhtelif başlıklar altında incelemek mümkündür:

³² Prof. Fehmi Yavuz, a.g.e., s. 27

³³ Y. Müh. Reşid Yalvaç, «İller Bankası Karından Ayrılan Köy Payları Hakkında Düşünceler», İmar ve İskan Bakanlığı Bülteni, No. 35, Ankara, Mart, 1964, s. 3

I. Tahsis politikasının aksayan yönleri:

- 1966 dan itibaren her İl'in eşit sayıdaki köyüne tahsis yapma ilkesi uygulanmış ve bu yetki İller Bankası Genel Kurulunca kullanılmıştır. Bu ilkenin şu yönlerden sakıncalı olduğu ifade edilebilir:
- Gelişme seviyeleri, potansiyelleri ve köy sayıları ile nüfus toplamaları farklı olan iller aynı miktarda yardım almışlardır.
- Başarı ile sonuçlandırılabilmesi için fazla tahsis yapılması gerekebilecek nispeten önemli projelerle daha 'az finansmana ihtiyaç duyuran projelere, aynı miktarda tahsis yapılmıştır. Bu durum bazı projelerin tamamlanamaması, bazılarında ise keşiflerin gerçek ihtiyaçtan fazla yapılması sebebiyle, tahsis edilen paraların bir kısmının amacından başka yerlere sarf edilmesi sonucunu doğurmuştur. Mülakat yapılan on üç Vali'den ikisi, kaymakamların tamamı eşit tahsis sistemini tenkit etmişler ve taraftar olmadıklarını belirtmişlerdir.
- i 1966 dan itibaren her İl'in eşit sayıdaki köyüne tahsis esnasından vazgeçilmiş, İller Bankası Kanununun 19. Md. sinin Banka Genel Kuruluna sadece yardım yapılacak köy adedini tespit etme yetkisini vermekte olduğu, köy sayısının illere dağılmasına karar verme yetkisinin Bakanlığa ait bulunduğu öne sürülerek tahsis yöntemi buna göre değiştirilmiştir. Halen Banka yardım yapılacak köy adedi ile her köye eşit olarak ayrılan pay miktarını

Bakanlığa bildirmekte, Bakanlıkça valiliklerden tahsis yapılabilecek köy sayısından bir misli kadar fazla proje teklif etmeleri istenmekte, bilahare bunlar arasından Bakanlıkça tercih yapılmaktadır. Tahsis politikasındaki bu değişiklik yukarıda belirtilen adaletsizliğe bir bakıma mani olabilecek bir nitelik taşımakta ise de, hangi projelere tahsis yapılacağı konusunda kararsızlık getirtmiş, valilerin köylerle ilişkilerinde güçlük yaratmış, illerin, zaten sınırlı olan teknik potansiyeli ile seçilme* mesi ihtimali bulunan projelerin hazırlanması gibi bir külfet altına girmeleri sonucunu doğurmuş ve nihayet

teknik imkânları diğer illere oranla çok mahdud olan bir kısım illeri, zamanında teklif yapmama halinde (eskisi gibi yıllar boyunca bekleyebilecek bir tahsis bahis konusu olmadığı için) geç kalmamak ve tahsisin başka illere yapılmasına sebep olmamak amacı ile acele, fakat kalitesiz projeler yapmak durumunda bırakmıştır.

— Her iki tahsis şeklinde de köylere eşit miktarda pay ayrılmış olması, tahsis miktarlarının seneden seneye çok değişik olması sonucunu doğurmuştur. Örneğin 1952 de 126 köye, 8.201'er lira pay verilmişken bu miktar 1962 de 67 köy için 97.899'ar liraya çıkmış, 1965 de 201 köye 26.828'er lira dağıtılmıştır. Bu durum istikrarlı bir şekilde önceden projeler hazırlanması imkânını geniş ölçüde de önleyici bir faktör olmuştur.

— Tahsis yapılacak projelerin nev'i hakkında zaman zaman gösterilen kararsızlık tahsis politikasının aksayan bir başka yönü olmuştur. Tahsislerin esas itibarı ile yukarıda belirtildiği gibi çok geniş bir çeşitlilik göstermiş olmasına rağmen bazı hallerde proje konularının tahdit edildiği, sonra da bundan vazgeçilmiş olduğu görülmektedir. Örneğin 1964 yılı paylarının yalnız belirli bir listede örnekleri verilen turistik tesislere tahsis edileceği, köy elektrifikasyonu için tahsis yapılmayacağının 1965 yılında Bakanlıkça kararlaştırılmış olmasına rağmen, 1966 da bu tahditlerden vazgeçilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Bu değişikliklerin valiliklerce proje yapılması ve önceden tedbir alınmasını geniş ölçüde önlediği şüphesizdir. Mülakat yapılan valilerin ikisi, kaymakamların üçü tahsislerin belirli konularla sınırlandırılmasının isabetli olmayacağı görüşünü ifade etmişlerdir.

2. Tahsis yapılan köylerin ve projelerin seçiminde belli kriterler olmaması:

İhtimal köy kalkınma paylarını en çok aksak olarak görünen yönlerinden birisi, köyler ve projeler için önceliklerin tespitinde belli kriterlerden hareket edilmemekte olmasıdır. Her ne kadar İmar ve İskân Bakanlığı özeti daha önce verilen illere göndermekte olduğu talimatta bazı esasların

göz önünde bulundurulması istenmekte ise de köylerin ve projelerin seçiminde irrasyonel unsurların rol oynadığını gösteren işaretler vardır. Reşit Yalvaç anılan makalesindeki «Birçok hallerde suyu ve yakıtı olmayan köye hamam yapılması, pazarı ve turistik ehemmiyeti olmayan yerlere dükkân ve otel inşası cihetine gidilmesi, mubayaa edilen traktör ve kamyonların bakımsız kalması ile bu paylardan azami istifade mümkün olmamıştır.» sözleri ile bu gerçeği dile getirmektedir. ⁽³⁴⁾

Yapılan mülakatta 13 validen 9'u, 11 kaymakamdan da gene 9'u proje nev'inin seçilmesinde hatalar yapıldığını ifade etmişlerdir. Vali ve kaymakamlara göre sebepler önem derecesine göre şöyle sıralanmaktadır:

- uzman yokluğu
- etüt yokluğu
- hesap ve takdir hataları
- tip proje yokluğu ve alternatif projelerden yararlanma imkânsızlığı
- kaymakamların tekliflerinin dikkate alınmaması
- Vali ve kaymakamlara göre köylerin seçiminde göz önünde tutulan kriterler ve seçime etki yapan unsurlar ise şunlardır:
- köylünün istekliliği ve katılma oranı
- köylünün iş başarıma kabiliyeti
- köyün doğal, coğrafi, ekonomik ve sosyal koşullarının uygunluğu
- köyün gelişme seviyesi ve potansiyeli 9 köyün nüfusu
- turistik önemi
- siyasi etkenler (baskı gruplarının etkisi, genel meclis üyelerinin takibi, açık göz muhtarların takibi vb. şekillerde,
- valilerin peşin hükümleri

³⁴ (34) a.g.e., s. 3

3. Projelerin ve keşiflerin hazırlanmasında karşılaşılan güçlükler:

Mülakat yapılan vali ve kaymakamların helmen hepsi bu güçlüğün aşağıdaki sebeplerden ileri geldiğini belirtmişlerdir:

- illerde yeteri kadar teknik eleman bulunmaması
- il sistemine dahil olmayan kuruluşların teknik olanaklara sahip oldukları halde işbirliği yapmamaları
- envanter araştırmalarının noksanlığı
- uygun tip projelerin mevcut olmaması
- İller Bankası teknik yardımın azlığı
- tercih edileceği kesin olarak bilinmeyen bir proje için önceden hazırlık yapmanın il çapında masraflı bir iş olduğu.

4. Uygulamada ve uygulamanın kontrolünde hatalar:

Verilen cevaplara göre uygulamada emanet usulü kadar ihale yoluna da başvurulduğu anlaşılmaktadır. İller Bankası Kanununun 19. Md. sinde projelerin seçiminde mümkün olduğu kadar imece yolu ile halkın katılmasına imkân sağlayan konulara öncelik verilmesinin öngörülmesine rağmen vali ve kaymakamlara göre mahalli toplumların katılma oranı "% 10ü - % 15'i geçmemektedir.

Cevaplarda uygulamanın kontrolünde görev verilen şahısların arasında vah, kaymakam, ilçe özel idare memuru, muhtar, teknik eleman, il idare şube başkanlarının bir arada zikredilmiş olması kontrol görevinde belirli bir sorumluluğun mevcut bulunmadığı kanısını vermektedir.

İmar ve İskân Bakanlığı ile İller Bankası tarafından yürütülen herhangi bir kontrol fonksiyonu ise mevcut değildir.

5. Değerlendirmede aksaklıklar:

Varılan sonuçların değerlendirilmesinde belirli bir sistemin kurulmamış olduğu görülüyor.

Vali ve kaymakamların verdikleri cevaplara göre ele alınan projelerin ortalama % 75 civarında gerçekleştirilebildiği an-

laşıyor., Mülakatta II validen 5'i uygulamadan sonra projelerin herhangi bir değerlendirmesini yaptırmadıklarını, İmar ve iskan Bakanlığı veya bir başka mercie sonuçla ilgili bir rapor göndermemiş olduklarını belirtmişlerdir.

Valilere ve kaymakamlara göre değerlendirme yapılmamasının nedenleri arasında önem sırası itibarı ile şunlar yer almaktadır:

9 idarecilerin sık sık nakledilmeleri

- vakit yokluğu
- eleman ve bilgi noksanı

İmar ve iskân Bakanlığı ile illet Bankasında da sonuçları değerlendirecek herhangi bir sistem kurulmamıştır. O kadar ki, bir projenin tamamlanmış olup olmadığını bu kuruluşların dosyalarından anlamak mümkün değildir.

Yukarıdan beri ele alman noktaları özetlemek istersek, halen köy kalkınma paylarına ilişkin tahsis politikasındaki hatalar, eksik ve gerçekçi olmayan projeler, hatalı köy tercihleri, halkın düşük katılma oranı, iyi işlemeyen veya mevcut olmayan bir kontrol ve değerlendirme düzeni sebebiyle, iller Bankası Kanununa göre bu payların kullanılmasından beklenen amaçların geniş ölçüde gerçekleşme imkânından mahrum olduğu sonucuna varmak hatalı olmayacaktır.

Köy kalkınma payları kaynağından azami fayda nasıl sağlanabilir?

Bu konudaki görüşler değişmektedir. Sıra ile belirtmek istersek;

I. Köy kalkınma payları sisteminin lağvedilerek, bu kaynakta biriken paramın her yıl bankanın gerçek ortakları olan il özel idareleri ile belediyelere tevzi görüşü.
(³⁵)

Bu teklife iki sebeple katılmıyoruz:

- Böyle bir dağıtımda belediye ve özel idarelerin her birime düşecek pay çok mahdut olacaktır.
- Şehirlik yerlerimizin merkezin mali desteğine köylük yerlerimizden daha çok muhtaç olduğunu gösteren bir sebep bulmak herhalde çok güçtür.

³⁵ Reşid Yalvaç, a.g.e., s. 15

2. Köy kalkınma paylarının Islah edilerek devam etmesi görüşü:

Mülakat yapılan 13 validen 4'ü sistemin aynen, diğer 4'ü de Islah edilerek devam etmesi görüşünü savunmuşlardır. Valilerden 6'sı ile, mülakat yapılan kaymakamların tamamı köy kalkınma paylarının toplum kalkınması teşvik fonuna aktarılmasına taraftar olduklarını ifade etmişlerdir. Valilerle, kaymakamlar arasındaki farklılaşmanın mensubiyet farklılığının bir sonucu olduğu düşünülebilirse de, valilerin % 50 sine yakın bir oranının da aynı görüşte olması şüphesiz anlam taşımaktadır.

Kanaatimizce köy kalkınma payları bugünkü statüsü içinde hangi oranda Islah edilirse edilsin, özellikle köy ve proje tercihi sarasında objektif ve rasyonel kriterlerin yanında, sübjektif ve irrasyonel unsurların etkilerini daima hissettireceğini düşünmek gerekir.

3. Köy kalkınma paylarının toplum kalkınması teşvik fonuna aktarılması görüşü:

Bu görüşü savunanlara göre Islah edilmiş olsa dahi köy kalkınma paylarının uygulamasına devam etmek bugünkü toplum kalkınması amaçlarına ve toplumda yerleşmiş olan değer yargılarına aykırı olacaktır. Çünkü

a. Günümüzde köyler artık tek tek kalkınma birimi olmaktan çıkarılmış, bunun yerini ilçe almıştır. ⁽³⁶⁾ Bu sebeple oldukça büyük yatırımların münferit köylere tahsis edilmesi, toplum kalkınması ve yatırımların verimliliği ilkelerine aykırıdır. Öte yandan paylardan yararlanmış olan talihli köylerde uygulanan projelerin köyün ekonomik ve sosyal gelişmesine ne gibi olumlu bir etki yaptığı bilinmemekle beraber, birçok köylerde projelerin, İller Bankası Kanununun da bir gereği, olarak, genellikle rant getiren tesislere yöneltilmiş olması sebebiyle hasıl ettiği sonucun sadece o köydeki salma mükellefiyetini kaldırmış olmak şeklinde tecelli ettiğini ifade etmek gerçeklere aykırı kabul edilmemelidir.

b. Öte yandan sistem kendi içinde adaletsizdir de. Çünkü bugüne kadar bu uygulamadan Türkiye'nin 35 bin köyünden ancak 2100 civarında köy yararlanmış bulunmaktadır. Bu tempo ile gidildiği takdirde Türkiye'nin bütün köylerinin bu paydan sadece birer defa faydalanabilmesi için 350 - 400 yıl geçmesi gerekecektir.

³⁶ Prof. Fehmi Yavuz, a.g.e., s. 2T

Yukarıdaki nedenlerle biz köy kalkınma paylarının bugünkü dağıtım sisteminden vazgeçilerek, bunların toplum kalkınması teşvik fonuna aktarılması görüşünü benimsemekteyiz.

Baştan beri toplum kalkınması teşvik fonlarının beslenmesine imkân vermesi düşünülebilecek kaynaklar üzerinde belirttiklerimizi özetlemek istersek, bu fonlara; devlet bütçesinden, özel idare bütçelerinden, merkezi kuruluşların köylere yaptıkları yardımlardan (belirli bir oranı olarak) ve İller Bankası Köy Kalkınma Paylarından kaynak sağlanabileceği anlaşılmaktadır.

Kanaatimizce ortalama olarak bir ilçeye her yıl düzenli olarak miktarı. 20-40 bin lira arasında olacak bir fon sağlanması bu fonlardan beklenen ve yukarıda belirtmiş olduğumuz amaçların gerçekleşmesine yeterli olacaktır.

Bu miktarın sağlanması için yukarıdaki kaynaklardan tahsisi gereken ödeneklerin tutarım kabaca şu şekilde tahmin etmek mümkündür:

Kuruluşun Adı	Yıllık Tahsis Tutarı	İlçe Başına Düşen
İller Bankası (KöyK.P.)	5.000.000	8.500
Özel İdareler (İl başına)	50.000	5.500
Devlet	10.000.000	17.000
Merkezi Kuruluşlar (% 20)	1.000.000	<u>1.500</u>
Toplam		32.500

Yukarıdaki rakamların ortalamaları ifade ettiği ve ilçelerin koşullarına göre fon hacminin ayarlanması gerekeceği şüphesizdir.

Fonlara istikrarlı gelir sağlanabilmesi, için yukarıdaki miktarların ilgili kuruluşlar tarafından en azından her yıl tekrarlanması veya diğer kaynaklarda vuku bulabilecek dalgalanmaların Devlet bütçesi yardımları ile telafi edilmesi gerekecektir.

Teşvik fonu hangi idare kademesinde kurulmalıdır?

Aslında buraya kadar yaptığımız açıklamalarda bu sorunun cevabı verilmiş ve sebepleri de belirtilmiş bulunuyor: TKT Fonu ilçe kademesinde kurulmalı ve ilçenin karar organları eli ile kullanılması sağlanmalıdır.

Konuya burada bir defa daha temas etmemizin sebebi, Planlama Teşkilatının bu noktadaki görüşüne katılmadığımızı belirtmek istememizdir. Hatırlanacağı gibi 1965 yılı programında teşvik fonlarının valiler emrine verilmesi görüşünün benimsenmiş olduğunu görmekteyiz. Kanaatimizce yukarıdan beri belirttiğimiz nedenlerin ışığı altında; ilçenin taşrada temel hizmet ve toplum kalkınması çalışmaları yönünden programlama ve uygulama birimi olması gerçeği ile toplum kalkınması teşvik fonunun ilçe kademesinin dışında bir idare bölümünde kurulması fikrini bağdaştırmaya imkân yoktur.

Mülakat yapılan 11 kaymakamdan 10'unun fonun ilçede kurulması gereğini belirtmelerini mensubiyet nedeni ile izah etmek mümkün olsa bile, 13 Vali'nin yansının da aynı kanaatte olması fonun ilçede kurulması görüşünü teyit eder bir anlam taşımaktadır.

Toplum kalkınması teşvik fonunun ilçede ve ilçe karar organları eli ile kullanılabilecek bir mali kaynak olarak ihdası, temelli bir düzenlemeye geçinceye kadar, bu idare kademesinin en aksak yönlerinden birisine —ı sınırlı da olsa — bir çözüm getirecek, ilçeyi hizmetlerin sorumlusu olduğu halde il kademesinin — tabir caizse — atıfetine muhtaç, girişkenlikten mahrum bir idare birimi olmaktan kurtaracak bir yol olarak görmekteyiz. 1966 Yılı Programında «... Teşvik fonlarının mahalli koordinasyon kademelerince kullanılması... önem taşımaktadır.» sözleri ile ifade edilen görüşü de, yukarıdaki fikre bir yaklaşma olarak değerlendirmek istemekteyiz.

Son olarak değinilmesi gereken bir nokta da teşvik fonunun ilçenin hangi karar organı eliyle kullanılmasının uygun olacağı noktasıdır. Kanaatimizce kurulması düşünülen üçe özel idare uygulama kurullarına da böyle bir yetki verilebilir. Ayrıca üçe toplum kalkınması kurulları bu amaca hizmet edebilir. Ancak bu kurulun görevlerinin daha açık ye tereddüde yer vermeyecek şekilde belirtilmesi' gerekecektir. Kaldı ki yukarıdan beri ele alınan konulardaki gelişmelerin gerçekleştirilebilmesi için İdari düzenlemelerin yanında, burada ayrıntılarına girmemize imkân bulunmayan bir dizi yasama, çalışmalarına da ihtiyaç olacağı şüphelidir.

**BANKANIN YILLIK KARLARINDAN KÖY KALKINMA PAYI
OLARAK KÖYLERE DAĞITILAN MİRTAR**

		Vergi v.s. Çıktıktan	
Yılı	Köy Adedi	Karın % 50'si	Sonra Dağıtımı Gereken
1945	21	246.202,50	213.635,62
1946	21	248.591,07	471.477,89
1947	21	595.414,13	471.176,15
1948	63	842.179,56	605.382,14
1949	126	1.011.532,17	698.099,96
1950	189	914.104,58	658.659,58
1951	189	1.066.257,75	427.040,10
1952	126	1.677.547,83	1.944.701,34
1953	64	1.841.397,83	1.128.584,83
1954	132	1.811.921,94	1.229.626,51
1955	132	2.000.648,14	1.321.160,91
1956	132	2.576.827,14	1.533.085,13
1957	67	4.347.849,41	2.571.493,50
1958	67	4.943.694,16	2.819.694,41
1959	134	8.013.734,39	4.639.502,66
1960	10	2.827.204,48	331.797,57
1961	134	11.480.947,94	6.716.757,23
1962	67	11.174.836,81	6.559.242,43
1963	134	11.569.310,47	6.800.443,18
1964	134	10.759.449,65	5.659.613,52
1965	134	9.179.274,65	5.392.570,95
Toplam		89.428.836,60	51.293.565,61

**4759 SAYILI İLLER BANKASI KANUNUNUN 19 UNCU MADDESİ
GEREĞİNCE BANKANIN YILLIK SAFİ KARINDAN % 50
NİSBETİNDE AYRILAN KÖY KALKINMA PAYLARININ 1945 - 1964
YILLARI İTİBARIYLA TAHSİS VE TEVZİİ**

Yıl	İl Adedi	Köy Adedi	Köy Başına Düşen tahsis	Yıllık Tahsis Toplamı
1945	21	21	10.000,—	213.635,62
1946	21	21	22.000,—	471.477,89
1947	21	21	23.000,—	471.176,15
1948	63	63	9.609,24	605.382,14
1949	63	126	5.540,47	698.099,96
1950	63	189	3.484,49	658.569,58
1951	63	189	2.259,47	427.040,10
1952	63	126	8.291,28	1.044.701,34
1953	64	64	17.634,13	1.128.584,83
1954	66	132	9.315,35	1.229.626,51
1955	66	132	10.008,79	1.321.160,91
1956	66	132	11.614,28	1.533.085,13
1957	67	67	38.380,50	2.571.493,50
1958	67	67	42.083,64	2.819.604,41
1959	67	134	34.623,15	4.639.502,66
1960	10	10	33.179,75	331.797,57
1961	67	134	50.125,05	6.716.757,23
1962	67	67	97.899,14	6.559.242,43
1963	67	134	50.749,57	6.800.433,18
1964	67	134	42.235,92	5.659.613,52
1965	67	201	26.828,71	5.392.570,95
				51.293.565,61

KÖY PAYLARININ SENELERE GÖRE DURUMU (31 Aralık 1966 Dununu)

Her ilin

Yılı	Kaç tahsis yapıldığı	Her yıl için ayrılan para tutan	Her ile ayrılan para	kaç köyüne Verildiği	Tahsis edilen Köy Para tutan	Köy adedi	Tahsis edilmeyen Köy Para tutan	Köy adedi
1945	21	210.000,—	10.000,—	1	210.000,—	21	—	—\
1940	21	462.000,—	22.000,—i	1	462.000,—	21	—	—
1947	21	483.000,—	23.000,—	1	483.000,—	21	ı—j	—
1948	63	605.382,12	9.609,24	1	605.382,12	63	\ _	—
1949	63	698.099,2	11.080,94	2	698.099,22	126	—	—i
1950	63	658.568,61	10.453,47	3	658.568,61	189	I—	—
1951	63	427.039,83	6.778,41	3	424.780,36	188	2.259,24	1
1952	63	1.044.701,28	16.582,56	2	1.536.410,—	125	8.291,28	1
1953	64	1.128.584,32	17.634,13	1	1.128.584,32	64	'l --	—
1954	66	1.229.626,20	18.630,70	2	1.220.310,85	111	9.315,35	1
1955	66	1.321.160,28	20.017,58	2	1.311.151,49	131	10.008,79	1
1956	66	1.533.084,96	23.228,56	2	1.533.084,96	132	h—ı	—
1957	67	2.571.493,50	38.380,50	1	2.571.493,50	67	—	—
1958	67	2.819.603,88	42.083,64	1	2.819.603,88	67	i—	—
1959	67	4.639.502,10	69.246,30	2	4.639.502,10	134	h-	—
1960	10	331.797,50	33.179,75	1	331.797,50	10	—<	—
1961	67	6.716.756,70	100.250,10	2	6.716.756,70	134	1 1	—
1962	67	6.559.242,38	97.889,14	1	6.559.242,38	67	i-	—
1963	67	6.800.443,18	101.499,14	2	6.749.693,61	133	50.749,57	1
1964	67	5.659.613,52	84.471,84	2	4.857.131,04	115	802.482,48	19
1965	56	5.392.570,95 (1-6)	X26.828,71	(1-6)	4.131.621,58	154	1.260.949,37	47
Toplam	—	51.292.270,53	—	—	49.148.214,22	2093	2.144.956,31	71

İller Bankası Köy Kalkınma Paylarının Kullanılması

(Vali ve Kaymakamlar İçin Mülakat Soruları)

1. Köy kalkınma payları size göre 4759 sayılı Kanunun 19. maddesindeki amaçlara uygun olarak kullanılmakta mıdır?
a) Evet () b) Hayır () c) Bir dereceye kadar ()
2. Cevabımız (hayır) veya (bir dereceye kadar) ise, sizce köy kalkınma paylarının kullanılmasında, amaçların gerçekleşmesini sınırlandıran nedenler nelerdir?
3. Payların dağıtılmasına ilişkin politikanın sizce aksak tarafları var mıdır? (Varsa belirtiniz)
4. Payların kullanılmasının her yıl belirli bir alanda yapılacak tesisler (örneğin turizm tesisleri) için sınırlandırılması uygun mudur? () Nedenleri?
5. Yıllık tahsis programının hangi esasa göre hazırlanması sizce uygun olur?
a) Her il için eşit sayıda köye eşit sayıda tahsis yapılması ()
b) Elastiki bir sistem ()
6. B fıkrasındaki sistemi tercih ediyorsanız sizce böyle bir sistemin tahsis kriteri ne olmalıdır?
İllerin nüfus miktar ()
İllerin köy sayısı ()
İllerin kalkınma seviyesi ()
İllerin kalkınma potansiyeli ()
İllerin turistik önemi ()
Diğerleri ()
7. Projelerin ve bunlara ait keşiflerin hazırlanmasında karşılaşılan güçlükler sizce nelerdir? Nasıl giderilebilirler?
8. Proje nev'nin seçilmesinde hatalar olmakta mıdır? ()
Cevabınız evet ise nedenleri?
9. Tahsis yapılan köylerin seçiminde kullanılan kriterler nelerdir? '

10. Kendi ilinizde tahsis yapılacak proje ve köyü tespit ederken hangi kuruluş ve kişilerle temas ve danışma ihtiyacını duydunuz?

(Kaymakamlar için: İlçenizde seçilen köy ve proje için valiler kiminle veya hangi kuruluşla temas etti?)

İlgili ilçeler kaymakamları	()	İl idare şube başkanları	()
İlgili köyler muhtarları	()	İl daimi encümeni	()
İlgili köyler ihtiyar kurulu	()	İl genel meclisi	()
İlgili köyler dernekleri	()	İlgili ilçe gen. mec. üye.	()
İktidar partisi il başkam	()	İktidar partisi milletvek.	()
İktidar partisi ilgili ilçe Bşk.	()	Muhalefet par. milletvek.	()
Muhalefet Partileri liderleri	()	Diğerleri	()

11. Projelerin merkezdeki tetkik yönetimi sizce uygun

() Cevabınız hayır ise, aksayan yönleri/?

12. İlinizde (ilçenizde) projelerin uygulanması hangi usulle yapıldı?

- a) Emanet ()
b) İhale ()
c) Diğer (neler)

13. Uygulamanın kontrolünde kim görev aldı? Ortak bir kontrol görevi bahis konusu oldu ise görevlilerin fonksiyonlarının önem derecesini sıra numarası ile belirtiniz.

Vali	()	Muhtarlar	()
Kaymakam	()	İlçe özel idare memurları	()
İl İdare Şb.	Bş. ()	Diğerleri	()

14. Projelerin sonuçlarının değerlendirilmesini yaptırınız mı?

()

- a) Cevabınız (evet) ise hangi kuruluşlar veya görevliler eli ile? Nasıl? (İmar ve İskan Bak. a sonuç raporu gönderildi mi?)
b) Cevabınız (hayır) ise nedenleri?

15. İlinizde (ilçenizde) uygulanan, çeşitli programlarda halkın katılma oram sizce ne kadardır?
16. İlinizde (ilçenizde) sizden önce veya sizin görev süreniz içinde uygulanan projelerin yüzde ne kadarı gerçekleşmiş bulunuyordu?
17. Köy kalkınma paylarının geleceği hakkındaki düşünceleriniz:
 - a) Sistem uygundur, devam etmelidir. ()
 - b) Islah edilerek devam etmelidir ()
 (Islahı gereken yönleri)
 - c) Toplum kalkınması teşvik fonuna aktarılmalıdır ()
18. Toplum kalkınması çalışmalarının başarısı yönünden, toplum kalkınması teşvik fonunun gereğine inanıyor musunuz? ()
19. Toplum kalkınması teşvik fonu hangi kademedede kurulmalıdır?
 - a) il ()
 - b) İlçe ()
20. Toplum kalkınması teşvik fonu hangi kaynaklarla beslenebilir?

MAHALLİ İDARELER

TETKİKLER:

KALKINMA AMAÇLARINA UYGUN BİR MAHALLİ İDARE SİSTEMİNİN NİTELİKLERİ

Aslan BAŞARIR

Mahalli İdare Gn. Md. Muavini

308 S. Dergiden Devam

GELİRLER:

Türkiye’de mahalli idareler çok çeşitli görevlerle yükümlü kılınmalarına rağmen bu hizmetleri ifa için kendilerine tanınan gelir kaynakları zamanla yetersiz kalmıştır. Bu sebeple mahalli gelir kaynaklarının yeniden gözden geçirme zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Esasen Anayasa’nın 116. maddesinde mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir sağlanacağı hükmünü vaz etmiş bulunmaktadır. Bu temel prensibi ve bu konudaki araştırmaları esas alarak yetkili kurumlarca gerekli çalışmalar yapılmış belediye gelirleri ve Mali Tevzin Kanunu gibi bazı kanun tasarıları hazırlanmıştır.

Biz burada mahalli idarelerin gelirleri konusunda önemli gördüğümüz birkaç noktaya değineceğiz.

1 — Özel idareler ve kısmen de belediyeler için en önemli gelir kaynağı bina ve arazi vergileridir. Fakat 1939 yılında yapılan tahrirle dayanan bu verginin bugün masraflarını dahi karşılayamayacak hale geldiği aşîkârdır. 206 ve 209 sayılı kanunlarla bu aksaklık giderilmek istenmişse de bu konuda fazla bir şey getirildiği söylenemez. Yeni bir tahrir yapılması zorunluluk halini almıştır.

2 — Şahıs basma düşen emlak vergisi matrahı bütün Türkiye’de fert basma düşecek ortalamanın altında olan mahalli idareler bu farkı telafi edecek şekilde sübvansiyonel edilmelidir.

3 — Belediyeler bina vergisinden sadece % 25 ini almakta, arazi vergisi tamamen özel idarelere kalmaktadır. Belediye sınırları içindeki bina ve arazi vergileri belediyelere bırakılmalıdır. İl özel idarelerinin bu suretle gelirlerinde vuku bulacak azalma, merkezi yardım ile karşılanmalıdır.

4 — Temizlik, aydınlatma gibi ruhsatlar hizmetlerden alınan ücret tarife bedeli, harçlarla para cezaları bu hizmetler için yapılan masrafları karşılayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Mahalli idareler esas itibariyle kar gayeli kuruluşlar olmamakla beraber hizmetlerden istifade edenlerin o hizmetin karşılığının ödemesi esas olmalıdır. Konya ve İstanbul'a ait iki misal bu bakımdan ilgi çekicidir.

Konya belediyesi 1955 yılında temizleme ve aydınlatma görevi için 389.000 lira harcamış olup buradan sağladığı gelir ise 64.000 liradır. Aynı şekilde İstanbul Belediyesinin 1965 yılında temizlik gideri, gelirinin 120 katıdır. (

¹⁾

5 — Mahalli idarelerin kira gelirleri de zaman zaman yeniden gözden geçirilip günün şartlarına uygun hale getirilmelidir.

6 — Mali Tevzin Kanunu Tasarısında belli bir yüzdesi Mahalli İdarelere tevzi edilmesi öngörülen devlet gelirlerinin yalnız nüfus esasına göre değil ekonomik özellikler ve bölgesel dengesizlikler göz önünde bulundurularak dağıtımı yapılmalıdır. Bu hal bilhassa sayım zamanlarında bazı belediyelerin nüfusu sun'î olarak artırmak için alacakları tedbirleri, ekonomik olmayan ilhakları önleyecektir.

7 —Mahalli idarelere referandumla yeni vergi koyma yetkisi verilmelidir. Hali hazır kaynaklar dışında bazı projelerin gerçekleştirilebilmesi için halkoyuna başvurulabilmeli ve belli bir oranda çoğunluğun oyu ile ilave gelir sağlanabilmelidir.

8 — Köylerde salma muhafaza edilmeli ve fakat azami haddi yükseltilmelidir. Keza köy idareleri de toplum kalkınması esaslarına göre girişecekleri bazı işler için referandum usulü ile vergi tarh edilmelidir.

9)— Mahalli idarelere uzun veya kısa vadeli kredi sağlayacak yeni merkezi destek kuruluşları olmalı veya İller Bankası bugünkü görevini daha şümüllü olarak ifa edecek şekilde teşkilatlanmalıdır.

¹ Prof. F. Yavuz. Türk Mahalli idarelerinin Yeniden Düzenlenmesi Üzerinde bir araştırma. S. 106

10 — Her mahalli idare birimi kendi gelirlerini kendisi tahsil etmek yerine bütün mahalli vergi ve gelirler her il içinde bir tek mahalli idare birimi tarafından tahsil edilip diğerlerinin hisseleri oranında tevzi edilmelidir.

Böylece:

- Tahsil masrafları azalacak,
- Verimlilik artacak

Mükellefler ayrı ayrı vergi daireleri yerine bir yere vergi ödeyecek böylece idare vatandaş ilişkileri olumlu bir şekilde etkilenmiş olacaktır

ORGANİZASYON:

a) Belediye ve köy idarelerinde icradan sorumlu olan Belediye başkam ve muhtar seçimle iş başına geldiği halde il özel idaresinin baş icra uzvu olan Vali merkezi hükümetin bir temsilcisidir. Aynı zamanda Genel Meclis ile Daimi Encümenin de başkanıdır. Bu sıfatla bir taraftan merkezi idareyi, diğer taraftan özel idarenin kanunen başı olarak da mahalli halkı ve onun irade ve arzusunu temsil etmektedir.

Milli politikayı il seviyesinde tatbik etmekle yükümlü olan vali mahalli menfalarla merkezin faaliyetlerini telif etmede müşkül bir durumdadır. Bunun için icra, karar uzvu başkanlığından ayrılmalı vali sadece mahalli meclis ve encümenin kararlarının uygulayıcısı olmalıdır.

Fakat bunun da kademe kademe gerçekleştirilebileceği gözden uzak tutulmamalıdır. Özel idareler üzerindeki vesayeti önemli derecede etkileyecek olan bu icra ve karar uzuvları başkanlığının ayrılması özel idarelerin gelişme seyrine göre tedricen uygulanmalıdır. Hatta uzun vadede yine aynı esasa göre mahalli hizmetlerin icra yetkisinin de mahalli idarelere devri planlanmalıdır.

b) Özel idareler bir takım hizmetlerle yükümlü olduğu halde bu hizmetler fiilen merkezi idarenin il ve ilçelerdeki teşkilatlan tarafından ifa edilmektedir. Bu hal, diğer sebeplerin yanı sıra, özel idarelerin başarısızlık amillerinden birini teşkil etmektedir. Bu bakımdan özel idarelerin görebileceği hizmetler kati olarak ayrılp bu hizmetlerin mahalli meclislerin kontrolü altında çalışacak daireler

tarafından yürütülmesi sağlanmalıdır. Bu şekil, gelir seviyeleri elverişli olmayan bazı iller için gayri iktisadi olabilir. O takdirde özel idareler ile belediyeler ortak daireler kurmalı bu dairelerin masraflarına belli oranlarda iştirak etmelidir. Böylece mahalli hizmetlerin merkezi idarelerce görülmesi usulü terk edilmelidir.

c) Mevcut mevzuata göre üç kademe mahalli idare ünitelerinin herhangi ikisine birden seçilerek görev ifa etmek mümkün değildir. Bu konuda bazı kayıtların devamında lüzum ve fayda mevcut ise de (icra uzvu olan muhtarlık ve belediye başkanlıklarının diğer idareler meclis üyelikleri ile içtima edememesi gibi (bir meclis üyesinin aynı anda diğerlerine hatta Parlamentoya dahi seçilme imkânı sağlanmalıdır. Böylece mahalli idarelerin politik baskı mekanizması teşkiline ve gelişmelerini hızlandıracak bir rol oynamasına uygun vasat meydana getirilmiş olacaktır.

d) Belediye meclislerinin yerine bütçenin uygulanması ve denetimi görevi ile yükümlü encümenin tereküp tarzı değiştirilmen ve kısa vadeli tedbir olarak seçimle gelen üye sayısı daimi üye sayısına yükseltilmelidir. Bu bir adım olması ve zamanla mahalli idarelerin gelişmesine paralel olarak encümenlerin tamamen seçilen üyelerden teşekkülüne gidilmelidir. Böylece halkın temsilcileri vasıtasıyla, kendileri için yapılan işleri daha yakından denetleme imkânı sağlanacaktır. Bu hal temsilcilerde sorumluluk bin netice vazife duygusunu geliştirecek, mahalli idarelere ilgisizliği ve itimatsızlığı giderecek ve idare ile seçmen arasındaki ilişkilerin gelişmesine yol açacaktır.

e) İyi bir halkla münasebetler ve aleniyet mahalli idarelerin başarından çok önemli bir rol oynar. Bu merkezi idare için de varittir. Mahalli idareler halkın itimadını kazanacak ve devam ettirecek şekilde teşkilatlanmalı ve faaliyetleri hakkında zaman zaman ve muhtelif şekillerde halka malûmat verilmelidir. Mahalli hizmetlerle ilgili hiçbir husus halktan gizli tutulmamalı ve perde arkasında çalışıldığı zehabı tevhit edilmemelidir. Halk vergi, iştirak payı, ücret v.s. nam altında idareye ödediği paranın nereye sarf edildiği hakkında bilgi sahibi kılınmalıdır.

Aleniyetin halk iştirakinin geliştirmesinde rolü büyüktür. 1963 yılından beri uygulanmasına başlanan toplum kalkınması çalışmaları proje alanlarında halkın tenvir edilmesi ve iyi halkla münasebetler tesisi suretiyle halkın gönüllü katkısının süratle arttığı gö-

rülmüştür. Örnek olarak Altınözü İlçesi zikredilebilir. 1964 yılında Altınözüne bağlı köy topluluklarının yalnız köy yolları için yaptığı nakdi yardım, bedenen çalışma hariç, ilin diğer yedi kazası yekûnuna yakın olmuştur.

f) Tek daimi encümen yerine her hizmet grubundan sorumlu olacak çeşitli encümenler teşkil olunmalıdır. Bu suretle seçimle gelen üyelerde de nispi bir ihtisaslaşma mümkün olabilecektir. Burada bir mahzur yeter sayıda kifayetli encümen üyesi bulabilme problemidir. Bunun için de birden ziyade encümen sistemine İstanbul, Ankara, İzmir gibi meclisin kompozisyonu elverişli olan yerlerden başlanmalı ve kademeli olarak geliştirilmelidir.

g) Büyük belediyelerin başında, orta belediyelerin seçilen başkanlarını yanında teknik ve İdari bilgi sahibi kimselerin bulunması sağlanmalıdır. Küçük belediyelerin yürütme organlarına bu belediyelerin toplum kalkınmasında başarılı olmasını sağlayacak elemanlar kazandırılmalıdır.

h) Gerek mahalli idarelerin içinde, gerek kendi aralarında gerekse merkez - mahalli idareler arasında etkin yatay ve dikey haberleşme sistemi kurulmalıdır.

f) Birçok mahalli hizmetlere ait formalitelerin basitleştirmesi en önemli ihtiyaçlardan biridir. Bu konuda merkezi destek kuruluşlar tarafından yapılan ve yapılacak olan çalışmaların uygulanması vatanda ş mahalli idare münasebetlerini büyük ölçüde etkileyecektir.

Bir yapı ruhsat harcı için 17 dilekçe yazmak mecburiyeti, bunun basitleştirilmesi halinde hem vatandaşa hem' iş akımında meydana gelecek ferahlık hakkında kâfi bilgi verecektir.

PERSONEL:

Mahalli idarelerin personel durumu bakımından merkezi hükümete nazaran daha az avantajlı olduğu bir gerçektir. Halk topluluklarına hizmet yine bu amaçla çalışan insan grubu tarafından ifa edilmekte olduğu cihetle hizmetin verimliliği de geniş ölçüde müessesenin personeline dayanmaktadır.

İyi, layık, yetişmiş elemanları seçmek ve hizmette tutabilmek için mahalli idarelerin ne gibi imkânları vardır? Mahalli idareler

İyi eleman celbi bakımından devlet sektörü, kamu İktisadi teşebbüsleri ile olduğu gibi sanayi ve ticaretle de rekabet edebilmek imkânlarından mahrumdur.

Mahalli idarelerimizin personel bakımından çeşitli problem ve ihtiyaçları mevcuttur.

1 — Bunların başında eğitim gelmektedir. Yükümlü oldukları hizmetlerin insan topluluklarına verimli olarak intikali bu hizmetleri götürecek olanların hizmet verimine, niteliklerine ve devamlı olan tekâmüle ayak uyduracak surette eğitilmelerine geniş ölçüde bağlıdır.

İstatistik Enstitüsü tarafından neşredilen personel sayımında 1964 yılı itibariyle mahalli idareler personelinin eğitim durumu aşağıda gösterilmiştir.

Özel İdareler	Adet	%
Bilinmeyen	27	0,2
Okur - yazar olmayan.	2669	16,4
Okur-yazar	3299	20,2
İlkokul mezunu	7097	43,6
Ortaokul mezunu	2000	12,3
Lise »	493	3
Meslek ve Öğ. Ok. Mezunu Üniversite ve Yüksek Okul mezunu	557	3,4
	141	0,9
Toplam	16.283	
Belediyeler	Adet	%
Bilinmeyen	45	0,1
Okur-yazar olmayan	5098	11,3
Okur-yazar olan	7706	17,1
İlkokul mezunu	21.377	47,4
Ortaokul mezunu	5.025	11,1
Lise mezunu	1.862	4,1
Meslek ve Öğ. Ok. Mezunu	2.333	5,2
Üniversite ve Yüksek Okul mezunu	1.685	3,7
Toplam	45.131	

Gerek özel idarelerde, gerekse belediyelerde en büyük grubu yarıya yakın bir oranla ilkokul mezunlar teşkil etmekte, okuryazar, ilk ve ortaokul mezunlarının toplam oranı ise % 75'in üstüne çıkmaktadır.

Bu durum mahalli idarelerimiz için eğitimin önemini ortaya koymaktadır.

Ancak birkaç tanesi müstesna hiçbir mahalli idare kendi eğitim programlarını gerçekleştirme yeteneğine sahip değildir. Bu cihetle eğitimin planlanması programlar ve uygulama sorumluluğu İdari vesayet makamına düşmektedir.

Nitekim bu hal mahalli idareyi yeniden düzenleme konusunda hazırlanan genel ilkelerde nazara alınmış ancak orada sorumlu kurum gösterilmemiştir.

Bununla ilgili 16. madde de şöyledir. «Mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimi belirli bir plana göre ele alınacak, bu planın gerçekleştirilmesi ve çeşitli eğitim programları arasındaki koordinasyon merkezi olarak sağlanacaktır.»

Fakat personelin ihtiyacı sadece hizmet içi eğitim değildir. Yeniden mesleğe alınacak kimselerin de belli bir süre için, işin özelliklerine göre eğitime tabi tutulması bir zorunluk olarak belirmektedir.

Mahalli idareler personelinin eğitimine olan ihtiyaç kendisini hissettirmiş ve birkaç sene önce (1961 - 62) İçişleri Bakanlığı Amme İdaresi Enstitüsü ve AİD'nin işbirliği ile belediye başkâtip ve muhasipleri için bir seri bölgesel seminerler tertiplenmiştir. Daha sonraki müşahedeler bu seminerlerin adı geçen personelin görevlerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Bundan başka İçişleri Bakanlığında, Kalkınma Planında kurulması öngörülen Toplum Kalkınması Enstitü'nün, mahalli idarelerin hizmet öncesi ve hizmetimi eğitim ihtiyacı da nazarı itibare alınarak Mahalli İdareler ve Toplum Kalkınması Enstitüsü şeklinde kurulması çalışmaları devam etmektedir.

2 — Mali yetersizliğin yanı sıra yeter sayıda kalifiye bilhassa teknik eleman olmayışı da mahalli idarelerin hizmetlerini etkileyen faktörlerdendir. Bu hal projelerin zamanında yapılmasını, kalkınma amaçlarının zamanında ve tam, oranda gerçekleşmesini, önle

mektedir. Ayrıca bazı hizmetlerin de merkezi idareye devredilmesine müncer olmaktadır. Bu cihetle özel idareler ve belediyeler kalifiye teknik elemana sahip kılınmalıdır. Bu amaç gerçekleşinceye kadar da merkezin taşra teşkilatındaki teknik elemanlar tarafından desteklenmelidir.

3 —i Devlet personel rejiminin Islahı için yapılan çalışmalar sonunda kabul edilen personel kanununa mütenazır bir mahalli idareler personel kanunu ile personel problemi bir sisteme bağlanmalıdır. Bu suretle:

a) İş güvenliği, işe alınma, terfi, nakil, maaş ve ücretler bakımından esaslar tespit edilmeli, mahalli idareler aleyhine farklılıklar giderilmelidir.

b) Mahalli idarelerde çalışanlar bu hizmetlerin diğer devlet hizmetlerinden dun olmadığına emin olmalıdırlar. Bu inanç mahalli idarelere personel temininde diğer şartlar kadar önemli rol oynar.

c) Bu kanunla veya buna bağlı olarak çıkarılacak tüzük ve yönetmeliklerle iş verimliliğini etkileyen şu hususlar sağlanmalıdır.

1 — Her kademede görev ifa edecek kimselerin yetki ve sorumlulukları tespit edilmeli.

2 — Yetki ve sorumluluk işin yapıldığı yere yakın olmalı, yaygın olmamalıdır.

3 — işten tatmin ve memnuniyete, iyi bir denetime, takım çalışmasına v.s.ye imkân verecek hizmet şartları sağlanmalıdır.

MERKEZ MAHALLİ İDARELER İLİŞKİLERİ:

1 —i Mahalli idareler kendilerine tahsis edilmiş olan hizmet alanlarında daha geniş bir hareket serbestisine sahip kılınmalıdır. Bu hareket serbestisinin hizmetlerin standardını olumsuz yönde etkilemesini önlemek için de merkez tarafından bazı hizmet standartları tespit edilmeli ve mahalli idarelerin hizmetlerini bu standardın altına düşürmesini önleyecek şekilde bir denetim sistemi gerçekleştirilmelidir.

2 — Merkezin kontrolü, muhtariyeti ve mahalli inisiyatifi önleyecek, mahalli idarelerin faaliyetinin, talep ve tekliflerinin sadece kabul veya reddini tazammum edecek menfi manada bir baskı yeri

ne, onları geliştirecek ve mahalli idarelere yardımcı olacak öğretici ve yapıcı bir niteliğe kavuşturulmalıdır.

3 — Mevzuatın eskiliği ve gelişen şartlar dolayısıyla etkisiz ve sıkıcı bir hal almış olan lüzumsuz bazı formaliteler azaltılmalı veya tamamen kaldırılmalıdır. Bu cümleden olarak özel idareler bütçelerinin, özel idare ve belediye personel kadrolarının Bakanlar Kurulu tarafından tasdiki zikredilebilir. Bu kabil vesayet yetkisi ilgili bakanlıklara devredilmeli ancak kadrolar konusunda Personel Dairesinin mütalaası alınmalıdır. Hatta bu çeşit yetkilerden bazılarının işgal ettiği mevki itibariyle Devlet ve hükümetin mümessili ve ayrı ayrı her bakanın temsilcisi ve siyasi ve İdari yürütme vasıtası olan valilere devredilmesi düşünülmelidir.

4 — İl genel meclisinin başı vali olduğu halde bütün meclis kararları valinin tasdiki ile tekemmül etmektedir. Bu usulün yerine valiye bazı önemli konularda İdari yargı merciine başvurma hakkı tanınmalı genel meclisin diğer kararlarının tasdiki formalitesi kaldırılmalıdır.

5 — Belediyelerin halen bazı kararları vali ve kaymakamların tasdikine tabidir. Bu formalite de kaldırılarak idarenin temsilcisi sıfatıyla vali ve kaymakamlara ve ilgililere itiraz ve İdari dava açma hakkı tanınmalıdır.

G — Belediyelerde görev ifa eden çeşitli teknik personelin tayini ait olduğu bakanlıklarca yapılmaktadır. Sağlık personelinin Sağlık Bakanlığı, tarım personelinin Tarım Bakanlığı tarafından tayini gibi. Bütün belediyeleri bu yönden aynı statü altında kabul etmek adil olmayacaktır. İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehir belediyelerine kendi personelinin tayin yetkisi tanınmalıdır. Bu yetkinin tekamüle göre tamamen mahalli idarelere devri planlanmalıdır.

7 — Köylerin bugünkü personel nitelikleri muvacehesinde köy bütçesi, organları, kararları ve personel üzerindeki merkezi hükümetin denetim yetkisi, bu denetim esasen diğer mahalli idare ünitelerindeki kadar şümüllü olmadığı için, şimdilik muhafaza edilmelidir. İlerde kendilerine yeter hale gelmesi için tedbirler alınmalıdır.

8 — Mahalli idareler üzerinde çeşitli kurumların vesayet hakkı mevcuttur. Bu yetkiyi kullanacak müesseseler arasında bir koordinasyon sağlanmalıdır. Bu koordinasyonu yürütecek kurum mahalli idarelerin diğer kuruluşlar nezdinde temsilci ve takipçi olacak, onların mahalli idareleri etkileyecek çeşitli programları ve denetim-

leri arasında ahengi sağlayacak, ayrıca mahalli idarelerin kalkınma ile ilgili programlarının milli plana uygunluğunu izleyecektir. Bugünkü durumda bu koordinasyonu gerçekleştirebilecek durumda olan kuruluş İçişleri Bakanlığıdır. Ancak İçişleri Bakanlığının Kalkınma Planı ve Toplum Kalkınması yönünden kendisine düşen yeni görevlerle birlikte bu koordinasyonu etkin olarak gerçekleştirebilmesi için yeniden düzenleyici bazı tedbirlere ihtiyaç vardır. Bu cümleden olarak Bakanlık içinde vesayetin yürütücü olan Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü bu yeni görevlere göre reorganizasyona tabi tutulmalıdır. Hatta deride gelişecek şartlara göre Genel Müdürlüğün bir müsteşarlık şeklinde örgütlenmesi de düşünülebilir.

SONUÇ:

Buraya kadar Türkiye’de mahalli idarelerin kalkınmada başarılı olabilmesi için niteliklerinin ne olması gerektiği tartışılmış bulunmaktadır. Homojen şunu belirtelim ki bu yazıda öngörülen tedbirler bir anda gerçekleştirilerek mahalli idarelerin problemlerini nihai olarak kısa bir sürede halletmek mümkün değildir. Uzun zamana ihtiyaç gösteren bu konuda tedbirler alınır ve bunları uygulamaya koyarken aşağıdaki hususların göz önünde bulundurulması başarılı Mahalli idarelerin geliştirilmesinde yardımcı olacaktır.

1 —. İlk önce bugün tespit edilmiş olan mahalli idare sistemlerinden hangisinin gelecekte yurdumuzda geliştirilmesinin uygun olacağı belirtilmelidir. Kuvvetli ademi merkeziyet, kuvvetli merkeziyet, ikili, veya ortaklık sistemlerinden hangisinin sosyal yapıya en uygun düşeceği tespit edilerek mahalli idarelerimize hakim olacak genel politika ve verilecek istikamet kararlaştırılmalıdır. Bilahare alınacak tedbirler bu istikamete paralel olmalıdır.

2 — Mahalli idarelerle ilgili olarak çıkarılacak mevzuat, geleceğin getireceği bütün şartları ve ihtimalleri önceden tespit ve buna göre hüküm koyma imkânsızlığı ve kanunların tadil ve ıslahının zamana mütevakıf oluşu gibi sebeplerle, genel prensipleri taşımali, elastiki olmalı ve teferruatın idaresi tüzük ve yönetmeliklere bırakılmalıdır.

3 — Mahalli idareler de her canlı organizma gibi bir gelişime tabidir. Merkezi vesayet müessesesi tarafından mahalli idareler üzerinde devamlı araştırmalar yapılmak gerek yurt içinde gerekse yurt dışındaki gelişmeler takip edilmelidir. Araştırmalardan elde edile-

cek bilgilere göre yurdun aynı hususiyet arz eden bölgelerinde birer pilot Mahalli İdare Ünitesi seçilerek buralarda laboratuvar çalışmaları yapılmalıdır. Bu kılavuz çalışmaların sonuçlanma göre başarı ile uygulanan usuller diğer mahalli idarelere peyderpey teşmil edilmeli bu suretle Mahalli İdarelere bir dinamizm kazandırılmalıdır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki Türkiye’de mahalli idarelerin gelişmesi için zemin müsaittir. Anayasa varlıklarını teminat altına almış, görevlerini ifa için yeterli hale getirilmelerini öngörmüştür. Yeniden düzenleme için araştırmalar yapılmıştır. Mevzuat konusunda da hazırlıklar devam etmektedir. Mahalli idarelerde yetkilerinin genişletilmesi arzusu mevcuttur.

Ancak gelişmelerin istikamet ve hızını zaman gösterecektir.

Bu yazı 24 - 27 Nisan 1967 tarihleri arasında Ankara’da yapılan «Mahalli İdarelerin Milli Kalkınmadaki Rolü» konulu R.C.D. (Kalkınma için Bölgesel İşbirliği) Seminerinde İngilizce tebliğ olarak takdim olunmuştur.

İDARİ COĞRAFYA

ATABEY İLÇESİ İDARİ COĞRAFYASI

Yazan:

A. Yalçın ERTAN

Atabey Kaymakamı

PLAN

1. COĞRAFİ DURUM

- a. Sınırlan
- b. Akarsular
- c. Bitki örtüsü
- d. İklimi

TARİHÇESİ

3. İDARİ TAKSİMATI VE NÜFUSU

4. İLCE TEŞKİLATI VE MEMURLARI İ 5. MALİ DURUM

6. EKONOMİK DURUM

7. SOSYAL VE KÜLTÜREL DURUM

8. SAĞLIK DURUMU

,9. BAYINDIRLIK DURUMU

10. BELEDİYE HİZMETLERİ

11. TURİZM VE KALKINMA DURUMU

1. COĞRAFİ DURUM:

a. Sınırlan: Atabey ilçesi Akdeniz yöresinde Isparta iline bağlı olup il merkezine 24 km. mesafededir. 202 Km. karelik bir alana sahiptir. Atabey ilçesi kuzeyinde Senirkent, doğusunda Eğridir, il

çeleriyle; batı ve güneyinde de merkez ilçeye bağlı Gönen, Kuleönü ve Büyük Gökçeli köyleriyle komşudur. İlçe arazisinin ortalama yüksekliği 1000 metredir. Kasaba, Barla (2754 m.) ve Uluborlu dağlarına güney eteklerinde kurulmuştur. Kasabamın kurulduğu düzlük güneye gidildikçe genişlemektedir.

b. Akarsular: Yegâne akarsu Akçay'dır. Akçay, kasabaya 10 Km. mesafede bulunan Kısık deresindeki kaynak sularından teşekkül etmektedir. Bu su bir kanalla kasabaya getirilerek sulama suyu olarak ta kullanılır.

c. Bitki Örtüsü: Akdeniz bölgesinin özelliklerini taşır. Dağlar makilerle kaplıdır. Vadi yamaçlarında bağlıklar geniş alan kaplar.

d. İklimi: Akdeniz iklimi ile kara iklimi arasında bir özellik gösterir, ve oldukça mutedildir. En sıcak ay ortalaması (Temmuz) artı 24, en soğuk ay ortalaması (Aralık) artı 6 derecededir. Yazın gündeğusu ve kible, kışın gün batısı ve poyraz rüzgarlarının tesiri altındadır. Ortalama yıllık yağış 560 mm. olup ortalama nispi nem % 54 tür.

2. TARİHÇESİ:

Kasabama kuruluşu bilinmemekle beraber kuvvetli görüşler vardır. İlk defa M. Ö. 8. ci asırda Lidyahlar tarafından bu yörede Agpia ve bugünkü Bayat köyünde de Slaucia şehirleri kurulmuştur. M. Ö. 4 cü asır sonlarında Anadolu'yu istila eden İskender tarafından Psidia krallığı ve İskender'in ordusunda bulunan Yunanlılar ve İyonlar Selaucia şehrine, Argolit körfezi civarındaki Argos'a izafetle, ARGOS adını vermişlerdir. M. S. 190 yıllarında Argos Romalılar hakimiyetine geçmiş ve Agrai adıyla anılmıştır. On ikinci yüzyılın sonlarında Anadolu Selçukilerinin üç kumandanlarından Abdullah oğlu Ertokuş tarafından Romalılardan alınmış ve üs haline getirilmiştir. Bundan sonra şehir Ağras adıyla anılmışsa da halk dilinde Ağrus olarak yerleşmiştir. Lügati Naci'de Ağras'ın dikilmiş fidanlar anlamına gelmektedir.

Ertokuş Bey tarafından yaptırılan medrese (Atabey medresesi) halen sağlanan bir vaziyettedir. Nihayet, Ağras Hamitoğullarına ve Anadolu beyliklerinin Osmanlı İmparatorluğuna iltihabiyle Osmanlılara geçmiştir.

Cumhuriyet devrinde, 1926 yılında, Büyük Millet Meclisi tarafından ATABEY ismi verilmiştir.

3. İDARİ TAKSİMAT VE NÜFUS:

Atabey, Osmanlılar devrinde 24 mahalleli bir kaza, büyük bir ilim merkezi ve dokumacılığın geliştiği bir merkez olarak bilinmektedir. 1953 yılında bucak merkezi olan Atabey 1.4.1960 yılında ilçe teşkilatına sahip olmuştur. İlçeye bağlı bucak yoktur. Sadece, 1 kasaba ve 4 köye sahiptir. İslam köy kasabasında belediye teşkilatı kurulmuştur. Köyleri ise şunlardır: Harman ören, Pembeli, Kapıcak ve Bayat. 69 kişilik nüfusa sahip Bayat'ta köy konunu tatbik edilmemektedir. Dağ köyü olan Kapıcak hariç diğer 3 köye kışın dahi tekerlekli vasıta ile gitmek mümkündür. İlçe merkezinde 7 tane mahalle (Pazar, Müftü Gezirler, Sökmen(Çeşme, Altunba ve Onaç) mevcuttur. Mahalleler birbirinden ayrı olup aralarında ziraat arazisi bulunmaktadır.

1965 sayımına göre merkez nüfus 3408 dir. Köyleriyle birlikte toplam olarak ilçe nüfusu 6260 olmaktadır. İlçede göçmen ve göçebe yoktur.

4. İLCE TEŞKİLATI VE MEMURLARI:

a. İçişleri Bakanlığı

Kaymakam, 1 Tahrirat Kâtibi, 1 Nüfus Memuru, 1 Nüfus kâtibi, 1 odacı.

b. Jandarma Genel Kumandanlığı:

1. J. Kd. Bş. Çvş., 2 Uz. Çvş., 1 Mük. Onb., 17 Er, 4 Bekçi.

c. Özel İdare Memurluğu:

1 Özel idare memuru, 1 Gelir memuru, 1 Tahsildar, 1 Odacı.

d. Adalet Bakanlığı:

2 Hakim, 1 C. Savcısı, 1 Başkatip, 2 Katip, 1 Mübaşir, 2 Gardiyan, 1 Odacı.

e. Milli Savunma Bakanlığı:

İlçede askerlik şubesi yoktur.

f. Maliye Bakanlığı:

1 Mal Müdürü, 1 Muhasebe memuru, 1 Gelir memuru 1 Veznedar, 1, Tahsil memuru, 1 Tahsildar, 1 Odacı.

g. Milli Eğitim Bakanlığı:

1 Orta Okul Müdürü, 4 Orta Okul Öğretmeni, 1 İlk Öğretim Müdürü, 18 ilkokul öğretmeni, 3 Muvakkat Öğretmen, 2 Vekil Öğretmen, 1 Eğitimci.

1 Ziraat Teknisyeni, 1 Ziraat Öğretmeni, 1 Veteriner Sağlık Memuru, 1 Meteoroloji memuru, 1 Makinist.

i. Sağlık Bakanlığı:

1 Hükümet Tabibi., 1 Sağlık Merkezi baş tabibi, 1 Sağlık memuru, 1 Ebe, 1 Hemşire, 2 Hastabakıcı, 1 Ayniyat memuru, 1 Şoför, 1 Ahçı, 2 Müstahdem.

ı. Tapu Sicil:

1 Tapu sicil memuru, 1 Odacı.

j. Diyanet İşleri:

1 Müftü, 16 İmam-hatip, 7 Müezzin, 1 Vaiz, 1 Kâtip,

k. Gümrük ve İnhisarlar Bakanlığı:

1 Tekel memuru 1 Takip memuru, 1 Bekçi.

l. Ulaştırma Bakanlığı:

1 PTT Müdürü, 1 Muhabere memuru, 1 Dağıtıcı.

m Ziraat Bankası:

1 Banka müdürü, 1 Muhasip, 1 Veznedar, 1 Takip memuru, 1 Gece bekçisi, 1 Hademe.

n. Belediye:**5. MALİ DURUM:****Mal Müdürlüğü,**

Yılı	Tahakkuku	Tahsilat	%
1963	164.809,71	164.088,36	99
1964	196.205,47	195.253,02	93
1965	253.027,70	252.109,70	99
1966	330.225,33	329.541,77	98

Tahakkuk ve tahsilat durumları normaldir. Yıl içerisinde vergi kaçakçılığına rastlanılmamıştır, denilebilir. Gelir vergisi mükellef adedindeki artış ve devamlı takip sonunda tahakkuk nispetleri artmaktadır.

Özel idare,

Yılı	Tahakkuk	Tahsilat	%
1963	44.232,98	44.232,98	100
1964	47.838,56	44.796,23	93,6
1965	49.417,57	49.417,57	100
1966	71.811,49	71.811,49	100

Tahakkuk eden miktarlar bugünün rayici üzerinden bir hayli düşük bulunmaktadır. Zira, yapılmış olan tahrirler bir hayli eskidir. Arazi tahriri 1938 de bina tahriri ise 1945 tarihlerine dayanmaktadır. Bu tahrir değerlerine istinat eden tahakkukta tatminden uzaktır. Arazi ve bina tahrirlerinin yeniden yapılmasına şiddetle ihtiyaç vardır.

İlçede hükümet konağı ve memur konutları yoktur. Belediyeye ait bir bina kiralanarak hükümet konağı olarak kullanılmaktadır. Bu bina ihtiyacı karşılamaktan uzaktır. Kaymakam evi özel idarece yaptırılmıştır.

6. EKONOMİK DURUM:

İlçe merkezinde ve köylerde genellikle tarımla uğraşmaktadır. İlçe arazisinin 42 bin dekar tarıma elverişlidir. Bu, hemen hemen ilçenin kapladığı sahanın % 21'idir. Arazinin diğer dağılışı ise şöyledir: 115 bin dekar tarıma elverişsiz sahalar, 25 bin dekar Fundalıklar, 20 bin dekar Çayır. Mer'a ve Otlaklar. Özellikle 1200 kadar aile çiftçilikle uğraşmaktadır.

Zirai sahada en yaygın olanı TÜTÜN ekimi kaplamaktadır. Senelik tütün istihsalı 1966 yılında 460 tondur. Satış fiyatları, yine aynı yıl için, 39.75 TL. arasında değişmiştir. Halk, tütün ekimine gereken dikkati sarf etmemektedir, gerektiği şekilde bakımının yapmamaktadır. Bu sebeple elde edilen tütün yaprakları düşük kaliteli olmaktadır. İş gücünün de pahalı olması sebebiyle çoğu zaman satış

fiyatları tatminkar olmamaktadır. Bu, konuda ziraat teşkilatı faydalı çalışmalar yapmaktadır.

İlçede tütün ekiminin dışında gülcülük, hububat ve haşhaş ekimi ile meyvecilik önem kazanmaktadır. Gül çiçekleri gülyağı, gül suyu olarak değerlendirilmekte ve senede 1/2 milyon TL., ilçeye, girmektedir. 1966 yılında hububat ekiminden 15 ton verim sağlanmışım. Geçen yıl haşhaş ekincinden 200 Kg. haşhaş sütü ve 2 ton da tohum, elde edilmişse de bu yıl don sebebiyle bir mahsul alınamamıştır. 1966 yılında 2,5 ton yaş üzüm ve 1,2 ton da çeşitli meyve (badem, ceviz, elma, armut, nar kayısı, şeftali gibi) istihsal edilmiştir.

Tarla ziraatında daha ziyade kapalı ekonomi prensipleri caridir. Bu sahada ticari faaliyetler hiç yoktur, denilebilir. Ancak mahalli ve zati ihtiyaçlar karşılanabilmektedir.

İlçede biri İslamköy'de olmak üzere Isparta Gül Birliğine bağlı Gül ve Gülyağı Tarım Satış Kooperatifi vardır. Ayrıca, Harmanören köyünde bir Tarım İstihsal Kooperatifi mevcuttur. Pembeli köyünde de sulama suyu temini maksadıyla bir Toprak - Su Kooperatifi kurulmuştur.

Gül çiçekleri ilçe merkezinde Gülhanelerde (imbikleme suretiyle) ve İslam köyündeki gülyağı fabrikasında işlenmektedir.

Halı dokumacılığı, ilçede önemli bir yer işgal eder ve tarihi itibariyle çok eskiye uzanır. İlçede 2 bini aşkın hah dokuma tezgâhı vardır.

Ormancılık yoktur. Yakacak odun Eğridir bölgesinden gelmektedir. Odun dışında linyit kömürü kullanılmaktadır.

Hayvancılık fazla gelişmemiştir. Hayvan adedinin büyük bir kısmını koyun ve kıl keçisi, teşkil etmektedir.

7. SOSYAL YE KÜLTÜREL DURUM:

İlçe ve köylerde iskân durumu, genellikle, iyi değildir. Bunun yanında Marsilya kiremitli muntazam ve temiz yapılarda mevcuttur. Binalar, genel olarak, kâğır ve iki katlı olarak inşa edilmektedir. Her evin yeteri kadar bahçesi mevcuttur.

Halkın menşei Oğuzlardan gelmektedir. Aile içerisinde büyüğe itaat edilir, pederşahi aile tipindeki baba hâkimiyeti caridir. Geçim

sizlik ve boşanma yok denecek kadar azdır. Nitekim 1966 yılında mahkemeye 7 boşanma talebi vaki olmuştur. Evlenmelerde başlık alma âdeti yoktur. Düğün törenleri çalgılı ve yemekli olarak yapılır.

Çalışma hayatında kadın önemli bir rol oynamaktadır. Kadınlar halı dokumada, tütün, bağ ve bahçe işlerinde çakşırlar. Erkekler, küçük el sanatları ve bilhassa ticaretle uğraşırlar. Ağalık müessesesi yoktur. Çeşitli sebeplerden nüfus azalmaktadır.

İlçe asayiş yönünden iyi bir durumdadır. Kan gütme olayları mevcut değildir. Orman suçları, sarhoşluk, hakaret, mal beyanında bulunmamak gibi suçlar yaranda 1966 yılında 2 hırsızlık, 1 ırza geçmeğe teşebbüs ve bir de yaralama vakaları tespit edilmiştir. Kız kaçırma vakası olmamıştır.

Ceza evinde hükümlü ve tutuklu adedi 1966 yılında 15 kişidir ki bunun %80 ini orman kanununa muhalefet suçları ve sarhoşluk teşkil etmektedir.

Otel, lokanta ve manav bulunmamaktadır. Mevcut iki kasap dükkanı sadece Pazartesi günleri et kesmekte ve satmaktadır. Sah günleri kapalıdır. Pazartesi günleri ufak çapta bir pazar kurulmakta ise de ihtiyaçları tam manasıyla tatminden uzaktır.

İlçe merkezinde 12 cami mevcuttur. Bunların üçü tarihi itibarıyla (750) yıl evveline kadar uzanmaktadır.

İlçe merkezinde PTT işletmesine ait 20 lik bir santral vardır. Merkezden bir hat İstanköy'e bağlıdır. Ayrıca, jandarma telefonu ile 3 köye (İslam köy, Harman önü, Kapıcak) irtibat sağlanmıştır.

Atabey ilçe merkezinde 1 ortaokul ve 2 ilkokul vardır. Cezirler mahallesinde inşaatı tamamlanan 1 ilkokulda 1967 - 68 ders yılında tedrisata açılacaktır. Köylerin her birinde de ilkokul vardır. Ortaokulda 4 öğretmen ve 22 si kız olmak üzere 154 öğrenci bulunmaktadır. Merkez ve köy ilkokullarında ise toplam olarak 23 öğretmen ve 1 eğitmen bulunmakta, 388 i kız olmak üzere 794 öğrenci okumaktadır. Okullara devam durumu çok iyidir. İlçe merkezinde Okur - Yazar nispeti % (50 - 75) arasındadır. Okuma - yazma bilme yenlerin çoğunu yaşlılar ve kadınlar teşkil etmektedir.

İlçe merkezinde 1960 yılında kurulan Halk Kütüphanesi muhite faydalı olmaktadır. 1966 yılında ciltli ve ciltli olarak 5428 adet kitaba sahiptir ve artmaktadır. Aynı yıl içinde okuyucu adedi 684

kişi idi. Kütüphane kurma derneği yerli bir kütüphane binası kurmak için arsa temin etmiş ve faaliyete geçmiştir, zira, halihazır yeri gayri müsaittir.

8. SAĞLIK DURUMU:

İlçe merkezinde 10 yataklı bir sağlık merkezi vardır. 1 Hükümet tabibi ve 1 sağlık merkezi baştabibi görev görmektedir. Sağlık merkezinde kalorifer tesisatı bulunmamaktadır. 1966 yılı içerisinde 6 Kızamık vakası tespit edilmiş (bulaşıcı) ve tedavisi yapılmıştır. Aynı yıl içerisinde sağlık merkezinde ayaktan tedavisi yapılan hasta sayısı 2090, yatırılan hasta sayısı ise 321 dir. Ayrıca, ilçe merkezinde ve İslam köyde birer Ana Çocuk Sağlığı İstasyonu bulunmaktadır. Bir ecza dolabı da açılmıştır. Yine biri İslam köyde olmak üzere 4 adet hamam vardır.

9. BAYINDIRLIK DURUMU:

İlçe merkezi Isparta iline 24 Km. lik bir yolla bağlıdır. Bu yolun 13 Km. lik kısmını Isparta - Eğridir asfaltı teşkil etmektedir. Diğer. 11 Km. lik kısım ise stabilize yol olup iyi vasıflıdır. Bu yol karayollarının bakımı altındadır. İslam köy kasabası bu yola 2 Km. lik stabilize ile bağlıdır. İlçeye uzaklığı 4 Km. dir. Harmanören (9 Km.) ve Pembeli (5 Km.) köyleri aynı stabilize yol üzerindedir. Bu yollar kışın dahi tekerlekli vasıta trafiğine açıktır ve bu mevsim asfaltlanacaktır. Dağ köyü olan Kapı ocağı yolu ham yoldur. Kişin vasıta ile gidilemez. Diğer köy Bayat ise ilçe ana yoluna 0,5 Km. bir iltisakla bağlıdır ve 8 Km. mesafededir. Harmanören ve Pembeli aynı stabilize ile merkez ilçenin Büyük Gökçeli kasabasına ve diğer bir yolla da İslam köye bağlıdır.

Isparta - Atabey arasında her gün 3 otobüs ve 2 minibüs çalışmaktadır. Otobüsler sabah 7, - 7,5 ve 8 de Isparta'ya hareket etmekte; akşamüzeri 4, 4,5 ve 5 te Atabey'e dönmektedirler. Minibüsler ise müşteri bulduğunda hareket etmektedirler. Ücret, bir kişi 125 kuruştur.

10. BELEDİYE HİZMETLERİ:

Belediye 57 yıl evvel, 1910 yılında, kurulmuştur. Atabey ilçesi merkez nüfusu 3408 dir. Bu tarihi belediye kurulduğundan bu yana.

mühim hizmetleri başarmıştır. 1967 yılı bütçesinde tahmini gelir 535.000 TL. dır. Belediyenin kendisine ait bir Dozeri ve iki tesviye (bakım) greyderi vardır. Karayollarından sağlanan yardımla kasabanın iç yollar bir düzene sokulmakta ve genişletilmektedir. Bu sebeple imar faaliyeti bir haylidir. Beldenin imar planı 1953 tarihli dir. Değiştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi ihtiyacı zaman zaman kendini hissettirmektedir.

İçme suyu ilçemizin 12 Km. kuzeyindeki Kısık deresi ve Subaşı membalarından temin edilmektedir. 1934 yılına kadar adı kanallarla tevzi olunan içme suyu bu tarihte belediyece ele alınmış ve 18 bin TL sarfi ile toprak kinikler döşenerek mahallelere tevzi edilmiştir. 1957 yılında İslam köy belediyesi ile müştereken 300.000 TL sarf edilerek kasabaya. 2 Km. mesafede bir su deposu inşa edilmiş ve 1°0 mm. İlk pik borularla içme suyu evlere kadar tevzi edilmiştir.

Sulama suyu Akçay dersinden temin edilmekte ve beton kanallarla getirilmektedir. Sulama suyundan 1926 tarihli bir ilama müsteniden bir hafta 192 saat kabul edilmekte ve bunun 145 saati ilçe içerisinde dağıtılmakta 47 saatte İslam köye bırakılmaktadır.

İlçe merkezine 23.11.1958 yılında elektrik cereyanı motorla sağlanmıştır. Kovado elektrik birliğine % 20 hisse ile ortak olan ilçe belediyesi 6.5.1960 tarihinde buradan devamlı ve 220 v. luk yeterli akım sağlamıştır. Ayrıca, belediye bu ortaklıktan her yıl aşağı - yukarı 400.000 TL pay almaktadır.

İtfaiye aracı bulunmamaktadır. Kasabada yer yer yangın muslukları vardır. Kanalizasyon yoktur. Mevcut bir umumi hela harap bir durumdur.

11. TURİZM YE KALKINMA DURUMU:

İlçede turizm demegi ve ruhsatlı veya ruhsatsız seyahat acentesi yoktur. Turizm derneğinin kurulması gereklidir.

Tarihi ve arkeolojik yönden Bayat köyü civarındaki harabeler ilgi çekicidir. İlçe merkezine 7 Km. lik stabilize bir yolla bağlı olan bu yerde, Selevkitlerden kalma bir şehir yıkıntısı vardır. Bu şehrin

altında devri, bilinmeyen bir yeraltı şehri de ortaya çıkarılmıştır. Yeterli kazı yapılmamıştır. Toprak altında bazı arkeolojik değerlerin bulunduğu inanılmaktadır. Sadece, tiyatronun bazı kısımları durmaktadır. Pisidia devrine ait olduğu tahmin edilen kaya içine oyulmuş mezarlar mevcuttur. 1224 yılında Ertokuş bey tarafından yaptırılan Atabey medresesi halen cami olarak kullanılmaktadır. Osmanlılar devrine ait olup halen kullanılan Sinan Cami'de tarihi eserler arasında sayılabilir.

Mesire yeri olarak Çayırılı Mescit ve 1 Km. mesafedeki Hıdırlık mesiresi vardır. Yazın sıcak günlerinde Antalyalılar Isparta'nın ve Atabey'in serinliklerinde bunalımlarını gidermektedirler. Fakat ne yazık ki Atabey'e, otel ve lokanta vs. tesislerin bulunmaması sebebiyle, gelenler günübirlik kalmaktadırlar ki bu iç turizmden Atabey hiç istifade edememektedir. Bahar bayramı ve Hıdırellez'de (6 Mayıs) mahalli halk ve mesirelerde toplanırlar. Kuzu kızartmaları ve güveçler yapılarak yenilir ve eğlenilir. Buraya özge bir oyun olmamakla beraber bayramlarda en çok sevilen ve beğenilen oyunlar Aydın zeybeği ve Kaşık havası oyunlarıdır.

Dağlık kısımlarda avcılık yapılabilmektedir. Başlıca av hayvanları Keklik, tavşan ve tilkidir. İlçede herhangi bir spor tesisi yoktur. Konaklama tesisi olarak otel, pansiyon ve motel bulunmamaktadır. Bunun dışında çadırli kamplarda mevcut değildir. Isparta'ya yakınlığı ve transit bir yol üzerinde bulunmayışı dolayısıyla otel ve lokanta işletmeciliği tutunamamaktadır. Eğlence yeri olarak sadece dar film işleten bir sineması vardır.

Tütün, bu yörede yalnız ilçemizde ekilmektedir. Fakat gereken bakımın yapılmaması dolayısıyla tütünün kalitesi düşmektedir. Masraflarda yüksek olduğundan zararlar ortaya çıkmaktadır. Halk zirai bilgilerle takviye edilmeli ve tütüncülük Islah edilmelidir. Toprağın bakımsızlık sebebiyle iyi verim vermemesi bazı nüfusun buradan kaçmasına dahi sebep olmaktadır. Bu durum ise ilçe aleyhine olmaktadır.

İlçede dokunan halıların ilçede satılabilme imkânları araştırılmalıdır. Bu ise yüksek kalite ile sağlanabilir. Böylece, ilçe hareket kazanmış olabilir. Ayrıca, turist çekilebilir.

Toprağın besleyemediği nüfusa iş sahalarının açılması gereklidir. Örneğin bir çimento fabrikası her bakımdan faydalar sağlayabilir.

İlce Yol - Su - Elektrik yönünden iyi olmakla beraber ilçenin gelişebilmesi ve aktivite kazanabilmesi için bazı karayollarının açılması gereklidir. Senirkent ilçesi Ankara'ya 310 Km. lik bir yolla bağlıdır. Pembeli köyü civarından Eğridir ilçenin Gökçe köyüne bir yol açıldığında bu yol Eğridir - Barla asfaltına bağlanmış olacaktır. Böylece, Senirkent'in 20 Km. doğusundan Ankara asfaltına bağlanılmış olacaktır. Ayrıca, Kapıcak köyü civarından ve dağın yamacından bir yolla Senirkent'e ulaşıldığında bu yol hem Ankara - Isparta yolunu kısaltacak ve hem de transit yol olacağından ilçenin kalkınmasında çok önemli bir rol oynayacaktır.

KARARNAMELER

İçişleri Bakanlığından:

Karar Sayısı: 5778

1 — 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerinden olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında istihdam edilmekte olan Ramazan Kaçıkoc'un 950 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla terfian atanması ile 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile yine Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında istihdamı;

Emniyet Genel Müdürlüğü 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Polis Müfettişlerinden Selahattin Karataş'ın 95° lira maaşlı 1 inci sınıf Emniyet Polis Müfettişliğine almakta olduğu maaşla terfian atanması;

Emniyet Genel Müdürlüğü 1 inci Daire Başkam olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Konya Emniyet Müdürlüğünde istihdam edilmekte olan Kenan Aktekin'in Manisa 1100 lira maaşlı 1 inci sınıf Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla naklen atanması;

Manisa Emniyet Müdürü Talip Albayrak'ın Konya, Amasya Emniyet Müdürü Selahattin Aydınalp'ın Tekirdağ 2 nci sınıf Emniyet Müdürlüklerine almakta oldukları maaşları ile naklen atanmaları;

5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Ankara Polis Enstitüsü Müdürlüğü emrinde istihdam edilmekte olan 3 üncü sınıf Emniyet Müdürü Kamuran Korkmaz'ın Amasya, 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerinden olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Zonguldak Emniyet Müdürlüğünde istihdam edilmekte olan Celal Bekcan'ın Kayseri, aynı Kanunun aynı maddesi gereğince Polis Teftiş Kurulunda istihdam edilen Mehmet Aksoy'un Çorum 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerine almakta oldukları maaşları ile naklen atanmaları;

800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerinden olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Emniyet Genel Müdürlüğü 2 nci Şube Müdürlüğünde istihdam edilmekte olan Hikmet Kemahlioğlu'nun Zonguldak Emniyet Müdürlüğünde, Çorum 2 nci sınıf Em-

niyet Müdürü Cemil Efentürk ile Tekirdağ 3 üncü sınıf Emniyet Müdürü Salih Cevat Doğu'nun Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Teftiş Kurulunda 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadroları ile istihdamları;

Erzincan 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amiri Necmi Tanyukuk'un yine Erzincan, İstanbul 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Hilmi Ünal'ın Edirne, Ankara 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Cemal Koray'ın Sivas 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerine almakta oldukları maaşları ile terfian ve naklen atanmaları;

Emniyet Genel Müdürlüğü 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Polis Müfettişlerinden olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince aynı Genel Müdürlük 6 nci Şubesinde istihdam, edilmekte olan Galip Labernas, Emniyet Genel Müdürlüğü 800 lira maaşlı Trafik Şubesi Müdür Muavini olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Polis Teftiş Kurulunda istihdam edilmekte olan Ahmet Faik Kaya, Emniyet Genel Müdürlüğü merkez kadrosu 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Mehmet Ah Özen, Haşini Ayturan, Süleyman Sami Alhan, Mehmet Oğuz, İbrahim Ulus, Muhiittin Sümer, Ankara Polis Enstitüsü 2 nci sınıf Emniyet Amiri Raşit Yavaş, İzmir Polis Okulu Emniyet Amirlerinden Ömer İlhan Coşan, Ayhan Özarslan, İstanbul 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Yusuf Aksu, Ankara 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Saim Özkalp, İstanbul 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Muzaffer Acar, Nuri Cerrahoğlu, Orhan Güneş, Yakup Etem Doğan, Ferda Ur, Talat Al tunç, Adnan Kınay, Yaşar Danacıoğlu, Saip Gözet, Kütahya 2 nci sınıf Emniyet Amiri Mehmet Kökdemir, İzmit 2 nci sınıf Emniyet Amiri Süheyl Çeçen, Ankara 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Sadettin Savaş, Ali Osman Akıncı, Süreyya San, Şahabettin Acaröz, Mustafa Yiğit, Ahmet Tevfik Özarı, Ali İhsan Muğlalı, İzmir 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Naim. Erden, Muzaffer Parlas, Eskişehir Emniyet Amiri Burhan Özdemir, Macit Özturhan, Bursa 2 nci sınıf Emniyet Amiri Jale Güder, Uzunköprü Emniyet Amiri Yaşar Burhan, Adana 2 nci sınıf Emniyet Amiri Ahmet Karakurt, Düzce Emniyet Amiri Hüseyin Irmak, Aydın Emniyet Amiri Nedim Ertürk, Karabük Emniyet Amiri, İsmail Çetin, Erciş Emniyet Amiri Mustafa Aksoy, Zonguldak Emniyet Amiri Mehmet Yalçın, Biga Emniyet Amiri Şükrü Nalcıoğlu, Van Emniyet Amiri Mehmet Ah Kaygın, Lüleburgaz Emniyet Amiri Halit Tüzün, Alaşehir Emniyet Amiri Şerafettin Avar, Ankara 2 nci sınıf Emniyet Amir-

lerinden İlhan Kadri Ataş, Konya Emniyet Amiri Burhan Hekimoğlu'nun 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerine almakta oldukları maaşları ile terfian atanmaları ile Galip Labernas'ın Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında, Ahmet Faik Kaya'nın aynı Genel Müdürlük Polis Teftiş Kurulunda, Mehmet Ali Özen'in Emniyet Genel Müdürlüğü 1 inci Şube, Haşini Aytural'ın önemli İşler Müdür Muavinliklerinde, S. Sami Alhan'ın Merkez Bölge Trafik Zabıtası Şube Müdür Muavinliğinde, Mehmet Oğuz ile İbrahim Ulus'un Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında, Muhittin Sümer'in Antalya Emniyet Müdür Muavinliğinde, Raşit Yavaş'ın Emniyet Genel Müdürlüğü 5 inci Şube Müdür Muavinliğinde, Ömer İlhan Coşan'ın İzmir Polis Okulu Öğretmen Emniyet Müdürlüğünde, Ayhan Özarslan'ın İzmir Emniyet Müdürlüğü Toplum Zabıtası Müdür Muavinliğinde, Yusuf Aksu ve Saim Özkalp'ın İstanbul Emniyet Müdürlüğü Toplum Zabıtası Müdür Muavinliklerinde, Muzaffer Acar'ın İzmir Valiliği cimirinde Emniyet Müdürlüğü Trafik Şube Müdürlüğünde, Nuri Cerahoğlu'nun İstanbul Emniyet Müdürlüğü Trafik Şube Müdür Muavinliğinde, Orhan Güneş'in Zonguldak Emniyet Müdürlüğü Toplum Zabıtası Müdür Muavinliğinde, Yakup Etem Doğan'ın İstanbul Emniyet Müdürlüğü 3 ncü Şube Müdür Muavinliğinde Ferda Ur'un Sakarya, Talat Altunç'un Kayseri Emniyet Müdür Muavinliklerinde, Adnan Kınay'ın İstanbul Emniyet Müdürlüğü

1 inci Şube Müdür Muavinliğinde, Yaşar Danacıoğlu'nun Balıkesir Emniyet Müdür Muavinliğinde, Saip Gözet'in İstanbul Emniyet Müdürlüğü Trafik Şubesi Müdür Muavinliğinde, Mehmet Kökdemir, Süheyl Çeçen'in Ankara Toplum Zabıtası Müdür Muavinliklerinde, Sadettin Savaş'ın Ankara Emniyet Müdürlüğü Trafik Müdürlüğünde Ali Osman Akıcının Ankara Emniyet Müdürlüğü Toplum Zabıtası Müdür Muavinliğinde, Süreyya San'ın Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında, Şahabettin Acaröz'ün Ankara Emniyet Müdürlüğü

2 nci Şube Müdür Muavinliğinde, Mustafa Yiğit'in Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında, A. Tevfik Özarı'nın Ankara Emniyet Müdürlüğü 4 üncü Şube Müdür Muavinliğinde, Ali İhsan Muğlali'nin Maraş Emniyet Müdür Muavinliğinde, Naim Erden'in İzmir Valiliği emrinde Emniyet Müdürlüğü 3 üncü Şube, Muzaffer Parlas'ın İzmir Valiliği emrinde Emniyet Müdürlüğü 4 üncü Şube Müdürlüklerinde, Burhan Özdemir'in Eskişehir, Macit Özturhan'ın Gaziantep, Jale Güder'in Bursa, Yaşar Burhan'ın Diyarbakır, Ahmet Karakurt'un Adana, Hüseyin İrmak'ın Konya, Nedim Ertürk'ün Urfa, İsmail Çetin'in Adıyaman, Mustafa Aksoy'un Trabzon, Mehmet Yalçın'ın Zonguldak, Şükrü Nalcioğlu'nun Van, Mehmet Ali

Kaygın'ın Hatay, Halit Tüzün'ün Erzurum, Şerafettin Avar'ın Manisa, İlhan Kadri Ataş'ın Elazığ Emniyet Müdür Muavinliklerinde Burhan Hekimoğlu'nun da Konya Valiliği emrinde 5439 sayılı Kanunun 2 inci, maddesi gereğince kendi maaş ve kadroları ile istihdamları;

1 inci sınıf Emniyet Amirlerinden Mudanya Emniyet Amiri İbrahim Savaş, Emniyet Genel Müdürlüğü merkez kadrosundan Haindi Bölükbaşı ve Ankara Polis Enstitüsü kadrosundan Talat Söner'in 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerine terfian atanmaları ile İbrahim Savaş'ın İçel Emniyet Müdür Muavinliğine, Hamdi Bölükbaşı'nın Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında, Talat Söner'in de Ankara Polis Enstitüsü Müdürlüğü emrinde 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi: gereğince kendi maaş ve kadroları ile istihdamları;

Ankara Polis Enstitüsü Müdür Muavini Turhan Erman'ın 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla naklen atanması ile 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile Emniyet Genel Müdürlüğü 3 üncü Şube Müdür Muavinliğinde istihdamı;

İçişleri Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürlüğü 2 nci Şube Müdürü Yusuf Ziya Gülek'in 950 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla naklen atanması ile 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile Emniyet Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğünde istihdamı;

Eski 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden Suat Giray'ın 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüğüne müktesep hakkı olan 600 lira maaşla yeniden atanması ile 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez teşkilatında istihdamı;

Uygun görülmüştür.

2 — Bu Kararı İçişleri Bakanı yürütür.

24/11/1967

İçişleri Bakanlığından:

Karar Sayısı: 5739

1 — Ankara Emniyet Kadrosu Baş komiserlerinden M. Necmi Arat, S. Sadık Koksall, İstanbul Emniyet Kadrosu Baş komiserlerinden Kazım Bayraktar, Altan Güvenel, M. Aziz Koral, Adnan Arslan, Burhanettin İnalpulat, İzmir Emniyet Kadrosu Baş komiserlerinden Yılmaz Çapın, Mustafa Erdoğan, Rıfat Özbirgöl, Sabahattin Gönenç, Bolu Emniyet Kadrosu Baş komiserlerinden Nejat Öztürk, İçel Emniyet Kadrosunda Baş komiser Cemal Doğardılar, Kocaeli Emniyet Kadrosunda Baş komiser Alparslan Bilginer ve Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Kadrosu Baş komiserlerinden i. Sabri Yıldırımın bulundukları yerlerde 800 lira maaşlı 2. sınıf Emniyet Amirliklerine almakta oldukları maaşları ile terfian,

Bursa Emniyet Kadrosu Baş komiserlerinden Turhan Alp'in Ceyhan, Ankara Emniyet Kadrosu Baş komiserlerinden Ferdi Erzaim'in Kırıkkale, Tokat Emniyet Kadrosunda Baş komiser Ö. Fevzi Çınar'ın Zile 800 lira maaşlı 2. Sınıf Emniyet Amirliklerine almakta oldukları maaşları ile terfian ve naklen atanmaları;

Manisa Emniyet Kadrosu Baş komiserlerinden İbrahim Aydınacı'nın İstanbul, Nezir Sezgin'in de Salıhlı Bölge Trafik Zabıtası 800 lira maaşlı 2. Sınıf Emniyet Amirliklerine almakta oldukları maaşları ile terfian ve naklen atanmaları;

Uygun görölmüştür.

2 — Bu kararı İçişleri Bakanı yürütür.

İçişleri Bakanlığından:

İçişleri Bakanlığı Yayın Yönetmeliği

Madde 1 — İçişleri Bakanlığınca yayınlanacak her türlü telif ve tercüme eserler ve yazılarla, hizmet için telif ve tercüme ettirilecek eserler ve yazıların telif hakları bu Yönetmelikte yazılı esaslara göre satın alınır.

Madde 2 — Telif veya tercüme eserlerin incelenmesi, kabulü ve telif haklarının satın alınması, Tetkik Kurulu Başkanını tensip

edeceği Tetkik Müşavirlerinden birinin başkanlığında, Tetkik Kurulundan bir üye ve Yayın Müdüründen teşekkül eden bir Yayın Komisyonunun kararı ve Bakanlığın onayı ile olur.

Madde 3 — Bir eserin telif hakkının satın alınabilmesi için şunların Bakanlığa tevdi edilmesi gerekmektedir:

A) Eserin ilk ve müteakip baskılan üzerinde müellif veya mütercime ait her türlü hakların bu Yönetmelik gereğince İçişleri Bakanlığına devir olunduğuna dair müellif veya mütercimin taahhütnamesi;

B) Eserin muhteva, imla, terim, dil, resim, harita ve şekiller bakımından derhal dizisine başlanabilecek surette hazırlanmış son ve kesin şeklinde ve feki nüsha olarak daktilo ile yazdırılmış müsveddeleri (Daktilo ile yazdırma masrafi eser sahibine aittir.)

Kitap Satın alınması

Madde 4 — Kitap ve broşürlerin telif hakları şu suretle tayin olunur:

A) Telif eserlerde müsveddelerin, tercüme eserlerde tercüme edilecek eserin üç ayrı yerinden seçilecek üç dolu sayfanın kelimeleri sayılarak toplamı üçe bölünmek suretiyle (Ortalama sayfa) kelime adedi bulunur. Sonra bulunan sayı müsveddenin veya tercüme edilecek kitabın sayfa adediyle çarpılarak çıkan rakam 200 e bölünür ve (İtibari sayfa) adedi tespit olunur. Yarım sayfadan aşağı çıkacak kesirler hesaba katılmaz; yarım sayfa veya bundan fazlası tam sayfa kabul edilir. Başlıklar kelime olarak sayılmaz.

B) Telif eserlerde resimler, haritalar, krokiler, grafikler, fotoğraflar, planlar, şekiller, tablolar, elle yapılmış resimlerin ve benzerlerinin klişeleri yapılabilecek şekilde sahibi tarafından teslimi şartıyla metne dâhil edilir. Ancak, tercümelerde cetvellerin dışında kalanlar metne dâhil edilmez.

C) Telif eserlerde sayfa başına 20 lira, tercümelerde 15 lira verilir. (150 itibari sayfayı geçen telif eserlerde sayfa başına verilecek telif hakkı Yayın Komisyonunca ayrıca kararlaştırılır.)

Madde 5 — Kendi çeşidine eşsiz ve büyük bir çalışma ile yazılmış veya hazırlanmış eserlerle, sayfa esasına bağlanması mümkün olmayan telif veya tercümelerin telif hakkı Yayın Komisyonunca tespit edilecek esaslara göre satın alınır.

Madde 6 — Tercüme ettirilen eserler, Tetkik Kurulunun gerekli görmesi halinde, Bakanlıkça ehliyetine güvenilen diğer bir mütercime kontrol ettirilebilir. Kabul edilmeyen tercümelerin, mütercimi tarafından tekrar gözden geçirilmesine veya mütercimine kesin olarak iadesine karar vermekte Bakanlık serbesttir.

Madde 7 —i Telif hakkı satın alman eserlerin veya tercümelerin baskı veya yayımı mecburi değildir.

Madde 8 — Telif hakkı satın alman eserlerin, müellif veya mütercimi tarafından gerek aynen, gerekse tadile basılması veya yayınlanması Bakanlığın iznine bağlıdır.

Madde 9 Bakanlıkça bastırılacak her eserin, ilk ve müteakip baskılarından müellif veya mütercimine parasız olarak ayrıca elli adet kitap verilir. Baskı ve kağıt giderleri eser sahibine ait olsa bile Bakanlıkça uygun görülenden fazla kitap bastırılamaz.

Madde 10 — Telif veya tercüme hakkı Bakanlıkça satın alman eserin satışa çıkarılması halinde, onda dokuzu satılmadan, müellif veya mütercimin kendisi, ailesi veya başkaları tarafından ikinci baskısı yapılamaz, değiştirilerek yayınlanamaz.

Türk İdare Dergisi

Madde 11 — Türk İdare Dergisinde basılması Tetkik Kurulunca uygun görülen yazıların telif hakları aşağıda yazılı şekilde satın alınır;

A) Telif hakkının hesabına esas olacak sayfa İdare Dergisinin b a s ı m ı ş sayfasıdır. (Bu sayfa takriben 220 kelimeyi içine almaktadır.) Başlıklar sayfa hesabına katılır. Yarıdan fazlası dolu olan sayfalar tam sayfa kabul edilir. Bundan eksik sayfalar hesaba katılmaz.

B) Telif yazılarda itibari sayfa basma 20 lira, tercüme yazılarda 15 lira ödenir.

Madde 12 — Dergiye konacak yazılar, ilgili Müşavirin görüşü alındıktan sonra Yayın Komisyonunca tespit olunur. Müşavirlerin kendi yazıları Başkan tarafından incelenir. Dergiye konulmasında fayda görülmeyen veya mahzur umulan yazılar için telif hakkı ödenmez. Bunlar dosyasında saklanır ve eserin sahibine durum yazı ile bildirilir.

Madde 13 — Dergide basılmak üzere gönderilecek yazılar gereksiz teferruatla artırılmış olmamalıdır yazılar, yazı makinesiyle tek taraflı, en az iki satır aralıklı açık ve düzgün bir şekilde yazılmış olacaktır. Şekil ve şekiller içindeki yazılar ayrıca aydınlar kağıdına çini mürekkeple çizilmiş olmalıdır.

Müşterek Hükümler

Madde 14 — Matbaadan tashihe gelecek müsveddelerin tashihini ve derginin redaksiyonunu esas vazifeleri dışında yapacak memurlara, Yayın Komisyonu'nun karan ve Bakanlığın onayı ile sayfa başına bir liradan az olmamak üzere bir ücret verilir.

Madde 15 — Yayınlanacak yazılar Dergi haline gelmeden, Yayın Komisyonunca incelenecek ve ancak bu Komisyon'un uygun görmesi halinde basılacaktır.

Madde 16 —» Derlenen, İdare ile ilgili olup, yayınlanmış yazılardan, Yayın Komisyonunca uygun görülenler, sahibinden izin alınarak dergiye konabilir. Bunlar için ödenecek ücret, sayfa başına 10 lirayı geçemez.

Madde 17 — Üniversiteler, Yüksek Okullar ve Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından bastırılan veya teksir edilen meslekle ilgili yazılardan, Yayın Komisyonunca uygun görülenler, sahibinden izin alınarak ve sayfa başına 10 lira ödenerek dergide bastırılabilir.

Madde 18 — Belirli kişilerden, belli konularda, İdare Dergisi için yazı istemeye Yayın Komisyonunun teklifi ile Tetkik Kurulu Başkanlığı yetkilidir. Bu yazılara normal tarife uygulanır.

Madde 19 — Dahiliye Vekaletince Ödenecek Kitap ve Makale Telif Haklarına Dair 5/9/1944 tarihli Talimatname yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 20 — Bu Yönetmeliğin mali hükümleri 1 Mart 1968 tarihinde, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

İçişleri Bakanlığından:

Karar Sayısı: 5827

1 — 950 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Müdürü ölüp 5439 sar yılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Erzurum Emniyet Müdürlüğünde istihdam edilen Haşan Saygılı ile 3 üncü sınıf Emniyet Müdürü olup aynı Kanunun aynı maddesi gereğince Ankara Toplum Zabıtası Müdür Muavinliğinde istihdam edilen Mehmet Kökdemir'in Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Teftiş Kurulunda 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadroları istihdamları;

800 lira maaşla 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlerinden olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatında istihdam edilen A. Ercan Belen'in aynı Genel Müdürlük 2 nci Şube Müdürlüğünde, Emniyet Genel Müdürlüğü 1 inci sınıf Emniyet Polis Müfettişi Selahattin Karataş'ın Erzurum Emniyet Müdürlüğünde, 800 lira maaşlı Emniyet Müdürlerinden Kastamonu Emniyet Müdürü Naci Tüne, Bingöl Emniyet Müdürü Muzaffer Sırmalı ve Gaziantep Emniyet Müdürü Zeki Tulun'un Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatında, 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadroları ile istihdamları, •'

3 üncü sınıf Emniyet Müdürü olup 5439 sayılı Kanunun 2 inci maddesi gereğince Ankara Emniyet Müdürlüğü 1 inci Şube Müdür Muavinliğinde istihdam edilen Mustafa Köksal'ın Kastamonu, Kütahya Emniyet Müdürü Osman Nuri Gezmen'in Gaziantep, 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatında istihdam edilmekte olan Ali Hikmet Özsoy'un Kütahya 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüklerine almakta oldukları maaşları ile naklen atanmaları;

Ankara 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amerlerinden Fuat Gür'ün 800 lira maaşlı 3 üncü sınıf Emniyet Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla terfian atanması ile 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince kendi maaş ve kadrosu ile Bingöl Emniyet Müdür Muavinliğinde istihdam;

İzmir Emniyet Amirlerinden İsmail Demirbaş'ın İstanbul, Bursa Emniyet Amirlerinden Fehmi Göde'nin Tavşanlı, Nazilli Emniyet Amiri M. Adnan Arman'ın Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez kadrosu, Adıyaman Emniyet Amiri Galip Tuzcuoğlu'nun Nevşehir, Karadeniz Ereğlisi Emniyet Amiri Osman Nuri Turgay'ın Akşehir 950

lira maaşlı 1 inci sınıf Emniyet Amirliklerine almakta oldukları maaşları ile naklen atanmaları;

Elazığ Emniyet Amiri olup Mardin Emniyet Amirliğinde istihdam edilen Kamil Özdülek'in Ankara, Diyarbakır Emniyet Amirlerinden Rasim Çorabın İstanbul, Necmettin İrez'in Uşak, Bursa Emniyet Amirlerinden Abdulkadir Hayati Pakfiliz'in Bolu, Tavşanlı Emniyet Amiri Kemal Özgören'in Kütahya, Erdek Emniyet Amiri Cemalettin Esin'in Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez kadrosu 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amirliklerine almakta oldukları maaşları ile naklen atanmaları;

İstanbul 2 nci sınıf Emniyet Amirlerinden iken 4625 sayılı Kararla İskenderun Emniyet Amirliğine atanan ve henüz görevine başlamamış bulunan Ömer Faruk Demiralp'ın Isparta 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amirliğine almakta olduğu maaşla naklen atanması;

İstanbul Emniyet kadrosu Baş komiserlerinden Hayri Ernalbant'ın Ödemiş, Orhan Akanarac'ın Salihli, Yaşar Dondurucu'nun Afyon, Sururi Yeşilyurt'un Nusaybin, Ahmet Cezmi Özkan'ın İnegöl, M. Ekrem Erdemir'in Karabük, Murat Naipoğlu'nun Siverek, Ahmet Sulhi Kaçmaz'ın Karadeniz Ereğlisi, Lütfi Tarhan'ın Konya, Halil Zeki Uysal'ın Aksaray, Muhittin Tınaz'ın Ünye, Mustafa Boylan'ın Alaşehir, Haşan Gür'ün Erdek, Şahabettin Perçin'in Akçakale, Diyarbakır Baş komiserlerinden M. Muzaffer Tünçbilek'in Bandırma, Balıkesir Emniyet kadrosu Baş komiserlerinden Nebil Tetik'in Ayvalık, Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez kadrosu Baş komiserlerinden Kadri Gülen'in Sinop, İstanbul Polis Okulu kadrosu Baş komiserlerinden Mehmet Timur'ün Nazilli, Çanakkale Emniyet kadrosu Baş komiseri Salih Körüklü'nün Biga, Uşak Emniyet kadrosundan Baş komiser A. Şadan Sünnetçioğlu'nun Kilis, Antalya Emniyet kadrosunda Baş komiser Emin Orhan Asurer'in İskenderun, Bolu Emniyet kadrosundan Baş komiser Hulusi Şağır'ın Akçakoca, Samsun Emniyet kadrosundan Baş komiser Sezai Özükkaya'nın Bafra, İstanbul Emniyet kadrosu Baş komiserlerinden iken Kütahya Emniyet kadrosu Baş komiserliğine atanan ve henüz ilişkisi kesilmemiş bulunan Mithat Kartay'ın Uzunköprü 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amirliklerine almakta oldukları maaşları ile terfien ve naklen atanmaları;

Ankara Emniyet kadrosu Baş komiserlerinden H. Nevzat Ersöz, M. Fuat Kalaylı, H. Fehmi Çürtelek, İhsan Parlak!, İstanbul Emniyet kadrosu Baş komiserlerinden Süleyman Ertürk, M. Rauf Soğancıoğlu Selahattin Eroğlu, M. Kemal Eröge, Azmi Elbek, M. Kemal Güçnar, Ali Bilgin, Necmettin Başbuğ, A. Rüştü Yönel, İzmir Emniyet kadrosu Baş komiserlerinden Erdem Barut, Emin Hazer, Muş Emniyet kadrosundan Baş komiser Ömer Besim Çeliker, Gaziantep Emniyet kadrosundan Baş komiser M. Zeki Öter, Malatya Emniyet kadrosundan Baş komiser İrfan Durgun, Balıkesir Emniyet kadrosundan Baş komiser Ahmet Tulumbacı, Konya Emniyet kadrosundan Baş komiser Müfit Ulaşan, Kocaeli Emniyet kadrosundan Baş komiser M. Necat Önürme, Burdur Emniyet Kadrosundan Baş komiser Mithat Hoşcanlar, Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez kadrosu Baş komiserlerinden Salih Suphi Savdır ve Samsun Emniyet kadrosundan Baş komiser Vehbi Ergin'in bulundukları yerlerde 800 lira maaşlı 2 nci sınıf Emniyet Amirliklerine almakta oldukları maaşları ile terfian tayinleri;

Uygun görülmüştür.

2 — Bu kararı İçişleri Bakanı yürütür.

Karar Sayısı: 5828

1 — Kayseri Vali Muavini Mehmet Reşit Yalın'ın Kars Vali Muavinliğine, Sivas Vali Muavini İlhami Ballı'nın Tunceli Vali Muavinliğine, Kırıkkale Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Ankara Vali Muavinliğinde çalıştırılan Tekin Alp'in 1100 lira kadro ile almakta olduğu maaşla Ankara Vali Muavinliğine, Çamlıdere Kaymakamı Kaya Uyar'ın Hazro Kaymakamlığına, Çiçekdağ Kaymakamı Ahmet Karaarslan'ın Kozluk Kaymakamlığına, Taşova Kaymakamı Kemal Vehbi Gül'ün Şemdinli Kaymakamlığına, Şuhut Kaymakamı Şükrü Er'in Baykam Kaymakamlığına, Mecitözü Kaymakamı Altay Utkan'ın Çatak Kaymakamlığına, Daday Kaymakamı Kemal Katıtaş'ın Kığı Kaymakamlığına, Küre Kaymakamlığına, Küre Kaymakamı Özer Aydmataş'ın Margirt Kaymakamlığına, Andırın Kaymakamı Sabri Arıkan'ın Hizan Kaymakamlığına, Türkoğlu Kaymakamı Erdoğan İzgi'nin Hilvan Kay-

makamlığına, Derinkuyu Kaymakamı Ferit Ünal'ın Yusufeli Kaymakamlığına, Afşin Kaymakamı Şerif Aşkar'ın Hanak Kaymakamlığına, Tortum Kaymakamı Özer Öner'in Çat Kaymakamlığına, Van Kaymakamı Cemalettin Köseoğlu'nun Nazimiye Kaymakamlığına, Mazgirt Kaymakamı Selçuk Çolakoğlu'nun Olur Kaymakamlığına, Doğanşehir Kaymakamı Namık Tekin'in Karayazı Kaymakamlığına, Hopa Kaymakamı Kemal Bozbay'ın Devrakani Kaymakamlığına, Çamlıhemşin Kaymakamı Erol Zihni Gürsoy'un Afşin Kaymakamlığına, Yusufeli Kaymakamı Mahmut Kaya'nın Espiye Kaymakamlığına, Kığı Kaymakamı Erbay Fiş'in Ermenek Kaymakamlığına, Ortaköy (Çorum) Kaymakamı Rıza Akdemir'in Sarız Kaymakamlığına, Osmancık Kaymakamı A. Fuat Çapan'ın Erciş Kaymakamlığına, Doğanhisar Kaymakamı İbrahim Öğretmen'in Mesudiye Kaymakamlığına, Aybastı Kaymakamı Nurettin Turan'ın Çiçekdağ Kaymakamlığına, Arsin Kaymakamı Şener Yılmaz'ın Tonya Kaymakamlığına, Hani Kaymakamı Gürbüz İpek'in Osmancık Kaymakamlığına, Eldivan Kaymakamı M. Faruk İslam'ın Kumru Kaymakamlığına, Çameli Kaymakamı Ergün Tezel'in Gelendost Kaymakamlığına, Gelendost Kaymakamı Halis Gerdaneri'nin Doğanhisar Kaymakamlığına, Bozkurt Kaymakamı Metin Demirtaş'ın Cide Kaymakamlığına, Sorgun Kaymakamı Yurdaer Aydoğ'un Bala Kaymakamlığına, Kalecik Kaymakamı Semih Sansoy'un Siverek Kaymakamlığına, Şırnak Kaymakamı Erol Tuncel'in Vakfikebir Kaymakamlığına, Kağızman Kaymakamı Burhanettin Çakar'ın Bünyan Kaymakamlığına, Karataş Kaymakamı Dursun Toprak'ın Of Kaymakamlığına, Siverek Kaymakamı Mustafa Gedik'in Perşembe Kaymakamlığına, Keçiözü Kaymakamı Necati Özkarakarakaya'nın Sivrihisar Kaymakamlığına, Silvan Kaymakamı Kamil Ceylan'ın Bucak Kaymakamlığına, Perşembe Kaymakamı Esat Ölçer'in Silvan Kaymakamlığına, Bozcaada Kaymakamı Tevfik Yüksel Öge'nin Bayramiç Kaymakamlığına, Vakfikebir Kaymakamı Abdullah Demiral'ın Sındırgı Kaymakamlığına, Çermik Kaymakamı Necati Arslan'ın Kula Kaymakamlığına, Çat Kaymakamı, Temel Türkay'ın Kandıra Kaymakamlığına, Sürmene Kaymakamı Cafer Eroğlu'nun Uzunköprü Kaymakamlığına, Malkara Kaymakamı Nevzat Kaya Büyüköztürk'ün Reyhanlı Kaymakamlığına, Reyhanlı Kaymakamlığına, Reyhanlı Kaymakamı F. Zekai Gündüz'ün Çine Kaymakamlığına, Tefenni Kaymakamı Necati Özen'in Kilis Kaymakamlığına, Havza Kaymakamı Süreyya Şeldoğlu'nun Hendek Kaymakamlığına, Kilis Kaymakamı Raif Erbilol'un Ürgüp Kaymakamlığına, Emalı Kaymakamı Mehmet Tuncer'in Sandıklı Kaymakam-

lığına, Hendek Kaymakamı Hayrettin Güven'in Çarşamba Kaymakamlığına, Ürgüp Kaymakamı Osman Görken'in Gemlik Kaymakamlığına Uzunköprü Kaymakamı A. Zihni Akın'ın Havza Kaymakamlığına, Sandıklı Kaymakamı M. Fikri Yavuz'un Tirebolu Kaymakamlığına, Gemlik Kaymakamı Faruk Melli'nin Beyşehir Kaymakamlığına, Çubuk Kaymakamı Mümin Özışık'ın Tavşanlı Kaymakamlığına, Savaştepe Kaymakamı Nuri Erdem'in Elmalı Kaymakamlığına, Sivrihisar Kaymakamı Enver Hızlan'ın Çubuk Kaymakamlığına, Tavşanlı Kaymakamı Salim Çankırı'nın Menemen Kaymakamlığına, Gelibolu Kaymakamı M. Cezmi Terzioğlu'nun Zile Kaymakamlığına, Çarşamba Kaymakamı M. Vedat Okay'ın Eceabat Kaymakamlığına, Ayvalık Kaymakamı M. Emin Taşpmar'ın Gölcük Kaymakamlığına, Eceabat Kaymakamı Mustafa Aykut'un Karabük Kaymakamlığına, Zile Kaymakamı M. Nedim Kalıpçioğlu'nun Ayvalık Kaymakamlığına, Menemen Kaymakamı Şerafettin Tarhan'ın Karşıyaka Kaymakamlığına, Tomarza Kaymakamı M. Emin Yüzbaşıoğlu'nun Burdur Hukuk İşleri Müdürlüğüne, Çorum Hukuk İşleri Müdürü Müştak Görgün'ün Sivas Hukuk İşleri Müdürlüğüne, Viranşehir eski Kaymakamı İhsan Karabay'ın 950 lira kadro maaşlı Konya Hukuk İşleri Müdürlüğüne hakkı müktesebi olan 800 lira maaşla, Ardahan Kaymakamı Kamil Demircioğlu'nun İçişleri Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürlüğü İkinci Şube Müdürlüğüne, Aksaray Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğünde çalıştırılan A. Sezai Aydın'ın İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğüne,

Naklen, terfian ve yeniden atanmaları,

2 — Ödemiş Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Kars Vali Muavinliğinde çalıştırılan Emir Hüseyin Köseoğlu'nun Kayseri Vali Muavinliğinde, Karaman Kaymakamı olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Tunceli Vali Muavinliğinde çalıştırılan İ. Nihat Özgen'in Sivas Vali Muavinliğinde, Karabük Kaymakamı A. Nejat Bayraktar'ın Rıza Vali Muavinliğinde, Karşıyaka Kaymakamı M. Recai Argat'ın Sivas Vali Muavinliğinde, Konya Belediyesi Reis Muavini Fevzi Gökaliiler'in 1500 lira kadrolu

Adana Hukuk İşleri Müdürlüğüne almakta olduğu 2000 + 100 Ura maaşla atanarak Trabzon Vali Muavinliğinde, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü İkinci Şube Müdürlüğüne almakta olduğu maaşla naklen atanarak İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğünde, Kayseri Vali Muavini olup 5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü emrinde çalıştırılan İbrahim Aran'ın İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşaviri Muavinliğinde,

5439 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince maaş ve kadroları ile çalıştırılmaları,

Uygun görülmüştür.

3 — Bu karar İçişleri Bakanı yürütür.

22/12/1967

HABERLER

Derleyen:

Yiğit KIZILCAN

Yayın Müdürü

Başkanlıktan:

İçişleri, Bakanı Dr. Faruk Sükan, bütçe ve plan karma komisyonunda İçişleri Bakanlığı Bütçe müzakereleri sonunda dün gece yaptığı konuşmada özetle şöyle demiştir:

«— Devlet hizmetlerinin tam ve gereğince yerine getirilmesinin her şeyden önce idarenin bu hizmetleri tam ve eksiksiz yapabilecek bir düzene kavuşmasıyla mümkün olacağı hakikatinden hareket eden İçişleri Bakanlığı, idarenin daha süratli ve verimli işleyen bir hale getirilmesine müteallik ana prensipleri tespit maksadıyla şümüllü ve İlmi bir araştırmaya girişmiş bulunmaktadır. Kanunların masa başında hazırlanması yerine meselelerin tam bir şekilde öğrenilmesinden sonra bu çalışmalara gidilmesinin aşikâr faydaları vardır.

Bu araştırmalar sonucunda, meşrutiyetten kalma bazı idari mevzuatımızın yeniden tedvini kabil olacaktır. Valilerin yetkilerinin düzenlenmesi, bölge valilikleri müessesesi, bölgesel kuruluşlar ve bucakların varlıklarının muhafazasının gerekip gerekmediği gibi ana konular açıklığa kavuşmuş olacaktır.»

Bugün bir emanet komisyonu haline gelen Özel İdarelerin yeniden düzenlenmesi için gerekli kanun tasarısının, köy meselelerini yeni bir açıdan ve köklü olarak ele alan köy kanunu tasarısının, belediyelerin, günün ekonomik, sosyal durumuna göre yeniden teşkilatlandırılacak Belediye Kanunu Tasarısının Bakanlar Kumluna sevk edildiğini beyan eden İçişleri Bakam Dr. Sükan, kanunların iyi tatbikinin ancak iyi yetiştirilmiş personelle kabil olacağına temas ederek her yıl 1.000 polis memurunu eğitecek eğitim sitesinin yapımına 1968 yılında başlanacağını, mahalli idareler okuluna ait tasarının kanunlaşmasından sonra da söz konusu okulun mahalli idarelerimizin hizmetine gireceğini ifade etmiştir.

Bu yıl 67 İl'de polisin telsizle teçhiz edileceğini, sarsılan polis haysiyetinin ve moralinin yükseltilmesinin başta gelen bir gaye olduğunu belirten Dr. Sükan, asayiş konusunda da, şunları söylemiştir: «Bugün Türkiye'mizde emniyet ve asayişten endişe etmemek gerekir. Büyük şehirlerde bu yıl asayişe müessir olay faillerinden % 98 i yakalanmıştır. Emniyet ve asayişe müessir köklü tedbirler üzerinde durmaktayız. Jandarma, yepyeni bir silkiniş ve kuruluş içerisinde. Türkiye'de asayiş, birçok garp memleketlerinden üstündür. Bu, Türk halkının, kanun Ve nizamlara olan hürmet ve riayetinden ileri gelir. Ama bu, asayişin, yüzde yüz halledildiği manasına gelmez»

Daha sonra İrfan Vural olayına değinen Bakan, bunun basit bir zabıta olayı değil, Devlet haysiyetinin korunması şeklinde değerlendirilmesinin gerektiğini söylemiş ve kanun içi her türlü toplantı ve gösteriye yardımcı olduklarım, ancak kanunlar ihlal edildiği anda polisin karşılarında olacağını ifade ettikten sonra aşım cereyanlar konusunda şunları söylemiştir: «Aşırı cereyanlar konusunda çok hassas ve soğukkanlı hareket ediyoruz. Prensibimiz tedhiş ve tehdit olmadığı gibi çalışmalarımız da hissi değildir. Her hadise takip ediliyor ve değerlendiriliyor. Ancak hadiseler delilleriyle olgunlaşmadan, kemale gelmeden meseleyi alarm etme taraftan değiliz.»

İçişleri Bakam Dr. Faruk Sükan; yapılan 6 Doğu Mitinginde 34 kişi hakkında takibat yapılarak amme davası açıldığını, bu yıl komünizmden 110 kişi hakkında takibat yapıldığını, 11 kişinin mahkûm olduğunu, Türkiye'de doğu batı diye bir tefrik yapılamayacağını söylemiştir.

Dr. Sükan, bugünkü şartlar içerisinde Türkiye'de partizanlığın olamayacağını, yapılmaması için idarecilerin sık sık ikaz edildiğini, tayin ve nakillerin, hizmeti en iyi şekilde ifa etme icabı olarak yapıldığını, Abana ve Bozkurt'un ilçe olmaları için verilen tasarının kanunlaşınca kadar, aradaki zaman boşluğunu doldurmak ve kurulu düzeni bozmamak için geçici tedbir olarak bucak yapıldıklarını ifade ettikten sonra sözlerini şöyle bitirmiştir:

«Bu yılki tenkitler, geçen yılın tenkitleriyle lehte büyük farklılık arz etmektedir. Sayın üyelerin de, ifade ettikleri gibi bir şeyler yapabilmiş olmanın huzuru içindeyim.

• Türk İdareciler Derneği ile ilgili olarak İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan ve Demek Genel Başkanı birer genelge yayınladılar.

İdarecinin Sesi gazetesinden aynen aldığımız genelgeleri dergiye koymayı, daha çok meslektaşla ulaştır gayesiyle, uygun bulduk.

İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan'ın genelgesi:

«1963 yılında kurulan ve vali, vali muavini, kaymakam, bucak müdürü ve emniyet müdürü gibi idarenin mümessillerinin yer aldığı Türk İdareciler Demeği 4. çalışana yılını doldurmuştur.

21.7.1966 tarih ve 6/6771 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile genel menfaatlere de hadim derneklerden bulunan Türk İdareciler Derneği, derneğin gelişmesini, modern hukuk ve medeniyet anlayışı içerisinde teşkilatlanmasını takip etmek, idare mesleği ve idarecinin, gerek hizmet, meslek ve gerekse personel durumu bakımından daha üstün imkânlarla kavuşturulmasını ve geliştirilmesini, aralarında dayanışma ve yardımlaşmayı sağlamak, mesleki bilgilerini artırmak, fikri ve manevi, sosyal ve ekonomik yönlerden gelişmelerine, medeni ve sosyal ihtiyaçlarının giderilmesine yardım edecek her türlü teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak gayesini tüzüğün 2. maddesiyle tespit etmiş bulunmaktadır.

Bu derneğin çalışmalarına valilerimizin İtlerinde teşkilat kurmadan başlayarak, yardım teminine kadar her kademesinde alaka göstereceklerinden eminim.

Özel İdare bütçelerinden ve ilin diğer kaynaklarından mevzuatın cevaz verdiği yardımların sağlanmasını ve mesleki neşriyatı ile neşir organının yaşatılması için gerekli alanın esirgenmemesini önemle rica ederim.

Dr. Faruk SÜKAN

İçişleri Bakanı

Türk İdareciler Derneği Genel Başkanı Sait Köksal'ın genelgesi:

Sayın Valilerimiz ve İl Genel Meclisi üyeleri;

En yüksek yürütme ve karar organı olmak şerefini taşıdığınız iliniz Özel İdaresinin 1968 yılı bütçesini karara bağlama hazırlığı içinde bulunduğunuz şu sırada Türk İdareciler Derneği olarak size başarı dileklerinizi sunarız.

Bildiğiniz gibi, 1963 yılından beri faaliyette bulunan derneğimiz bir yandan idarecilik mesleği mensuplarının mesleki tesanüt ve gelişmeleri için gayret gösterirken öte yandan lil Özel İdarelerimiz de dahil olmak üzere İdare Cihazı'nımızın çeşitli mesele ve ihtiyaçlarına eğilerek bunların en iyi hal çaresine bağlanması imkânlarını araştırmaktadır.

Bu vasfı itibariyle derneğimiz, Bakanlar Kurulu'nun 21.7.1966 gün ve 6/6771 sayılı kararı ile kamu yararına çalışan dernekler arasına katıldığı gibi, illerimizin baş mercii olan ve mensupları olmakla şeref duyduğumuz İçişleri Bakanlığının da sürekli yakın müzaheretine nail bulunmaktadır.

Nitekim Sayın İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan Özel Kalem Müdürlüğü ifadeli 12.12.1967 gün ve 50/62 sayılı genelgesi ile sayın valilerimizden, illerinde teşkilat kurmadan başlayarak yardım teminine kadar her kademede derneğimize ilgi gösterilmesini, özel idare bütçelerinden ve ilin diğer kaynaklarından mümkün olan yardımların sağlanmasını /ve mesleki neşriyatımız ile yayın organının yaşatılması için gerekli gayretin gösterilmesini talep ve çeşitli vesilelerle bu görüşlerini teyit etmiştir.

Derneğimiz, 1968 yılında Ankara'da bir merkez binası teminini zaruri görmekte ve ortalama hesapla her vilayetimiz bütçesine konacak onar bin lira ile bu maksadın karşılanacağını tespit etmiş bulunmaktadır.

Bu yapıda sizlerin de, taşınızın bulunması, bizim için bir şükran vesilesi olacaktır.

Saygılarımla

Türk İdareciler Derneği Genel

Başkanı

Sait KOKSAL

İçişleri Bakanlığı Bütçesi Komisyonunda kabul edildi.

• Bütçe ve plan Karma Komisyonunda görüşülen İçişleri Bakanlığı bütçesi yapılan bazı değişikliklerle kabul edilmiştir.

Bütçeyi komisyona takdim ederken bir konuşana yapan İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan Bakanlık Çalışmaları hakkında geniş ve etraflı bilgi vermiştir.

Görüşmeler esnasında, komisyon tarafından, İçişleri Bakanlığı odacılarının ücretleri 200 liradan 250 liraya çıkarılmıştır.

Ayrıca, verilen bir önerge ile Emniyet Genel Müdürlüğü Bütçesinin «Emniyet Mensuplarına verilecek ödüller» faslı 200 bin liradan 400 bin liraya çıkarılmıştır.

Tetkik Kurulu Başkanlığı:

- İçişleri Bakanlığı Yayın Yönetmeliği yayınlandı.

1944 yılından beri tatbik edilen «Dâhiliye Vekaletince Ödenecek Kitap ve Makale Telif Haklarına dair Talimatname» nin birçok maddeleri günün ihtiyaçlarına cevap veremeyecek hale geldiğinden yeni bir yönetmelik hazırlanmıştır.

Telif yazı ücretlerini 10 liradan 20 liraya, tercüme yazıların ücretlerini 10 liradan 15 liraya çıkaran yeni yönetmelik dergiye daha aktüel ve ilmi değerli yüksek yazılar konmasını sağlayacaktır. Yeni yönetmelik Tetkik Kurulu Koordinasyon Kurulundan geçirilerek gerekli görüşlerle tekemmül ettirildikten sonra Bakanlığın tasvibine sunulmuştur. Bakanın onayladığı yönetmelik 20 Aralık 1967 tarih ve 12781 sayılı Resmi gazetede yayınlanmıştır.

Ancak yönetmeliğin mali hükümleri 1. Mart. 1968 de yürürlüğe girecektir.

Mülkiye Tarihi ve Şeref Kitabı

- Ali Çankaya tarafından hazırlanan Ve üzerinde iki yıldan beri çalışılan Mülkiye Tarihi ve Şeref Kitabı adlı eser tamamlanınca 5 cilt olacak ve Unesco vasıtası yle bütün dünyaya örnek bir eser olarak tanıtılacaktır.

Sözü geçen muhterem meslektaşımızın ayrıca Türk İdare Tarihi adıyla bir eser üzerinde çalıştığı ve bu hususta çok geniş bir etüt yaptığını haber almış bulunuyoruz.

El sürülmemiş Devlet arşivlerinin büyük bir sabır ve titizlikle incelendiği bu çalışma sonunda Osmanlıların kuruluşundan bugüne

kadar 7 asırlık, Türk İdare Teşkilatı ve dolayısıyla tarihteki Türk başarısının başlıca unsurları vesikalarla dile getirilmiş olacaktır.

Bu eser üzerindeki çalışmalarda bilhassa eski yazı metninin tetkik ve istifadesinde Tetkik Kurulu Müşaviri Selahattin Aslan Karkud'un kıymetli mesaisinden de bahsetmek yerinde olur.

Teftiş Kurulu Başkanlığı:

- Mülkiye Müfettişlerinin hafta sonu toplantısında İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan bir konuşma yaptı: ⁽¹⁾

Mülkiye Müfettişlerinin 9.12.1967 günü Bakardık Kütüphane salonunda yapılan mutat hafta sonu toplantısında ilk konuşmayı Teftiş Kurulu Başkanı Ahmet Gümüşlü yapmıştır. Bu seneki teftiş gezilerinin bitişi sebebiyle Bakanlık yetkilerine 1967 yılı çalışmaları hakkında bilgi veren Gümüşlü teftiş hizmetlerine, modern teftiş anlayışına uygun bir yön vermek amacı ile yürürlüğe konulan yeni çalışma yönetmeliğinin uygulanışı ve sonuçlarından söz etmiş ve 1967 yılında 21 ilde teftiş yapıldığını ve 2900 e yakın layiha ve rapor hazırlandığını belirtmiştir.

Teftiş Kurulu Başkanı, Müfettişi, klasik teftişin rutünü işlerinden kurtarıp, devlet için pahalı bir hizmet olan müfettişlik mesaisinden azami verimi sağlamanın gayreti içinde olduklarını söyleyerek sözlerini bitirmiştir.

Daha sonra İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan bir konuşma yaparak «Zamanımıza kadar gelmiş klasik teftiş sisteminden Vazgeçerek 1967 Türkiye'sinin ve planlı devrenin şartları içinde yenli bir zihniyet ve çalışma sistemine gitmek mecburiyetindeyiz. Bu da realitelere uygun ilmi bir sistem olacaktır. Defter karıştırmak, makbuz saymak, suçlu zannı ile teftiş edilen her görevlinin inceden inceye kusurunu aramak müfettişin asli görevi olmamalıdır. Başka bir ifade ile müfettiş bilgili bir araştırmacı olmalıdır. Benim anladığımı manada müfettişler teftiş ettikleri müesseseyi en rasyonel, en mükemmel ve en modern hale getirecek öncülerdir, öğreticilerdir.» demiştir.

¹ 15 Aralık 1967 Tarihli İdarecimin sesi gazetesi s. 25.

Bakan, küçük kasaba belediyelerini teftiş etmekle müfettişin israf edildiğini, büyük kapasite ve potansiyelin harcandığını, teftiş hizmetlerini n gerek sistem ve gerekse mevzuat yönünden geliştirilmesinin zaruri olduğunu belirttikten sonra.; idarede devamlılık üzerinde durmuş ve şöyle konuşmuştur.

«Devlet idaresinde yapılacak hamle ve teşebbüslerde devamlılık prensibini hakim kılmalıyız. Yani bir bakanın vazettiği prensip ve giriştiği olumlu çalışmalar, ondan sonra gelecek bakan tarafından bozulmamak, idame ettirilmelidir. Birinin yaptığını, diğerinin yıkması, demokrasinin icabı olarak kabul edilemez. Bundan vatandaş ve devlet büyük zarar görür.»

Sükan, idarede ıslahat ve reorganizasyondan söz ederek. Bakanlığın örnek bir çalışma içinde bulunduğunu, yeni anlayış ve görüşlere göre idarede yeniden düzenleme, ıslahat ve idareye yeni bir vechе vermenin zarureti içinde çalışmaların devam ettiğini, bu gün Türkiye’de merkeziyetçi bir sistemin ve zihniyetin hâkim olduğunu, idaredeki muayyen alışkanlıkları silkip atmanın gerektiğini ifade ettikten sonra idarecide mesuliyet konusunda şunları söylemiştir.

«İdarecilerimiz geniş bir mesuliyet anlayışı içerisinde hareket etmeli, mesuliyetten sıyrılma zihniyet ve düşüncesi içinde olmamalıdır. İdareci, ellindeki kitabın, yani kanunların ruh ve manasına nüfuz ederek ve daima vicdan muhasebesini yaparak inisiyatifini kullanmak zorundadır. İdareci, çalışmasıyla, tavır ve hareketleri ile örnek ve öncü olmalıdır.

Mesuliyet deruhte edenlerin başarı sağlamaları için işe gönül vermeleri, o işten heyecan duymaları, gerekir. Vatandaş, Devlet ve Hükümet hakkında, idarecinin kendisine yaptığı ve maruz kaldığı hizmet ve muamelelerle hüküm verir, değerlendirme yapar. Vatandaş kendi günlük hayatına, yaşayışına ve çevresine yapılan yardım ve hizmetlerle Devletine bağlanır, Hükümet hakkında hüküm verir.»

İller İdaresi Genel Müdürlüğü:

- «Köylerimiz» adlı kitap basılıyor.

Dalıp, önceki sayılarımızda basılmak üzere hazırlandığından bahsettiğimiz «Köylerimiz» adlı kitabın müsveddeleri devlet mat-

basına verilmiştir. Devlet matbaasının tahliyesi sebebiyle baskısı geciken kitabın lüzumlu kağıdı ve kaplığı geçen sene alınmış idi. Kitabın baskı işinin yakın bir zamanda biteceğini ümit etmekteyiz.

Mülki İdare Bölümleri haritası bastırılıyor.

- «Mülki İdare taksimatı» adlı eski ve 1/1. 200. 000 ölçekli haritanın yerine daha büyük ve 1/1. 000. 000 ölçekli yeni bir «Mülki idare Bölümleri» haritası hazırlanmış ve basılmak üzere Harita Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Mevcut haritadan daha büyük ve teferuatlı olacak olan bu harita 3 parça halinde ve liman, gümrük karakollarını, Hava meydanlarını gösterecektir. Halen tersimi yapılan haritanın baskısına pek yakında başlanacaktır.

Mülki İdare Bölümleri Kitabı:

- Aynı Genel Müdürlükçe hazırlanan ve değişikliklerin günü gününe işaret edildiği Mülki İdare Bölümleri Kitabı, eski İdari Taksimat kitabının yerine konulmak üzere, hazırlanmış olup, Jandarma matbaasında basılmak üzere kağıdı ve kaplığı hazırlanmıştır. Baskı işi 2-3 ay sürecek kitap 10 bin adet bastırılacaktır.

Mülki Protokol Yönetmeliği hazırlanıyor.

- Dışişleri Bakanlığında kurulan bir komisyon her hafta toplanarak yeni «Mülki Protokol Yönetmeliğini» hazırlamaktadırlar

Bu komisyonda Bakanlığımızı temsilen Merkez Valisi Kazım Atakul, Merkez Valisi Hilmi İnanc ve İller İdaresi Genel Müdürlüğü 3. Şube Müdürü Orhan Aygen bulunmaktadırlar.

Ayrıca Dışişleri Bakanlığından, iki Büyükelçi, Genel Kurmay Başkanlığından bir Kurmay Albay, Garnizon Komutanlığından bir temsilci bu komisyona katılmaktadırlar.

Bu yönetmelik milli ve mahalli bayramlarının kutlanmasında birlik ve yeknesaklık sağlayacak ve dış memleketlerden gelecek büyük

devlet adamlarının karşılanış ve uğurlanışlarında yapılacak merasimleri tanzim edecektir.

Ayrıca Devlet büyüklerinin yurt içi gezilerinde nasıl karşılama yapılacağı, kimlerin bulunacağı, nerede karşılama veya uğurlama yapılacağı bir takım esaslara bağlanacaktır.

Ankara İl Yıllığı çıktı

- İller İdaresi Genel Müdürlüğünce yapılan tamim gereğince hazırlandığını bildirdiğimiz İl yıllıklarından Ankara İl Yıllığı Ankara Vilayetince bastırılarak istifadeye arz edilmiştir.

İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan ile Ankara valisi Celalettin Coşkun'un birer önsözünü havi Yıllık hakikaten çok iyi bir çalışma ve emek mahsulüdür.

Bakan'ın önsözünden de anlaşılacağı gibi Osmanlı İmparatorluğu zamanındaki «Salname»ler esas alınarak hazırlanmış olan Yıllık, İrin her yönü ile tanınmasını ve kaynaklarının sahih olarak bilinmesini temin edecektir. Bu Yıllıklar ileride geliştirilerek «Devlet Yıllığı» haline getirilmek istenmektedir.

Kalkınma Planlarını hazırlamış olan ve bu amaçla çalışan memleketlerde; ekonomik, sosyal ve kültürel gücün ve kaynakların bilinmesi şarttır. İşte Yıllıklar bunu temin edecektir.

Ankara Yıllığı bütünü ile 12 bölümden ibarettir.

Birinci Bölüm, Resmi bölümdür. Burada yöneticiler sayılmakta ve biyografileri verilmektedir.

İkinci Bölüm: İdari Bölümdür. Ankara ve ilçelerinin İdari tarihçeleri bu bölümde özetlenmektedir.

Üçüncü Bölüm: Nüfus bahsine ayrılmıştır. Ankara nüfusunun gelişimi, yerleşme, demografik özellikler hakkında bilgileri içine almaktadır.

Dördüncü Bölüm: Ankara İlinin coğrafya durumu, yani iklim akarsular, yüzey şekilleri bu bölümde izah edilmektedir.

Beşinci Bölüm: Ankara'nın tarihçesi anlatılmakta gelip geçen kavim ve milletlerden söz edilmektedir.

Altıncı Bölüm: Tamamen Sosyal yaşama ayrılmış olan bu bölümde: Adet ve anneler, sosyal hayat, deyimler, konut ve gece konu, sağlık ve sosyal yardım işleri hususlarında bilgi verilmektedir.

Yedinci Bölüm: Kültür Ve Eğitim konularına ayrılan bu bölümde: okul durumu, tahsil durumu, milli eğitimle ilgili diğer hususlar bahis konusu edilmektedir.

Sekizinci Bölüm: Turizm'e ayrılmıştır. Bu bölümde, turistik yerler ve tesisler hakkında etraflı bilgiler verilmekte ve telefon numaraları belirtilmektedir.

Dokuzuncu Bölüm: Ekonomiye tahsis edilen bu bölümde: Ticaret hayatına, Ankara Ticaret odasına, Borsalara, Toptancı haline, Pazar ve Panayır yerlerine, Bankalar ait bilgiler mevcuttur.

Onuncu Bölüm: Sanayi Tesisleri, Enerji durumu, Sanayi odaları Tarım ve Hayvancılık, Orman Ürünleri ve Madenler hakkındaki bilgilere tahsis edilmiştir.

On birinci Bölüm: Mahalli İdarelere ayrılan bu bölümde, Özel idare ve Belediyeler hakkında bilgiler verilmektedir.

On ikinci Bölüm: Bibliyografyadır

Şimdiden çok aranan bir eser haline gelen Ankara Yıllığı'nın diğer iller için örnek bir çalışma, olacağını ve onların da yıllıklarının bir an evvel çıkmasına vesile teşkil edeceğini ümit etmekteyiz.

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

- Yeni Kurulan Belediyelerin Belediye Başkanları İçin İkinci Kurs Açıldı.

Birincisi 2-12 Ekim arasında yapılan ve dergide daha evvel bahsi geçen Yeni Belediyelerin Başkanları için Türk Belediyecilik Derneği ve Bakanlığımızca müştereken tertiplenen kurslardan İkincisi 6 - 15 Kasım tarihleri arasında açılmıştır.

Türk Belediyecilik Derneği tarafından Yönetilen kursta Yeni Belediye Başkanlarına, Belediye Kanunu, Belediye Gelirleri, Şehircilik ve İmar işleri, İller Bankasının Belediyelere Yardımları, Belediye Zabıta Hizmetleri ve Belediyeleri ilgilendiren diğer kanunlar üzerinde geniş bilgi verilmiştir.

Kursa fiilen Belediye Başkanı bulunan istekli 29 Belediye Başkanı katılmıştır.

Kursiyer Belediye Başkanlarına tatbiki bazı bilgiler vermek gayesiyle Türk Belediyecilik Derneği tarafından bir gezi düzenlenerek, yeni Belediye Başkanlarına, Ankara Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü, Temizlik İşleri, Asri Mezarlık ve diğer Turistik yerler gezdirilmiştir.

Belediye Başkanları Anıtkabir'e çelenk Koymuşlar ve Cumhurbaşkanı ile İçişleri Bakanı'nın Makamlarında ziyaret etmişlerdir.

Kursu bitirenlere Türk Belediyecilik Derneği tarafından hazırlanan ve Dernek Başkanının imzasını taşıyan fotoğraflı birer belge vermiştir.

Kursa katılan Belediye Başkanlarının fotoğrafları sözü geçen Derneğin çıkardığı «İller ve Belediyeler» Dergisinde yayınlanmıştır.

Belediyeler arasında kurulan birliklere yardım edilecek.

- Türkiye'de yeni kurulan 29 belediyenin başkanları ile bir konuşma yapan İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan: Birkaç belediyenin bir araya gelmesi ile meydana gelecek birliklere devlet tarafından teknik yardım yapılacağını belirtmiştir.

Bakan bu konuda şunları söylemiştir:

«Bu yıl birliklere doğru gideceğiz. Mevcut kanunlar muvacehesinde birlikleri realize edeceğiz. Kasaba belediye reislerinin dördünü, beşini bir araya getirip birlikler kurmak suretiyle hem makine bakımından, hem de teknik eleman bakımından verimli çalışmaya, dolayısıyla bölgesel kalkınmaya gideceğiz. Münferiden hiç bir kasaba belediyesi, bugünkü şartlar altında makine almaya ve bunları çalıştıracak teknik eleman tutmaya, yetecek kafi güce sahip değildir.

Konuşmasına devam eden Bakan: «Çalışan yerlere yardım etmek ve gayret gösteren belediyelere müzahir olmak amacımızdır.» demiş, yardımın yapılabilmesi için belediyelerin proje getirmeleri gerektiğini, yeni kurulan belediyelere istisnasız yirmi beşer bin lira yardım yapılacağını belirterek sözlerini bitirmiştir.

Yeni Belediye Kanunu tasarısı Başbakanlığa sunuldu:

- Daha evvelki sayılarımızda hazırlandığından bahsettiğimiz «Yeni Belediye Kanunu» tasarısı son şeklini alarak Başbakanlığa sunulmuştur.

238 maddeden ibaret bulunan yeni tasarı ile 1580 sayılı kanunun, bugünkü modern hayatın icabı olarak, karşılayamadığı mahalli ve medeni ihtiyaçların daha iyi karşılanması ve boşlukların doldurulması imkân dahiline girmiş oluyor. Yapıldığı zamana göre çok iyi ve kapsamı geniş bir kanun zamanla nasıl kifayetsiz hale geliyorsa belediyeleri idare eden ve aşağı yukarı 40 seneye yakındır tatbik edilen Belediye Kanunu da bu duruma gelmiştir.

Yeni kanun tasarısı «Araştırma ve Eğitim Enstitüsü» adıyla bir kuruluşun tesisini öngörerek belediye personelinin eğitimini, yetiştirilmesini bir esasa bağlamakta ve idareye iyi bir yön vermek için araştırmaya yer vermektedir.

Ayrıca yeni tasarı: «Mahalli İdareler Mali Denetim Kurumu» adıyla bir kuruluşu derpiş etmektedir ki bu Sayıştay yerine Belediyelerin hesap ve harcamalarını ve kat'î hesaplarını denetleyecektir. Bilindiği gibi halihazırda mali kontrol Sayıştay'ca yapılmaktadır. Bu kurum denetimi daha seri yapacak ve Belediyeler de seri çalınmak imkânı bulacaklardır.

Yeni hükümler meyânında belediyelerin muhtariyetini arttıran hükümler de mevcuttur. Bu suretle belediyeler daha serbest ve cesaretli iş görmek imkânına sahip olacaklardır. Ataletle sebep olan ve kırtasiyecilikten başka hiç bir fayda sağlamayan kayıtlamalar söz konusu olmayınca daha randımanlı ve planlı çalışmalar yapılabilecektir.

Özel idare Kanun tasarısı:

- 176 maddeden ibaret olan yeni özel idare kanunu tasarısının daha evvel hazırlandığından bahsetmiştik. Şimdi bu tasan hazırlanmış ve Başbakanlığa sevk edilmiştir.

Bu tasan ile:

- Zamanla mahiyetlerini kaybeden özel idareye ait görevler tekrar açıklığa kavuşturulmakta ve idare bu görevleri i fa edecek güce sahip kılınmaktadır.

İlçelerde birer Özel İdare Şube Kurulu kurulması ön görülmekte ve Başkanlığı kaymakamlara verilmektedir. Şimdiye kadar Özel İdare işlerini ve görevlerini hiç bir maddi karşılık beklemeden yapan kaymakamlara 500 lira ödenek verilmesi kabul edilmektedir.

Ayrıca bu kanunla kaymakamların emrine bir teşvik fonu verilmekte ve kaymakamların çalışmaları müsmir hale getirilmektedir.

Senelerden beri tatbik edilen ve günün ihtiyaçlarını artık karşılayamaz hale gelen bu günkü kanunun bilhassa tatbikat sebebiyle ortaya çıkmış boşlukları doldurulmakta ve bu idareyi faydalı, lüzumlu ve çalışır hale getirecek yeni hükümler getirilmektedir.

«Toplum Kalkınması ve Mahalli İdareler Enstitüsü kuruluş ve görevleri hakkında» kanun tasarısı hazırlandı.

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Toplum kalkınması ve Mahalli İdareler Enstitüsü kuruluş ve görevleri hakkında kanun tasarısı Bakanlık Hukuk Müşavirliğine gönderilmiştir. Hukuk Müşavirliği tasarımı Genel Müdürlüklere, Merkez valilerine, Tetkik Kuruluna göndererek görüşlerini istemiştir. Bu görüşler* alındıktan sonra tasarı Bakanlık tasarısı haline gelecek iye diğer Bakanlıklara gönderilecektir. Bu bakanlıklardan, gelecek yeni fikirlerle geliştirilen tasarı en son Bakanlık Koordinasyon kurulundan geçirilecektir.

Sözü geçen kanunun 1. maddesinde Toplum Kalkınması ve Mahalli İdareler Enstitüsünün İçişleri Bakanlığına bağlı ve tüzel kişiliği haiz bir kurum olduğu belirtilmektedir.

Amaçları: Kanunun 2. maddesinde şöyle sıralanmaktadır:

a) Şehirsel ve köysel toplum kalkınması programlarının tespiti, yürütülmesi, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi hususunda çeşitli alanlarda toplum kalkınması programlarının icrasıyla yükümlü Bakanlık, Kurum ve teşekküller ve gönüllü derneklerle işbirliği yapmak ve kendilerine bu konularda yardımcı olmak,

b) Mahalli İdarelerin kalkınmasında, kendilerine düşen görevleri gereği gibi ifa edecek şekilde geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapmak, gelişmelerini izlemek,

c) Mahalli toplulukların kalkınmasında rolü ve yeri olan merkezi, gerekse mahalli idareler görevlilerinin yetiştirilmesini sağlamak, eğitim ve yöneltme programlarının uygulanmasında, ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak,

d) Bu konularda gerekli araştırma ve değerlendirmeleri yapmak ve yaptırmak, yapılan araştırma ve değerlendirmeleri koordine etmek ve bunlarla ilgili diğer kuruluşlara yardımda bulunmak,

e) Toplum kalkınması ve Mahalli İdareler ile ilgili yayım ve derleme çalışmalarını yapmak, bu konudaki çalışmaları koordine etmek,

f) Görev alanına giren konularla ilgili kürüm ve teşekküllere, derneklere, imkân ölçüsünde kişilere tavsiye ve teknik yardımda bulunmak, rehberlik etmek.

Tasarının diğer bir maddesinde Enstitünün görevleri sayılmakta ve 4. maddesinde ise meydana getirilecek teşkilata değinilmektedir. Bu maddeye göre teşkilat: Yüksek Kurul - Yönetim kurulu - Enstitü Başkanı - Başkan yardımcısı - Müşavirler - Şube Müdürleri ve Genel Sekreterden ibaret olacaktır.

Hülasa 31 maddeden ibaret olan kanun tasarısı kanunlaştığı takdirde Mahalli İdareler için, toplum kalkınması ve eğitim konusunda, birçok yenilikler getirmektedir. Ayrıca, program yapılması, araştırma, işbirliği, koordinasyon, rehberlik teknik yardım hususları söz konusu olmaktadır.

Tasarının gerekçesinde de belirtildiği gibi küçük toplum birimlerinde teşebbüs gücünün geliştirilmesi, toplum yapısında ve değer hükümlerinde değişikliğe elverişli bir ortam yaratılması gayesiyle toplum kalkınması metodunun uygulanması kabul edilmiştir. Daha çok geri ve yetersiz tarımsal şartlar altında yaşayan köy toplulukları toplum kalkınmasının hedefi olduğuna göre, bu toplulukların, demokratik bir şekilde ve gönüllülük esasına dayanarak, ihtiyaç ve problemleri etrafında teşkilat kurumları ve kaynaklarını kalkınma istikametinde harekete geçirmeleri, bu suretle milli kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde yardımcı ve destek olmaları öngörülmektedir.

Toplum gücü ile devlet gücünün bir araya gelmesi, devletin kalkınması çabalarına toplumun katkıda bulunması ancak eğitimle kabil hale gelebilir. Her şeyi devletten beklemeyeni, kendine güveneni,

kendi kaynakları ile milli bütünün bir parçası olarak kendine düşeni yerine getirmeye hazır bir toplum ancak bu suretle meydana gelebilir.

Beş yıllık kalkınma planı ve 19(67 yılı programı bu nedenlerle toplum kalkınması enstitüsünün kurulmasını ve bunun İçişleri Bakanlığına bağlı olmasını belirtmiştir.

60 bini aşkın mahalli idareler personelinin eğitim durumları Bakanlığın bir takım kurslar açmak suretiyle bunların hizmet içi eğitimlerini yaptırmak zarureti ortaya çıkarmıştır. Zira Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yayımlanan personel sayımında Eğitim bakımından Mahalli İdareler personelinin durumu şöyle tespit edilmiştir:

Özel İdareler personelinin % 16,4 ü okuryazar değil, % 20,2 si okuryazar, % 43,6 sı ilkokul mezunu, % 12,3 ortaokul mezunu. Belediyelerde ise: % 11,3 ü okur yazar değil % 17,1 i okur yazar, % 47,4 ü ilkokul mezunu, % 11,1 i de ortaokul mezunudur.

Bu ive diğer bir takım ciddi sebepler: eğitim, araştırma, değerlendirme, yayım, teknik yardım işlerini yürütecek «Toplum kalkınması ve Mahalli İdareler Enstitüsünün» kuruluşunu kaçınılmaz hale getirmiş. Bu sebepten yukarda söz konusu ettiğimiz tasan hazırlanmıştır.

Özlük İşleri Genel Müdürlüğü

- Bir evvelki sayımızda açılacağını belirttiğimiz 45. dönem Kaymakamlık kursu Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünde açılmıştır. Bu münasebetle yapılan törene Bakanlık ileri gelenleri ve davetliler katılmış ve İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmasında Sükan «İdarede reformu, Türk İdarecileri yapıcı bir kafa ile İlmi ve metotlu şekilde ortaya koyup halletmelidirler» demiştir.

Bakan konuşmasına devam ederek: Türkiye’de memleket meşelerinin genellikle bir araştırma ve etüt yapılmadan çözümlenme yolunun tercih olduğunu, bunun ilim ışığından yoksun bir tutumla, şahsi eğilimlere göre sonuç verdiğini, meselelerin ilim açısından ve metotlu bir araştırmadan sonra neticeye varmasının daha sıhhatli ve daha faydalı olacağını, Atatürk ilkelerinin iyi kavranabilmesi için her şeyden önce Büyük Nutkun okunması ve eserlerinin gözden

geçirilmesi gerektiğini belirtmiş ve «Bundan sonradır ki gerçek Atatürk'ü ve onun ilkelerini anlamak, kavramak mümkündür. Yeni nesil bu ruh içinde gönülleri (vatan, millet ve Atatürk sevgisi ile dolu olarak yetiştirilmelidir.» demiştir.

Bundan sonra idarede reformun zaruretiye temas eden Bakan reformun ne şekilde yapılması lazım geldiğini izah etmiş ve şöyle konuşmuştur. «Bakanlığımız bu konu üzerinde ciddiyetle durmakta ve idarenin problemlerini, teşkilatı ve tıkanıklıkları bizzat yerinde incelemek suretiyle; yapılması gerekli yeniden düzenleme için 25 kişilik bir ekiple araştırmaya başlamış bulunmaktadır. Bu ekip İzmir'den başlamak suretiyle yurdumuzun çeşitli illerinde araştırmaya devam etmektedir. Araştırma sonucunda durum Üniversite, basın ve ilgili bütün kuruluşların görüşlerine arz edilmek üzere hazırlık safhasındadır.»

Bakan daha sonra ikinci beş yıllık kalkınma planı üzerinde durmuş, planın üç esas unsuru bulunduğunu belirterek konuşmasını şöyle bitirmiştir: «Bu üç esas, ziraattan sanayie geçiş), ziraatta modernizasyon ve şehirleşmedir. Bunlar memleketimizin kalkınmasında büyük rol oynayacak, bunların uygulanmasında ise en büyük görev idarecilere düşecektir.»

Tahrirat Kâtipleri Meslek Kursu ders programı taslağı hazırlandı:

- Özlük İşleri Genel Müdürlüğü tahrirat kâtip ve refiklerinin eğitimi maksadıyla kısa süreli bir meslek kursu «açmak için faaliyete geçmiş ve bunun için araştırmacı olarak Özlük İşleri Genel Müdürlüğü Eğitim Birimi uzmanları Ahmet Şensoy ve Sezai Taşkeli ile Mülkiye Müfettişlerinden M. Nihat Etiz ve Kemal Doğrusöz görevlendirilmiştir. Sözü geçenler kurs için bir «Meslek Kursu Ders programı» taslağı hazırlamışlardır.

Bu kurs kısa süreli ve deneme mahiyetinde olacağı için evvela Ankara, Bolu, Eskişehir ve Konya illerinin tahrirat katip ve refiklerine tatbik edilecek. Bilahare diğer illere teşmil edilecektir.

Adı geçen kurs programı taslağı, araştırmacıların sırasıyla Bolu, Konya ve Ankara illeri Merkez ve ilçelerinde, yapılan program gereğince, yapacakları çalışmalar sonucunda ikmal edilip Bakanlık

Encümenine verilecektir. Encümenin tetkik ve uygun görmesi halinde kafilêşecek ve tatbik edilecektir.

Bu olumlu davranış ile Bakanlık Tahrirat kâtip ve refiklerine iyi bir gelecek hazırlama yolunda ilk adımı atmış bulunmaktadır.

Üç Valimiz İngiltere'ye gidiyor:

- İngiltere Dışışleri Bakanlığı ile Merkez Haberler Teşkilatımı birlikte düzenledikleri program gereğince «İngiliz Mahalli İdareleri» konusunda tetkik ve araştırma yapmak üzere Trabzon Valisi Celal Kaya Can, Rize Valisi Kamil Neziğ Okuş ve Erzincan Valisi Mustafa Yörükoğlu 17 Ocak 1968 tarihinde İngiltere'ye hareket edeceklerdir. İngiltere'de iki hafta kalacak olan valilerimize iyi yolculuklar dileriz.

Sivil (Savunma İdaresi Başkanlığı

- Sivil Savunma Kolejinde idareciler için açılan kursların 5 incisi, dün başlamıştır. Bu münasebetle İçişleri Bakanlığı adına bir konuşma yapan Müsteşar Osman Meriç; değışen dünya şartları içinde bugün yalnız silahlı savunmanın değil sivil savunmanın da önem kazandığını söylemiş ve özetle şöyle demiştir:

«— Milli bekamızın, silahlı kuvvetlerden sonra yegane desteğı olan sivil savunma hizmetlerindeki mahalli sorumluluk, idare sistemimizin bir gereğı olarak mülki idare amirlerine verilmiş bulunmaktadır.

Bu idare kademelerinde çalışanların murakabesi ve hizmetin yeterli bir seviyeye ulaştırılması, şüphesiz ki idare amirlerinin de, bu konuda gereken teknik bilgilerle teçhizini zorunlu kılmaktadır. Nitekim bu amaçla açılan kurslardan geçmiş idarecilerin bulunduğu il ve ilçelerdeki hizmetlerin, diğerlerine kıyasla, daha verimli bir şekilde yürütüldüğü sabit olmuştur.»

Müsteşar Osman Meriç, daha sonra, yeter bilgiyle teçhiz edilecek idare adamları sayesinde bu önemli yurt hizmetinin gerçekleştirileceğine inandığını söylemiştir.

Daha sonra bir konuşma yapan Sivil Savunma İdaresi Başkanı Necmi Koral, kursun gaye ve amaçları hakkında bilgi vermiş ve sivil savunmanın, bölgelerde gerçek anlamda tahakkukunu sağlamak için hassas bölgelerde sivil savunma teşkilatı ve tesisatının kurulduğundan, donatımından, sevk ve idaresinden, kontrolünden, bölgelerine müteveccih düşman taarruzlarına, tabii afetlere ıve büyük yalğınlara karşı barıştan itibaren sivil savunmayı fiilen tahakkuk ettirmek için kursların devamlı açıldığını söylemiş ve şöyle devam etmiştir:

«—a Bundan önce açılan 4 kursta 50 vali muavini, 59 kaymakam, daha sonra açılan 7 kursa da 133 emniyet mensubu katılarak mezun olmuşlardır.»

Emniyet Genel Müdürlüğü

1 — Mesleğin amir kademelerini teşkil etmek üzere ilkokul ve

ortaokul mezunu polis memurlarından 26.7.1967 gün, ve 89213 sayılı genelgedeki şartlara haiz olan (2931) polis memuru 12.11.1967 günü yapılan Polis Enstitüsü Orta tahsil (K) şubesi giriş sınavına alınmışlardır.

2 — Meslek içi eğitimle ilgili olarak Siyasi Polis hizmetlerinde çalıştırılan (17) kişilik Emniyet mensubuna yeni bilgiler vermek ve yetişmelerini sağlamak maksadıyla Polis Enstitüsünde 13.11.1967 günü başlayıp 2.12.1967 tarihinde sona eren 18 gün süreli (YIKICI FAALİYETLERLE MÜCADELE) kursu açılmıştır.

3 — İzmir Polis Okulu öğrencilerinden olup İzmir Vilayeti haricinde kalan bazı illerin Emniyet kadrosu polis memurlarından (62) öğrenciye 16.12.1967 tarihinde başlayıp 16.1.1968 günü nihayete erecek olan bir Trafik Kursu düzenlenmiştir.

4 — Emniyet Genel Müdürlüğünün 1967 yılı bütçesine konulan tahsisattan istifade ile muhtelif Fakültelere mensup (16) öğrenciye ayda 250 lira olmak üzere burs dağıtılmıştır.

5 —. Milli Türk Talebe Birliği mensuplarına 20.11-16.12.1967 tarihleri arasında Trafik mevzuunda konferanslar düzenlenmiştir.

6 — Toplum Polisi için düzenlenen kurslardan sonuncusu 1.12.1967 tarihinde başlayıp 29.1.1968 nihayete erecektir.

7 — (Bölge Trafik Teşkilatının Ankara, Adana Bölge Müdürlükleriyle Aksaray Tali Bölge Amirliğinden seçilen (20) trafik polis memuruna 21.11.1967 4.12.1967 tarihleri arasında ilk Yardım Kursu tertiplenmiştir.

8 — 6.11.1967! tarihinden itibaren 4 hafta müddetle Bölge Trafik Zabıta Müdürlüğünde (39) polis memuru için bir şoför ve motosiklet kursu açılmıştır.

9 — 7.11.1967tarihiinde başlayıp 19.12.1967 tarihinde sona ermek üzere Polis Enstitüsü Atış Poligonunda ilgili atış öğretmenlerinin yönetiminde Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı mensuplarına (Tabanca Atış Eğitimi) yaptırılmış İve başarı sağlayanlardan bir atıcılık ekibinin kurulması ön görülmüştür.

İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan, Katil İrfan Vural ve arkadaşının Polisle müsademe sonunda vurulması olayı ile ilgili olarak İstanbul valisine aşağıdaki telgrafı çekmiştir:

«— Sayın Vefa Poyraz

İstanbul Valisi.

Katil İrfan Vural ve arkadaşlarının kısa zaman içerisinde yakalanarak hakkın tecelli etmesi Devlet otoritesini ispat hususundaki hizmet yanında şerefli Türk Polisinin tarihine yakışır tarzda büyük bir başarı olmuştur.

Başta zatıinaliniz olmak üzere Emniyet Müdürü ve bütün İstanbul Emniyet teşkilatına tebrik, takdir ve teşekkürlerimi ulaştırmanızı rica ederim,

Kahramanlık gösteren yaralı polis memur arkadaşlarıma acil şifalar temenni eder, sevgiler sunarım.

Dr. Faruk Sükan

İçişleri Bakanı

**İÇİŞLERİ BAKANI Dr. FARUK SÜKAN, YENİ YIL VE BAYRAM
MÜNASEBETİYLE POLİS VE JANDARMA**

TEŞKİLATINA AŞAĞIDAKİ MESAJI GÖNDERMİŞTİR:

«1967 senesi, Zabıta teşkilatımız için hareketli geçmekle beraber çok büyük başarılı sonuçlarla kapanmıştır. Geride bıraktığımız sene içinde Polis ve Jandarmamız yeniden teşkilatlanmak, modern vasıta ve teçhizatla takviye edilmek suretiyle daha güçlü hale gelmiştir, e

Jandarma ve Polis teşkilatının büyük küçük her kademedeki feragatli mensupları, emniyet ve asayişin muhafazası için zor şartlara rağmen uhdelere düşen vazifeleri, ciddi bir görev şuuru içinde yapmışlar, suç ve suçlularla mücadele ederek kanun hâkimiyetini sağlamışlardır.

Önümüzdeki yılda; Zabıta teşkilatımız, daha büyük bir dinamizm içinde çalışacak ve Türk Milletinin iç güvenlik ve huzurunu, daha güçlü ve daha modern vasıta ve teçhizata sahip olarak sağlamanın bahtiyarlığına erişecektir. Bugüne kadar fedakar ve vatanperver çalışmalarını zevkle müşahade ettiğim Polis ve Jandarma teşkilatımızın daha büyük başarılar elde edeceğine inanıyorum..

Yeni yılın, Memleketimize ve büyük Milletimize, huzur ve refah getirmesini, polis ve jandarma teşkilatımız için başarılı geçmesini diler, Bayram ve tatile rağmen vazifelerine devam, eden; jandarma teşkilatımızın komutan, subay, astsubay ve eratı ile Polis teşkilatımızın amir ve memur bütün mensuplarının yeni Yıl ve Bayramlarını kutlar, başarılarının devamını niyaz ederim.»

**EMNİYET GENEL MÜDÜRÜ HAYRETTİN NAKİBOĞLU, YENİ YIL
VE BAYRAM MÜNASEBETİYLE POLİS TEŞKİLATINA AŞAĞIDAKİ
MESAJI GÖNDERMİŞTİR:**

«Emniyet Teşkilatımız, çok şükür başarılı bir seneyi geride bırakarak 1968 yılına girmektedir.

Görev şartlarının ağırlığına rağmen Polisimiz, büyüğünden en küçüğüne kadar feragatli ve Memlekete hizmet etmenin Vatanperver şuuru içinde çalıştığı için başarılı sonuçlar almıştır.

Yeni yılda da amir ve memur bütün mesai arkadaşlarımın başarılı çalışma ve Vatandaşlarımızın güven ve sevgilerini kazanma bakımından daha ileri bir gayret göstereceklerinden eminim.

1968 yılının Büyük Türk Milletine huzur ve refah getirmesini ve Emniyet Teşkilatımıza başarı olmasını diler ayrıca yeni yılın şahıslarınız ve efradı aileniz için mutluluklarla dolu geçmesini niyaz ederek Bayramlarınızı kutlular, gözlerinizden öperim»

İÇİŞLERİ BAKANI Dr. FARUK SÜKAN'NI AŞIRI

CEREYANLARLA İLGİLİ BEYANLARI:

«Bugün memleketimizde sosyalizmden bahseden bazı çevreler tek tip sosyalizmden bahsediyorlar, ve bunun adına da «Bilimsel Sosyalizm» diyorlar. Bilimsel sosyalizm diye adlandırılan sosyalizme Anayasamız kapalıdır. Çünkü, bu tip sosyalizm, Marksizm'dir. Bu, kanunlarımızla yasaklanan komünizmi maskelemek için kullanılmaktadır. Moskova Komünist Partisi 1961 senesindeki toplantısından sonra Enternasyonal Komünizm taktiklerinde değişiklik yapmıştır. Tepeden inme ve ihtilalci metotlar yerine, demokratik yollarla proletarya, yani tek sınıf hakimiyetini kurmak isterler. Bu, metot değişikliğidir. Gaye yine aynıdır. Yine sınıf kavgasını tahrik etmek, memlekette sınıf kavgasını çıkarmak, anarşi yaratmak, dini, örf adet ve ananeyi yıkmak, mülkiyeti kaldırmak, tahrip ve yok etmek, bütün istihsal vasıtalarını devletleştirmek onların metotları arasındadır. Hülâsa insanı robot haline getirmek, insanı bütün vasıflarından ve hasletlerinden tecrit ederek robot hale getirmek isterler. Bugün Rusya'da tek sınıf hâkimiyeti vardır. Ve yine bugün Rusya'da 83 milyon işçinin bulunması yukardaki görüşün müşahhas misalini teşkil eder.

Çok partili demokratik rejimin ve bugünkü müesses demokratik nizamın yıkılması onlar için hedeftir. Yine Anayasamız her türlü dikta rejimine kapalıdır ve böyle bir rejimi tesis zumundaki faaliyetler de yasaklanmıştır. Yani ihtilalci sosyalizm, Marksizm, nasyonal sosyalizm, faşizm ve teokratik devlet kurmak gibi sistemler ve bunlara ait faaliyetler sureti katiyete Anayasa'ya göre yasaklanmıştır. Bu faaliyetleri takip etmek, İçişleri Bakanlığının en tabii görevidir. Ve İçişleri Bakanlığı olarak bu mevzularda fevkalade hassasız...»

Jandarma Genel Komutanlığı:

• Jandarma Subay Okulunda 102 teğmene diploma verilmesi münasebetiyle bir merasim yapıldı. (1)

Jandarma Subay okulundan mezun olan 102 teğmene diplomalarının dağıtılması münasebetiyle yapılan törende İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan bir konuşma yaparak «Şerefli Jandarma teşkilatımız, idealist, vatan sevgisi kokan, millet sevgisinden ilham alan hayatıyet dolu yeni insanlar kazanıyor» demiştir.

Konuşmasına! bir devletin büyük olma vasfım izahla devam eden Bakan «— Bir devletin, itibarlı bir devlet olma vasıf ve şartlarının başında, o devletini her şeyden önce kanun ve hukuk devleti şartlarını yerine getirebilmiş olması gelir. Yine bir devletin büyük devlet vasfım tescill ettirebilmesi için her şeyden önce o devletin hükümrân bulunduğu ülkede sulbun, sükûnun, güvenliğin, can ve mal emniyetinin mutlak surette ve münakaşasız hakim bulunması lazımdır. Bunlar otoriter ve diktatör bir sistemle değil, hürriyet nizamı içerisinde medeni ve demokratik memleketlerde cari usul ve metotlar mevcudiyetleri içerisinde, hürriyetlerin suüstimal edilmesi yolundaki teşebbüs ve tasallutlara rağmen sulhun ve sükûnun bulunması ve yaratılması kudretli devletin, hukuk devleti idaresinin gerçek manada varlığı ile mümkündür.»

Bakan daha sonra kanun devleti olabilme imkânlarını yaratan müesseselerin sağlamlığının, devletin dış ve iç itibarına tesir ettiğini, terakki ve tealisini sağladığını, Türkiye'nin kudretli hukuk devleti olma gayretlerinde yurt emniyet ve asayişini teminle mükellef sağlam ve şerefli mazisi olan 2 büyük teşkilat (vasıtasıyla yani Polis ve Jandarma ile yürütüldüğünü) söylemiş ve şöyle devam etmiştir.

«— Maddi imkânsızlıklara teknik vasıta ve teçhizat noksanlıklarına rağmen Türkiye'de Jandarma ve Polis teşkilatı, büyük tarihi hizmet yapmaktadır. Türk milletinin rahatı ve huzuru için gördükleri hizmetin manası ve vüsatı her türlü takdirin üstünde büyük bir değer taşımaktadır.»

Dr. Sükan, Jandarmanın, Fer'i ve tali görevlerden kurtarılarak asli vazifesini ifa etmek için imkânlar hazırlandığını beyanla, Jandarmamızın yüzde 20 nin altında olan vasıta, cihaz ve teçhizat ihtiyacının, bugün yüzde 50 nispetinde karşılandığını ve sağlandığını, bunlara Jandarmanın daha iyi görev yapacağım, emniyet ve a

sayışle vazifeli olanlara büyük vecibeler, Vebal ve mesuliyetlerin terettüp ettiğini iktisadi kalkınmanın iç huzurla kaimi olacağını, idarecilerin bulundukları yer (ve mevkilerde örnek ve öncü olmaları gerektiğini, o mıntıkanın kalkınmasında büyük rolleri olduğunu söylemiş ve konuşmasını şöyle bitirmiştir:

(1) 15 Aralık 1967 gün ve 25 sayılı İdarecinin Sesi gazetesi

«— Genç arkadaşlarım, rehberiniz hak, hukuk, adalet, nizam ve kanundur. Hakiki rehberiniz Allah korkusudur. İlham kaynağınız Türk halkı ve onu sevmek olmalıdır. Türk halkı ve Türk milleti, dünyanın hiç bir milletinin sahip olmadığı hasletlerle doludur. Bu milletin insanına hizmet etmeyi ibadet kadar kutsal sayarsak halkı, karşımızda değil yanımızda buluruz.»

İllerimizi Tanıtma ve Tanınma Birliği Toplantısı:

- Bütün İllerimizi tarihi, turistik ve ekonomik yönleri ile tanıtmak amacı ile kurulmuş olan «İllerimizi Tanıma ve Tanıtma Birliği» 6 Kasım 1967 Pazartesi günü toplanmıştır.

Toplantıda bir konuşma yapan İçişleri Bakam Dr. Faruk Sükan «30 sene sonra Atatürk'ün vasiyetini yerine getiriyor, bundan da memlekete hizmet eden insanların gururunu duyuyoruz demiştir.

Ankara Valisi Celalettin Coşkun'un başkanlık ettiği toplantıda konuşmasına devam eden Sükan, senelerden beri çok geri kalmış vilayetlerimizin tanıtılması mevzuunda çalışma yapılmadığını, bu konuyu samimiyetle benimsemiş olan Birlik üyelerine şükranlarını sunduğunu, 1938 yılında Atatürk'ün işaret ve direktifleri ile yapılmış olan İçişleri Bakanlığının içinde vasiyet olduğu, İçişleri Bakanlığının yanındaki geniş sahanın vilayetlerimizi tanıtma konusunda kullanılmasını Atatürk'ün işaret ettiğini, bu direktifinin 30 yıldır yerine getirilmediğini, hiç bir yetkilinin gerçek manada bu sahanın boş bırakılması sebebini izah edemediğini belirtmiştir.

Daha sonra Atatürkçülüğü gerçek manada ve değerinde yapmanın gereğinden bahseden Bakan: «Biz hep Anadolu insanı gibi gösteriştan uzak, aziz yurdumuza hizmet edenleri de inkar etmeden, bilhassa takdir ederek, onların hizmetlerinden örnek alarak çalışmanın yolunu aradık. Bu geniş sahayı Atatürk, her ilin Başkent'te

yerli ve yabancılara tanıtılması için işaret etmiştir. Ama Atatürkçülüğü kendi menfaatleri için maske olarak kullananlar bu işarete gereken önem ve değeri vermemişler, Atatürk'ün bu vasiyetini yerine getirmek şerefi de bizlere düşmüştür» diyerek sözlerini bitirmiştir.

Merkez Kaymakamlığı Kanun Teklifi Hazırlandı (1)

• Mülkiyeliler Birliği tarafından hazırlanan Merkez Kaymakamlığı kanun teklifi Birliğin İdari Daimi Komitesinde son şeklini almış ve 25 kişilik İdari Danışma Kuruluna gönderilmiştir. Bu kurul sözü geçen kanun teklifini son bir defa gözden geçirecek ve yılsonundan evvel T.B.M.M. ne sevk edecektir.

Kanun teklifi hakkında arkadaşlarımızı bilgi sahibi kılmak amacıyla metnini aynen alıyoruz.

İl Merkezlerinde birer Merkez İlçe Kaymakamlığı Kurulması ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa bazı fıkra ve bentler ilavesine dair kanun teklifi.

Madde 1 — İl Merkezlerinde, o ilin her hangi bir (ilçeye bağlı olmayan bucak ve köyleri ile İl Merkezini kapsamak üzere birer Merkez İlçe kurulmuştur.

Merkez İlçenin genel idaresinin başı ve mercii kaymakamdır.

Merkez ilçeler kuruldukları il merkezinin adını alırlar.

Madde 2 — 5442 sayılı İl İdaresi Kanunun 31. maddesinin (L) fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir:

«Merkez ilçelerinde bu kanunun 9. (maddesinin (K) fıkrası uygulanır.»

Madde 3 —5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 35. maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

«İl Belediyelerinin, üst makamlarla kendi idarelerinin iş ve ihtiyaçları ile ilgili yazışmaları Valilik kanalıyla yapılır. Belediye kanunu ve diğer kanunlarla mahalli belediyeler üzerinde mülkiye üstlerine tanınan hak ve yetkiler il merkezi belediyelerinde valiler tarafından kullanılır.»

Madde 4 — 3658 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cetvelin ek ve tadillerinin İçişleri Bakanlığı kısmından bu kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde yazılı kadrolar çıkarılmış, yerine (2) sayılı cetvelde yazılı kadrolar eklenmiştir.

Geçici madde — Bakanlıklar, Merkez ilçe teşkilatlarını bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç 6 ay içinde kurarlar.

Merkez İlçelerinde Kaymakamlar dışındaki ilçe teşkilatı, halen il teşkilatında bulunan merkez ilçe memuriyetleriyle kurulur. Merkez İlçe Teşkilatı bulunmayan Bakanlık ve diğer kuruluşlara ait hizmetler, o Bakanlık ve kuruluşların il teşkilatından ayıracakları elemanlarla yürütülür.

Defterdarlık İl Muhasebe Müdürleri aynı zamanda Merkez İlçe Mal Müdürlüğü görevini de yaparlar.

Madde 5 — Bu kanun 1.3.1968 tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 6 — Bu kanunu Bakanlar kurulu yürütür.

• **Mülki İdare Amirliği Tazminat Kanun Teklifi Meclis Gündemine alınmak üzere.**

Bu konu ile ilgili olarak Türk İdareciler Demeği Genel Sekreteri ve İç - İş Sendikası Başkanı Sadrettin Sürbahan'ın İdarecinin Sesi Gazetesinde çıkan bir yazısını, malumat vermesi ve ilginç olması bakımından aynen alıyoruz.

«Meslektaşlarımız diğer sayılarımızda Mülki İdare Amirliği tazminatı kanun tasarısı hakkında gerekli bilgileri bulacaklardır. Pek yakın bir zamanda, hatta aralık ayı içinde tasarının kanunlaşacağını ümit etmekteyiz. Bu ümidin gerçekleşmesi için, mesleki teşekküllerimize mensup bazı arkadaşlarımızın Bakanlıkla da sıkı bir işbirliği yaparak yeterince çaba harcadıklarından emin olabilirsiniz. Ancak tasarının bir Hükümet kanun tasarısı değil kanun teklifi olduğunu ve kanun tekliflerinin de Hükümet tasarılarına oranla daha ağır ve güç bir kanunlaşma prosedürünün bulunduğunu bilmekteyiz. Nitekim geçen Meclis döneminin son günlerinde kanunlaşmasına ramak kalmış: iken teklifin bugünlere kadar geri kalmasına sebep olan engeller, prosedürün bu çeşit tabiatından dolayı, bertaraf edilememiştir. Ankara'da bulunan meslektaşlarımızın yoğun çabaları, teklifin İçişleri ve Bütçe Komisyonlarından çıkıp Meclis Genel Kurulunda öncelik ve ivedilik kaydıyla şevkini ancak temin etti. Bugün yine tazminat teklifimiz, öncelik 've ivedilik kaydıyla Meclise gelmiştir. Pek yakın bir gelecekte, meslektaşlarımıza mutlu haberler vereceğimizi kuvvetle tahmin ediyoruz.

İdareciye verilecek tazminat konusunda bu meslek mensuplarının ciddi çaba ve katkılarının bulunmasına rağmen, tazminatın iki yönlü anlamı üzerinde durmak isteriz. Gerçi bunlar bilinen şeyler ama tekrarlanması da tekerrür sayılmayacak mesleki tezlerdir.

Tazminatın birinci anlamını, bu ülkenin temel idaresinde görev alan gerçekten fedakâr ve cefakâr idareci arkadaşlara temin edeceği maddi ferahlıkta bulmaktayız. Bugün temsil ödeneği diye anılan para, idarecinin özlük haklarından yaptığı fedakârlıklarla alabildiği acayip bir sistemin karşılığıdır. Maddi tutarı ise, diğer mesleklerin kendilerine sağladığı geometrik artış rakamları karşısında, aritmetik rakamlar meydana gelmiş, maruf tabiriyle, bir utanç duvarıdır. Artık ilkökul menşeli personelin dahi idarecininkine ulaşan ve üstelik de tazminat adıyla ödenek aldığı, 10195'ler, üç üst dereceler, sosyalizasyon, mahrumiyet ödenekleri, kıta tazminatları vesair gibi isimlerle çeşitli kuruluşlar personeline yüklü maddi karşılıklar sağlandığı bir zamanda, neden ilçelerin üçte birine yakın bir miktarında kaymakam bulunmadığının ve neden maiyet memurluğu talebinin azaldığının anlamını kavramak gayet kolay oluyor. Verilen görevlerin ifasının karşılığı, diğer meslekler için para olarak ödenirken, idareci için bu karşılık her zaman vatan borcu ve memleket görevi olarak karşılana gelmiştir. Ama idarecinin de bizatihi, bu konudaki fanatik iyiniyetli bugünkü dramatik sonucu doğurmuş ve maalesef silah geri tepmiştir. Şimdi temenni ederiz ki, verilecek tazminat, idarecinin yıllardan beri gösterdiği iyiniyetlin karşılığı ve mesleğine bağlılığın kuvvetli ilişkilerin birisi olsun.

İkinci olarak, verilecek tazminatı, Devletin Mülki İdare Amirliği kariyerine verdiği önem ve ağırlık olarak kabul edeceğiz. Nitekim Devlet Memurları Kanunu, hizmetleri yukarıdaki niteliklerine göre tasnif etmek ve mali karşılık olarak değerlendirmek gayesini taşımaktadır. Geçmiş yıllarda hazırlanan sınıf tüzüklerine, idare amirliğinin önem ve ağırlığı hakkındaki düşünce ve verilmek istenen pozisyonları acı ile hatırlayalım. Taban tavan konularının tartışılması dahi, meslektaşlarımızı, pişmanlık, ümitsizlik ve yalnızlık duyguları içine itivermişti. Bugün sınıf tüzükleri kalmamış ve kanun uygulanması ertelenmiş bulunmakla beraber, mesleğin geleceğini güven içine alma bakımından, çeşitli konularda çeşitli yönlerden ataklar yapmak zorundayız. Önce kendimizi kabul ettirmek, Devlet hizmetindeki önem ve ağırlığımızı ortaya koymak gerekir. Muhakkak ki bunun şartlarından birisi, idareciye verilecek tazminat olacaktır. Zira gerçekçi bir düşünce, bu memlekette maddi itibarın di-

ğer itibar eşitleriyle en az eş değer olduğunu ve halkoyunda da bunun böyle olduğunu kabul eder.

Şu halde Devletin vereceği önem, gelecekte mesleğe girecek olanların ve halen meslekte bulunanların yerlerinde muhafazası ve halkoyunun itibarı bakımından idareciye adı geçen tazminatın mutlaka verilmesi gerekmektedir. Ümit ufuklarımızı kapatan perdeyi aralamış bulunmaktayız. Meslektaşlarımızın devlet hizmetleri yanında mesleklerine de gösterecekleri ilgi ve çabaları bu perdeyi tamamen kaldıracaktır. Buna güvenimiz vardır.

Yeni Halk Ansiklopedisi dergisi

• «Yeni Halk Ansiklopedisi Dergisi» adıyla çıkarılan bu dergide eğitim, çocuk psikolojisi, sağlık, çiftçilerle sohbetler, kadın köşesi, dini bahisler, ansiklopedik bilgiler ve fıkralar gibi her tabakadan kimselerin faydalanacağı konular yer almış bulunmaktadır. Gayesi halk eğitimini en ücra köylere kadar götürmek olan dergi imkânı bulunmayan köylere bedelsiz gönderilerek halkın kültür seviyesinin yükseltilmesi ne hizmet edecektir.

İdarecilerimizin bu faydalı ve olumlu çalışmayı desteklemeleri gayenin tahakkukunu mümkün kılacaktır.

Çiftlik Dergisi:

Devlet Üretme Çiftlikleri eski tavukçuluk mütehassısı Vasfî Hakman tarafından ayda bir çıkarılmakta olan «Çiftlik Dergisi» sekiz yıllık bir dergidir.

Tarım ive köy konularında yetkili uzmanların yazılarını içine alan dergi çiftçilere faydalı öğütler vermektedir. Ayrıca köy muhtarlarına çalışmalarında yardımcı olabilecek bilgiler ve örnekler verilerek, idari hizmetlerin faydalı ve verimli olmasına hizmet edilmektedir.

Bir tarım ülkesi olan memleketimizde nüfusun % 70'inin muhtaç olduğu her türlü kültürel, sağlık, ev ekonomisi, ahlak, asayiş ve toplum bilgileri dergide ön planda yer almıştır.

Bu itibarla köy muhtarlarımıza derginin tanıtılması ve faydalı olan bu dergiye köylerimizin abone olmasının sağlanması tavsiyeye değer görülmektedir.

**TÜRK
İDARE DERGİSİNİN
303 - 308 sayılı nüshalarında yayımlanan yazıların konularına göre
FİHRİST**

Hazırlayan:
Bülent ÇAVAŞ

Sıra No	Yazının adı- Özü- Yazan veya Çevirenin adı	Yayınlandığı	Sahife	Sayı
---------	--	--------------	--------	------

**GENEL İDARE
TETKİKLER**

1	Bakanlığımız Koordinasyon Kurulu Hakkında Fethi Aytaç	4	303
2	Temsil Ödeneği, İdare Amiri, ve Düşünceler Adnan Kızıldağlı	12	303
3	Devlet Memurları Kanununa göre izin ve disiplin, Memurun kanununun ilgili hükümleri ile bunun mukayesesi Hüsnu Tuğlu	33	303
	4Kalkınma İktisadi veçhesi. Şerif Tüten	53	303
5	T. C. Devlet teşkilatı rehberi başlıklı 1963 tarihinde başlamış kitabın 119 133 cü sayfalarında yazılı İçişleri Bakanlığına ait Bilgiler 57	303	

**MAHALLİ İDARELER
TETKİKLER**

1	Mahalli İdarelerin yeniden düzenlenmesi Ziya Çöker	81	303
2	Devlet ile Mahalli İdareler arasındaki münasebetlerin düzenlenmesi. A. Naci Ekşioğlu	94	303
3	Köylerimizde mesken ve yerleşme meselesi. Necati Özen	109	303
4	Belediye ile ilgili mevzuatta İdari vesayet Nihat Tahiroğlu	126	303

Sıra No	Yazının adı- Özü- Yazan veya Çevirenin adı	Yayınlandığı Sahife	Sayı
	GÜVENLİK		
	TETKİKLER		
1	Önemli Bir Kumlu ş: (Yardımcı Polis)		
	A. Turhan Şenel	137	303
	TERCÜMELER		
1	Fransada Toplum Zabıtası.		
	Erdoğan Alveren.	155	303
	İDARİ COĞRAFYA		
1	Yomra ilçesi İdari coğrafyası.		
	Fikret Saygılı.	164	303
	KANUNLAR		
	Dâhiliye Vekâleti Merkez Teşkilat ve		
	Vazifeleri Hakkında Kanun	170	303
	YÖNETMELİKLER		
	Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ile		
	İlgili	177	303
	KARARNAMELER		
	Kaymakamlar Tayin kararnamesi	210	303
	GENELGELER	224	303
	HABERLER	234	303
	FİHRİST. (297 ila 302 sayılı dergiye		
	Kadar)	244	303

Sıra No	Yazının adı- Özü- Yazan veya Çevirenin adı	Yayınlandığı	Sahife	Sayı
---------	--	--------------	--------	------

GENEL İDARE TETKİKLER

1	Koordinasyon Kurulu Toplantıları	4	304
2	Meslek içi eğitimde Denetim sistemi ... Reşat Akkaya	7	304
3	Yetki genişliği uygulaması açısından Fransada bir ilde makam hizmetlerinin düzenlenmesi Fethi Aytaç	16	304
14	Danıştay'da dava açma süresi. Fırat Azgur	33	304
5	Kalkınma Planı uygulaması ve idareyi yeniden düzenleme konularında 1966 yılında yapılan Valiler Toplantıları. Ragıp Gerçeker.....	45	304
6	İptal Davalarının etki alanı. İhsan Olgun	58	304
7	TRT Kurumu. Dr. Jur. Alim Şerif Onaran	79	304
8	Bölge Planlaması ve Devlet Planlama Teşkilatının illerle ilişkileri. Dr. Nuri Tortop	99	304

MAHALLİ İDARELER TERCÜMELER

1	Komünlerin tesisi Birleşmesi ve Gruplaşması hakkında etüt. Sabri Yaşayan.....	116	304
---	--	-----	-----

GÜVENLİK TERCÜMELER

1	Poliste Planlama. Dündar Karaşar	131	304
---	--	-----	-----

İDARİ COĞRAFYA

1	Araban ilçesinin coğrafi durumu. Bedri Çerçi.....	146	304
---	---	-----	-----

Sıra No	Yazının adı- Özü- Yazan veya Çevirenin adı	Yayınlandığı Sahife	Sayı
YÖNETMELİKLER			
1	Devlet tarafından kullanılan binaların yangından korunması	155	304
2	Çarşı ve mahalle bekçileri hakkında	172	304
3	Çarşı ve mahalle bekçileri hakkında	177	304
4	6136 sayılı Ateşli silahlar hakkında	178	304
	KARARNAMELER	179	304
	GENELGELER	181	304
	DANIŞTAY KARARLARI	185	304
	HABERLER	193	304
GENEL İDARE			
TETKİKLER			
1	Anayasamızın Parlamentar yönü. Baha Kargın	4	305
2	Kalkınma Planı uygulanması ve idareyi yeniden düzenleme konularında 1966 yılında yapılan Valiler toplantıları. Ragıp Gerçekler	13	305
3	Etkili İdare. Sadetthı Sürbahan		
4	Sivil Savunmanın Lüzum ve önemi, Bakanlık teşkilatı dışındaki teşkilat kademeleri ve Milli güvenliğimiz içindeki yeri A. Muazzez Tulga	54	305
5	Orta kademe yönetim semineri. Mustafa Arıkan	63	305
6	Devletin Faaliyetleri ve halkla ilişkiler H. Ragıp Uğura	93	305
7	Avrupa Günü. Yiğit Kızılcan	103	305
TERCÜMELER			
1	İdari mahkemeler Cengiz Rayyurdu	111	305
2	Fransada memurluğa giriş ve terfi usulleri. Dr. Nuri Tortop	122	305

Sıra No	Yazının adı- Özü- Yazan veya Çevirenin adı	Yayınlandığı	Sahife	Sayı
---------	--	--------------	--------	------

MAHALLİ İDARELER TETKİKLER

1	Belediye Kanun tasarısı hakkında bir eleştirme. E. Talat Avcıaroğlu	136	305
2	İl Özel idarenin reorganizasyonu münasebetiyle bir teklif. Arif Başaran	144	305
3	İngiliz Mahalli İdarelerinde Teftiş. Ziya Çöker.	165	305
4	Birlikler (Special Districts) Orhan Zaim 181	181	305

GÜVENLİK TETKİKLER

1	Fransız polis teşkilatı hakkında notlar Erdoğan Aliver'in	197	305
2	Suç soruşturmalarında sorguya çekme ve şahit dinleme. A. Turhan Şenel	217	305

İDARİ COĞRAFYA

Felahiye ilçesi İdari coğrafyası Mekin Özcamur	223	305
YÖNETMELİKLER	246	305
KARARNAMELER	296	305
GENELGELER	303	305
DANIŞTAY KARARLARI	315	305
HABERLER	322	305

GENEL İDARE TETKİKLER

1	İdari yenileştirme. Reşat Akkaya	3	306
2	Batman Grevinin öğrettikleri. Mehmet Aldan	18	306
3	5917 sayılı kanun ve tatbikatı. Orhan Aygen	22	306
4	Aydın ilinde Turizm. Mustafa Bezirgan	37	306
5	Fransa İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Naci Doğançay ..	67	306

Sıra No	Yazının adı- Özü- Yazan veya Çevirenin adı	Yayınlandığı Sahife	Sayı
6	Kalkınma Pam uyguaması ve idareyi yeniden düzenleme konularında 1966 yılında yapılan Valiler toplantıları. Ragıp Gerçek		
	TERCÜMELER	95	306
1	Hükümet Tasarrufları teorisi M. Nuri Erdem	117	306
2	Planın bölgeleştirmesine ait malumat Sabri Yaşayan	127	306
	MAHALLİ İDARELER		
	TETKİKLER		
1	Mahalli idareler kavramı ve mahalli idarelerin genel Devlet düzeni içindeki yeri. Fethi Aytaç	133	306
2	İdarenin yeniden düzenlenmesi açısından köyler. Dr. Nuri Tortop	140	306
	İDARİ COĞRAFYA		
	Babaeski ilçesi İdari coğrafyası. Necati Özen	153	306
	YÖNETMELİKLER	165	306
	KARARNAMELER	170	306
	DANIŞTAY KARARLARI	173	306
	HABERLER	180	306
	GENEL İDARE		
	TETKİKLER		
1	Belçikada Halk eğitimi. Mehmet Aldan	4	307
2	Danıştayda Muhakeme İhsan Olgun.....	11	307
3	Mileşir Haberleşme. H. Ragıp Uğural	30	307
	TERCÜMELER		
1	Danimarka Kamu idaresinde 1960 yılından sonraki gelişmeler. Şerif Tüten	43	307
2	V. Planın bölgeleştirilmesi. Sabri Yaşayan	59	307

Sıra No	Yazının adı- Özü- Yazan veya Çevirenin adı	Yayınlandığı Sahife	Sayı
MAHALLİ İDARELER TETKİKLER			
1	İdarenin yeniden düzenlenmesi açısından belediye ve özel idareler. Dr. Nuri Tortop	82	307
İDARİ COĞRAFYA			
	Erciş ilçesinin İdari coğrafyası. Güngö1, Erdoğan	99	307
	YÖNETMELİKLER	114	307
	KARARNAMELER.....	137	307
	DANIŞTAY KARARLARI	151	307
	HABERLER.....	157	307
GENEL İDARE TETKİKLER			
1	İhtira beratı. A. Naci Ekşioğlu	4	308
2	Kalkınma Planı ve İdareci. Bahaeddin	7	308
3	Yürütmenin durdurulması (Tehiri İcra). İhsan Olgun	22	308
4	İdari tasarruflarda yokluk ive Butlan. Coşkun San	25	308
5	Toplum kalkınması birimi olarak ilçenin finansman ihtiyacı Selçuk Yalçındağ	47	308
TERCÜMELER			
1	Danimarka’da İdari işlemin adli denetimi. Dr. Jur. Alim Şerif Onaran	71	308
MAHALLİ İDARELER TETKİKLER			
1	Kalkınma amaçlarına uygun bir mahalli idare sisteminin nitelikleri Arslan Başarır	87	308
İDARİ COĞRAFYA			
	Solhan İdari coğrafyası. Sait Arslanoğlu	99	308
	KARARNAMELER.....	109	308
	DANIŞTAY KARARLARI	112	308
	HABERLER.....	118	308

